This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på http://books.google.com

Bergsoe
Creditforening
1839
Library University of Michigan

FROM THE LIBRARY OF

Professor Karl Heinrich Rau

OF THE UNIVERSITY OF HEIDELBERG

PRESENTED TO THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
BY

Mr. Philo Parsons

OF DETROIT

1871

HG
2051
.D4
B5

Motiveret Udkast

til

En Creditforening

for

Danske Grundbesiddere.

Af

Adolph Frederik Bergsoe.

PARSONS LIBRARY
University of
MICHIGAN

Motiveret Udkast

til

PARSONS LIBRARY
University of
MICHIGAN

En Creditforening

for

Danske Grundbesiddere.

Af

Adolph Frederik Bergsøe.

Kjøbenhavn.
Trykt paa Forfatterens Forlag,
hos C. Græbe & Søn.
1839.

Forord.

Allerede for et Par Aar siden, da den første Stænderforsamling for Nørrejylland beskjeftigede sig med at drøfte et til samme indgivet Forslag om at indgaae med en Petition angaaende Oprettelsen af en med Kongelig Garanti forsynet Creditkasse, var det mit Ønske, at Publikums Opmærksomhed maatte blive henledt paa de i flere af Europas Stater bestaaende private Creditforeninger; men, da jeg dengang ikke havde nogen anden Kundskab til disse Instituter end den kortfattede Underretning om sammes Tilværelse og væsentligste Grundtræk, som findes i nogle af de statsoekonomiske Systemer, trøstede jeg mig ikke til selv at gjøre det. Paa en videnskabelig Reise i Udlandet, som det senere er faldet i mit Lod at kunne foretage, har jeg havt Leilighed til at opholde mig paa Steder, hvor der fandtes saadanne Foreninger, og til saavel at gjøre mig bekjendt med sammes Natur, som at tale med Mænd, der havde Andeel i deres Bestyrelse, og jeg har derved lidt efter lidt erholdt en saa fast Overbeviisning om disse Anstalters Gavnlighed, og en saa nøie Kundskab til deres

Indretning, at jeg har troet at burde søge at gjøre samme frugtbringende. Hvis dette Skrift nu skulde bevirke, at mine Anskuelser i den omhandlede Henseende bleve almindelige, og at Landets indsigtsfuldere Mænd ved Læsningen kom til det samme Resultat som det, til hvilket jeg er kommen ved mine Undersøgelser, og en Creditforening som Følge heraf blive oprettet i vort Fædreland, da vil jeg ansee mig paa det Rigeligste lønnet for den paa Udarbeidelsen anvendte Flid.

Heidelberg, i Juli 1838.

A. F. Bergsøe.

Størrelsen af det Overskud, Jorden skjenker sin Dyrker, beroer ikke blot paa dennes Duelighed og Flid, og paa den Grad af Frihed, som han nyder i Benyttelsen af sin Tid, men ogsaa, og det saare væsentligen, paa hvorvidt han er i Stand til at kunne anvende den behørige Driftscapital. Det, hvorefter Landmanden bør stræbe, er nemlig at afvinde Jorden det høiest mulige Nettoudbytte. I hvad Forhold samme staaer til Bruttoindtægten, maa derimod være ham en Bisag *); men

*) Naar Jorden kun anvendes til Græsgang, afgiver den kun et ringe Udbytte: men Nettoindtægten er da overordentlig stor i Forhold til Bruttoindtægten; thi næsten hele Udbyttet er Netto. Jo større Omhyggelighed der vises for Jordens Behandling, og jo mere Agerdyrkningen skrider fremad med Fuldkommenhed, desto høiere stiger Landmandens Overskud; men denne hans Nettoindtægt aftager da tillige successivt i sit Forhold til Bruttoindtægten. For at gjøre sig det ret tydeligt, at de imidlertid kun er Nettoindtægtens Størrelse, hvorpaa det kommer an, og at dens Forhold til Bruttoindtægten er en Bisag, tænke Man sig til Exempel tvende Naboer, der have lige megen lige god Jord og begge tilstrækkelig Credit, men ingen Driftscapital. Den ene laaner 4000 Rdlr., og vinder med disse, ved Hjelp af en rationel Dyrkningsmaade, 6160 Rdlr., og har altsaa, efter Fradrag af hans Capitaludlæg og Renterne af samme, en Nettoindtægt af 2000 Rdlr. Den anden laaner kun 1000 Rdlr., behandler sin Jord saa godt som han kan med saa ringe en Driftscapital, og har en Indtægt af 2040 Rdlr. Brutto, og 1000 Rdlr. Netto. Hans Nettoindtægt er saaledes kun halv saa stor som hans Naboes; og dog er den Halvdelen af hans Bruttoindtægt, medens dennes derimod kun er ⅓ Deel af samme.

det kan det kun være ham, naar han enten selv er i Besiddelse af den fornødne Driftscapital, eller naar han med Lethed formaaer at forskaffe sig samme ved Laan; thi i modsat Fald vil han ikke blot være nødt til at drive sin Jord saaledes som hans pecuniaire Kræfter tillade ham det, istedetfor saaledes som han maatte finde det fordeelagtigst, (og altsaa til at indskrænke sig til at søge den størst mulige Nettoindtægt, som han under disse Forhold kan erholde, istedetfor det største Nettoudbytte som det i og for sig vilde være ham muligt at afvinde Jorden); men han vil ogsaa være ude af Stand til at foretage enhver nok saa indbringende Forbedring, der fordrer et Capitaludlæg, som overstiger hans Kræfter, ja endogsaa til at høste Fordeel af alle tidligere udførte, til hvis Afbenyttelse et saadant Capitalforskud er nødvendigt. Paa Grund heraf vil egen Fordeel ofte raade selv den sparsommeligste Landmand til at optage et Laan, for derved at blive i Stand til at foretage Forbedringer ved sin Eiendom og de Forandringer i sin Driftsmaade, som Tidernes Omvexlen stedse gjøre nødvendige; for at kunne benytte sig af nye Opfindelser og af Tidsconjunkturer, som gjøre een eller anden Produktion fortrinligen indbringende; for at kunne afskaffe Hoveri, opføre nye Bygninger, forøge sin Besætning o. a. d.; og jo høiere det Trin er, paa hvilket Agriculturen har opsvunget sig i et Land, desto snarere vil den rationelle Landmand befinde sig i dette Tilfælde *). — De anførte Bevæggrunde ere imidlertid

*) I Løbet af de 23 Aar, fra 1790—1813, steg paa Grund af Agriculturens Fremadskriden i England Størrelsen af de sammesteds fornødne Driftscapitaler næsten til det Dobbelte. Efter en Overhuset af Sekretairen for the boards of agriculture forelagt Beregning beløb nemlig i Aaret 1790 Omkostningerne ved at drive 100 Acres sig til 411 Pd. Sterling; i Aaret 1803 til 547, og i Aaret 1813 til 547 Pd. Sterl. Torrens On the

ingenlunde de mindste, som kunne bringe selv den sparsommelige og klogt beregnende Landmand til at ønske et Laan. Misvært og flere andre Ulykkestilfælde, mod hvilke der ikke kan gives nogen Assuranceanstalt, Udløsning af Medarvinger eller Medeiere, Leilighed til at kunne gjøre et fordeelagtigt oeconomiskt Kjøb, o. a. d., kan have den samme Virkning. Naar en Landmand vil optage et Laan, da vil han imidlertid, om han endog er en formuende Mand, og kan stille fuldkomment tilstrækkelig hypothekarisk Sikkerhed, i Reglen være nødt til at henvende sig til en Sagfører eller Commissionair, hvis Tjeneste han maa lønne med et hyppigen ikke ringe Honorar, der ikke sjeldent vil være størst for den, som mindst har Raad til at betale samme; han vil ofte være nødt til at vente en lang Tid, inden det lykkes ham at faae Sagen endeligen afgjort, hvilket som oftest enten vil være ham ubehageligt eller til Tab, og han vil endeligen ikke sjeldent være nødt til, for at opnaae sit Ønske, at finde sig i at betale en Provision, eller i Rente at give Noget over den almindelige Rentefod, Ubehageligheder som ville gjentages for hver Gang Laanet bliver ham opsagt, et Onde, for hvilket han stedse er udsat. Selv for den større og formuende Godseier maa derfor en Anstalt, hos hvilken han med fuldkommen hypothekarisk Sikkerhed a) øieblikkeligt kan erholde Laan, som overlades ham b) uopsigeligen, c) uden Commissionsomkostninger, og d) til den mindste gangbare Rente, være til ikke ringe Fordeel og Beqvemmelighed. For den mindre formuende Landmand og Bonden, som ikke have nogen personlig Credit, som ere ubekjendte med Forretningslivets mangfoldige Irgange, og leve langt fra de Steder, hvor Capitalerne have deres

influence of a free trade in corn on national wealth, 2d edition p. 286.

Strøg, vil det ofte være forbundet med betydelig Vanskelighed at erholde et større Laan, selv om de kunne stille tilstrækkelig Sikkerhed, og, naar et saadant er dem en Nødvendighed, ville de ikke sjeldent være nødte til at give sig i Aagerkarlenes Hænder, og under Navn af Provision, Commissionsgebyhr o. a. d. at svare ublue Renter. For dem maa derfor en Anstalt som den nylig nævnte være en sand Velgjerning *). Det er derfor intet Under, at de mod Slutningen af forrige Aarhundrede paa forskjellige Steder oprettede Creditforeninger, som ydede de nysnævnte Fordele, (skjøndt de paa den anden Side ikke vare uden Mangler, og heller ikke præsterede alt hvad de efter den politiske Oeconomies nærværende Standpunkt indrettede nyere Creditforeninger formaae), overalt bleve ansete som høist velgjørende, og at de betydelige Fordele, de ydede Publikum og det Offentlige, bleve anerkjendte med sand Taknemmelighed af alle Sagkyndige.

Den første Creditforening var den, som Preußens Frederik ved Kabinetsordre af 29 August 1769 oprettede for Schlesien **). Denne Provinds var under Syvaarskrigen i

*) Professor Forstner erklærer derfor ogsaa i sit Skrift: „Ueber den gegenwärtigen Zustand der deutschen Landwirthschaft bei ihren dringendsten Bedürfnißen, Tübingen 1829", en god Culturlovgivning og hensigtsmæssigen indrettede Creditforeninger for de sikkreste Midler til at ophjælpe Agerdyrkningen.

**) Statuterne af 9 Juli 1770 for denne endnu den Dag i Dag bestaaende Creditforening, til hvilken et Frederik den 2den i Aaret 1767 af en Kjøbmand Büring overleveret Forslag til en almindelig Laanebank for Grundbesiddere, gav Ideen, findes, tilligemed flere derhen hørende Aktstykker, (for Ex. Reskript af 29 Aug. 1769, hvorved Frederik den 2den overdrog Statsminister Carmer at træffe de til dette Instituts Oprettelse og Statuternes Udarbeidelse fornødne Foranstaltninger, og i hvilket Grundprinciperne for samme ere fremsatte), i Rabes: Samm-

Aarene 1758—1763 bleven særdeles haardt medtagen af de fjendtlige Tropper: Bygningerne vare paa mange Steder blevne nedbrændte, Qvæget bortdrevet og Inventariet tildeels ødelagt.

---

lung preußischer Gesetze und Verordnungen, welche auf die allgemeine Deposital-, Hypotheken-, Gerichts-, Criminal- und Städte-Ordnung, auf das allgemeine Landrecht, die landschaftlichen Creditreglements und auf Provinzial- und Statuten-Rechte Beziehung haben; 11ter Bd. S. 80 (ogsaa under Titlen: Darstellung des Wesens der Pfandbriefe in den k. preußischen Staaten. 1818. in 2 Th.) — De nye, 1814 reviderede, Statuter findes ibid. 12te Deel S. 592 jfr. S. 379. — I Fortalen til 11te Deel S. IX, og i Fortalen til 12te Deel S. VII findes 29 ved denne Creditforening og dens Anliggender foranledigede Afhandlinger anførte, hvortil kan føies: Preuß. Staatswirthschaft, 5 Deel 2den Afd. II; Schlözers: Briefwechsel 6 D., S. 247, og samme Forfatters: Staatsanzeigen 7de Bd., S. 343. Den bekjendteste af alle disse Afhandlinger er Struensees: Ueber das landschaftliche System in Schlesien, 1777, (ogsaa aftrykt i denne Forfatters: Sammlung von Aufsätzen, wichtige Punkte der Staatswirthschaft betreffend, 2ter Th.); men med Hensyn til samme maa det imidlertid dog bemærkes, at den er skrevet 1776, altsaa samme Aar som Adam Smith udgav sit udødelige Værk, og vistnok inden Struensee havde læst samme, og desaarsag ingenlunde fri selv for betydelige Vildfarelser. Hele Undersøgelsen af, hvorledes det vilde gaae Creditforeningen, hvis Schlesien fik en ugunstig Handelsbalance, er saaledes til Exempel en fortløbende Vildfarelse.

Om et andet i Aaret 1835 for Schlesien oprettet Creditinstitut see Frdg. 8 Juni s. A. (Preuß. Gesetzsammlung S. 101—132). Ved dette særskilt bestyrede og med Amortisation forbundne Institut kunne de Godseiere, som allerede have maximum af Laan i den schlesiske Creditforening, nemlig indtil Halvdelen af deres Eiendommes Værd, faae Laan i Pantebreve indtil ⅔ Deel af samme, og for C a p i t a l og R e n t e af disse P a n t e b r e v e g a r a n t e r e r R e g j e r i n g e n s a m m e s I h æ n d e h a v e r e; ja det er endogsaa gjort Directionen til Pligt, at staae de Godseiere bi, som ikke engang herved ere hjulpne, og, naar det er driftige Landmænd, der kunne stille anden Borgen

De høie Kornpriser, som havde fundet Sted under Krigen, faldt saare betydeligt efter dennes Ende, og dette og flere andre Aarsager bevirkede, at Godserne sank overordentligt i Priis. Da Alle vare i Begreb med at gjenoprette deres oeconomiske Virksomhed, var der til samme Tid en stærk Søgen efter Penge, og næsten alle de i de schlesiske Godser staaende Capitaler bleve derfor opsagte. Som Følge af det Foranførte var imidlertid en stor Deel af Godseierne ude af Stand til at kunne fyldestgjøre deres Forpligtelser, og deres Eiendomme viste sig ved de paafølgende Salg (hvis store Antal bidrog til endmere at nedtrykke Priserne) som utilstrækkelige til at tilfredsstille Creditorerne. Dette havde naturligviis en fuldkommen Tilintetgjørelse af de schlesiske Godseieres Credit til Følge. Renten, selv ved de sikkreste Laan i Landeiendomme, steg til 10 til 12 pro Cent, og Commissionsgebyhret, som tidligere havde været ½ p. C., steg til 2 à 3 p. C. For at raade Bod paa denne Creditløshed, som truede med at tilintetgjøre den hele Provinds, faldt Man paa den lykkelige Idee at lade de saakaldte „Landstände", eller Besidderne af de ridderlige Godser, sammentræde i en Forening *), ved hvilken de Een for Alle og Alle for Een indestode saavel for Rente som Capital ved de Laan, som denne Forenings Medlemmer maatte gjøre indtil Halvdelen af deres

eller Pant, at give dem Laan i rede Penge af det Institutet anviste Fond, selv efter at de have faaet Laan i Pantebreve indtil ⅔ af deres Eiendoms Værdi; see §. 87 ff.

*) Den almindelige Benævnelse paa denne den første Creditforening var „Die schlesische Landschafts-Creditbank", „das Creditsystem der schlesischen Landstände", „das landschaftliche System", og iszerdeleshed „Die Landschaft", hvilken sidste Benævnelse ogsaa fornemmelig de senere oprettede preussiske Creditforeninger føre. Under Rubriken „Landschaft" er det derfor, at Man i de preussiske Forordningssamlinger maa søge de Lovbestemmelser, der angaae Creditforeningerne.

Godsers Værdi *). Direktionen for denne Creditforening blev Mellemleddet mellem dem af Ridderskabet, som ønskede Laan, og de Capitalister, som vilde gjøre Penge frugtbringende. Den ridderlige Godseier, som vilde optage et Laan, behøvede blot at melde sig hos Direktionen, og, efterat det ved en nøiagtig ved Bestyrelsen anstillet Taxation var befundet, at hans Eiendom var i Stand til at stille dobbelt Sikkerhed, ɔ: var dobbelt saa meget værd, som han ønskede tillaans, og efterat han havde udstedt sin Panteobligation for Laanet, erholdt han af Direktionen Beløbet udbetalt i flere i sammes Navn udstedte rentebærende Obligationer eller saakaldte Pantebreve **). For Renterne af disse Pantebreve, og for Udbetalingen af den Sum, hvorpaa de løde, efter 6 Maaneders Opsigelse naar samme oversteg 100 Thlr., og øieblikkelig naar den var 100 Thl. eller derunder, heftede Direktionen med hele Ridderskabets pantsatte Godser, hvilket naturligviis maatte give dem samme Værd som rede Penge. Ihændehaveren af et saadant Pantebrev havde saaledes ikke blot Specialhypothek for dets paalydende Sum og Renten af samme i det enkelte i Pantebrevet nævnte Gods, men ogsaa generelt Hypothek i alle Ridderskabets Godser. Saavel Renten som Capitalen, hvis han opsagde samme, oppebar Pantebrevets Ihændehaver imidlertid

*) At Creditforeningerne kunne og bør organiseres saaledes, at denne Indestaaen Een for Alle og Alle for Een aldrig i Virkeligheden kan komme til Anvendelse, skal i det Følgende blive udviklet.

**) Disse af Direktionen udstedte Obligationer eller Pantebreve, der bleve udfærdigede paa Pergament (hvilket har givet Anledning til Udtrykket „Lederne Briefe", som Man i tydsk Literatur ofte seer brugt istedetfor „Pfandbriefe",) maa vel skjelnes fra den Hovedpanteobligation, som Godseieren maa udstede til Direktionen til Sikkerhed for den punktlige Opfyldelse af hans Forpligtelser med Hensyn til det af ham optagne Laan.

hos Direktionen, og Creditor og Debitor vare saaledes ude af al Forbindelse. Skjøndt Direktionen, som nysanført, ubetinget havde forpligtet sig til efter Opsigelse at udbetale Pantebrevenes Paalydende, saa havde Man dog tilstaaet Godseierne Uopsigelighed for de dem gjorte Laan, saalænge de punktligt betalte deres Renter, i det Man havde vovet at stole paa det Sandsynlige i, at deres Antal, som søgte Pantebreve, og deres, som vilde af med samme, omtrent vilde udjevne sig, (hvad der virkeligt ogsaa næsten et halvt Aarhundrede blev Tilfældet), og meente i alt Fald at kunne dække den interimistiske Difference ved Hjælp af et Reservefond, som Man dannede af forskjellige Biindtægter og af en Sum paa 200,000 Rdlr., som Kongen, med 2 Procents Rente, hertil havde skjenket. I Administrationsomkostninger svarede Godseierne ¼ p. C. Hvis een eller anden af Laantagerne ei vilde have den Uleilighed selv at oplede en Kjøber til de af ham modtagne Pantebreve, behøvede han blot med det bestemte Varsel at opsige disse; ja Direktionen gjorde efter den gjældende Praxis ingen Vanskelighed ved øieblikkeligt ved Laanets Optagelse at udbetale samme med rede Penge og selv at beholde og afhænde Pantebrevene *). — Dette Institut havde den bedste Fremgang.

*) Efter den vest- og østpreussiske Creditforenings Statuter er Direktionen endogsaa forpligtet til at besørge Pantebrevene omsatte for Laantageren i rede Penge. Det hedder navnlig i det vestpreussiske Regl. af 19 April 1787 Th. 3 Cap. 6 §. 21: „Dagegen wird es auch einem jeden Gutsbesitzer, welcher Pfandbriefe ausfertigen läßt, in seine freie Wahl gestellt, ob er solche **in natura** extradirt zu haben verlange, oder der Landschaft die Umsetzung in baares Geld überlassen, und letzteres von ihr in Empfang nehmen will". En lignende Bestemmelse findes i det østpreussiske Regl. af 1788 og i det reviderede Regl. af 24 Decbr. 1808 §. 378. Jeg har vel hørt det paastaae, at den samme Forpligtelse paahvilede de øvrige preussiske Creditforenin-

I Begyndelsen rystede vel de Mange, som stedse betragte enhver ny Indretning med Ængstelighed og Misbilligelse, paa Hovedet, og Aagerkarlene og alle de, hvis personlige Interesse led et Skaar ved Creditforeningen, løftede et Raab til Himlen over samme, og gjorde ogsaa deres Bedste, for at svække dens Credit; men de store Beqvemmeligheder og Fordele, som en saadan Anstalt yder med Hensyn til Sikkerheden for Capitalen og for Renternes punktlige Betaling, er saa indlysende, at det naturligviis ikke kunde vare længe, inden Anerkjendelsen heraf udbredte sig blandt Publikum. Inden noget over et Aars Forløb gik derfor Pantebrevene i Handel og Vandel som rede Penge *), ja sagtens endogsaa med en Opgjeld af 3 til 4, og senere 6 til 8 p. C.; og dog havde Man kun sat Renten af Pantebrevene til 5 p. C. **), medens den gængse Land-

---

gers Direktioner, men jeg har Intet kunnet finde i Statuterne for samme, som antydede det. At Man imidlertid ogsaa ved disse Creditforeninger ikke har havt Noget imod at udbetale Laanene med rede Penge, har imidlertid været en naturlig Følge af at Pantebrevene stedse have staaet i Pari eller derover. Ved den schlesiske Creditforening er der endogsaa ved Declaration af 8 Septbr. 1791 Sect II. §. 2 og 4 omvendt blevet gjort den Bestemmelse, at Direktionen er berettiget til at nægte at give Laantagerne Pantebreve, og til at paanøde ham Betaling af Laanet i rede Penge, naar den vil give ham en Opgjeld af 3 p. C. af Laanet.

*) Den eneste væsentlige Forskjel mellem Pantebrevene og Papiirpenge er ogsaa, at de sidstnævnte ingen Rente give, men derimod øieblikkelig kunne (eller burde kunne) realiseres.

**) Senere saae Man sig ved den stærke Søgen efter Pantebreve, og den betydelige Opgjeld, der gaves for samme, i Stand til efterhaanden at nedsætte Renten til 4 p. C., og nylig skal den atter være bleven nedsat til 3½ p. C. Da de schlesiske Pantebreve, efter de sidste Berliner Courssedler, staae i 105, vil det rimeligviis ikke vare længe, inden der paa ny vil blive foretaget en Rentereduktion.

rente var 6 p. C., (ja ved Laan mod Hypothek i Landeiendomme, som tidligere bemærket, 10 à 12 p. C.), i det Man nemlig havde stolet paa, at Pantebrevene, hvad der senere ogsaa ved alle Creditforeninger har viist sig at være Tilfældet, vilde paa Grund af de Fordele, de yde Capitalisterne, blive søgte af disse, om Renten af samme ogsaa var lavere end den almindelige. At Godseierne paa deres Side indsaae og følte det Savnlige for dem i dette Instituts Oprettelse, saae Man klart af den betydelige Grad, i hvilken de gjorde Krav paa dets Medvirkning. Inden et Par Aar beløb de af Godseierne hos Direktionen i Pantebreve modtagne Laan, (ved hvis Hjælp de ikke blot saae sig i Stand til at forsyne deres ødelagte Godser med Bygning og Besætning, men ogsaa til at foretage en Mængde kostbare, men indbringende Forbedringer), sig til den betydelige Sum af 12 Millioner Thlr., naaede i Aaret 1782 et Beløb af 16,880,000, og steg senere endog til 24 Millioner Thlr.

De velgjørende Følger, som saavel denne schlesiske Creditforening, som de senere oprettede have havt, have bevirket, at der i Tidens Løb er blevet dannet et stort Antal saadanne Instituter, hvis meest eiendommelige Bestemmelser senere paa sine Steder, ved de forskjellige Qvæstioners Behandling, skulle blive omtalte. — Allerede i Aaret 1770 blev der saaledes oprettet en Creditforening for Chur- og Neumark Brandenburg *);

*) Statuterne af 14 Juni 1777 findes aftrykte i Rabes foranførte Samling 11te Deel S. 268; (jfr. angaaende flere senere Forandringer 12te D., S. 198—234 og S. 241); i Bergs: Sammlung deutscher Polizeygesetze 1ster Th. (5te Deel af hans: Handbuch des deutschen Polizeirechts) S. 494 ff.; og i Bergius: Sammlung deutscher Landesgesetze zum Polizey- und Kameralwesen 3die D. S. 78. Denne Creditforenings Literatur findes anført i Fortalen til Rabes Samling 11te Deel S. XI, hvortil

i Aaret 1781 en for Pommern *), 1787 for Vestpreussen **)

kan føies en af v. Benckendorff i Anledning af sammes Oprettelse forfattet og i Schlittweins Archiv 7 Bd. indrykket, iøvrigt kun lidet læseværdig, Afhandling. — Uagtet Man i Tillid til den agio, med hvilken de schlesiske Pantebreve søgtes, havde vovet ikke at sætte Renten af de churmarkske Pantebreve høiere end til 4 p. C., stege de desuagtet inden nogle faa Aar til 2 à 3 Procent over Pari. (Schlözers Staatsanzeigen 7de Bd. S. 345). I Aaret 1820 blev det heromhandlede Creditinstitut paa Grund af det ved Krigen frembragte Forhold, i hvilket det var kommet til Finantserne, ophævet ved en Frdg. af 17 Jan. 1820, uden at dets Pantebreve dog bleve indløste, idet Staten nemlig overtog Creditforeningens activa og passiva, og altsaa ogsaa dens Forpligtelser med Hensyn til Pantebrevene, hvilke nu successivt blive indløste ved et synkende Fond. Da de churmarkske Pantebreve for nogen Tid siden vare stegne indtil 106, nedsatte Man Renten til 3½ p. C. Dette havde vel til Følge at de for en kort Tid sank til 96 à 98; men de hævede sig dog meget hurtigt til Pari, og staae nu i 102½.

*) Statuterne af 13 Marts 1781 findes i Rabes Samling 12te D. S. 1, jfr. Fortalen til 11te D., S. XII, hvor tvende samme angaaende Skrifter ere anførte. — Som en Fornyelse af dette Institut omtales paa flere Steder den for noget over et Decennium siden af en Forening af Godseiere oprettede ridderlige Privatbank i Pommern. Af Statuterne for denne Anstalt, hvilke findes i Preuss. Gesetzsammlung for 1825 Nr. 18, sees det imidlertid aabenbart, at den ikke er andet end en med kongelig Bevilling og Understøttelse af en Deel Godsbesiddere i Pommern oprettet Seddelbank, som ikke staaer i nogen Forbindelse med Creditforeningen.

**) Statuterne af 19 April 1787 for dette Creditinstitut, til hvis Indretning Frederik den 2den skjenkede en Sum af 200,000 Thlr., findes hos Rabe, 12te D., S. 248; jfr. Fortalen til 11te D., S. XII, og med Hensyn til nogle senere Bestemmelser 12te D., S. 449 og 631. — En Skizze af dette Instituts Bestemmelser har Prof. Leonhard givet i hans: Beschreibung der preussischen Monarchie 1ster Bd. S. 361 ff. (ogsaa aftrykt i Krünitz Encyclopädie 109de D., S. 385 ff.) Over hvor betydeligt denne

og 1788 for Østpreussen *). — For Fyrstendømmet Lüneburg blev der i Aaret 1791 oprettet et Creditinstitut **), der imidlertid stod paa Overgangen til en landoeconomisk Understøttelseskasse ***), og heller ikke har erholdt noget betydeligt Omfang. I Aaret 1803 erholdt Esthland og Liefland en Creditforening, og i Aaret 1811 blev der i Hertugdømmerne Schleswig og Holsteen paa 16 Aar oprettet en Art Creditforening for de adelige Godser, hvis Virksomhed imidlertid, som Bestemmelsen var, atter ophørte i Aaret 1827 †). I Her-

Creditforening, som næsten bragte Renten ned til det Halve af dens tidligere Beløb i Vestpreussen, har virket til denne Provindses Flor. See Holsches Værk: Ueber das Netzdistrikt S. 133 ff.

*) De oprindelige Statuter af 16 Februar 1788 bleve reviderede i Aaret 1808. Det nyere Reglement af 24 Decbr. 1808, som var en Frugt af denne Revision, findes i Rabes Samling 12te D. S. 474.

**) Statuterne for samme findes i Bergs Haandbog 5te D., S. 869, jfr. 4de D., S. 580, og i Bergius's Samling 13de Deel S. 108. Efterretninger om dette Instituts Virksomhed findes i Sammlungen für Geschichte und Staatskunde aus den Braunschweig-Lüneburgischen Churlanden v. F. A. Ende und A. L. Jacobi Th. 1 S. 121; jfr. de dette Instituts Oprettelse forudgaaende Afhandlinger i: „Annalen der Braunschweig-Lüneburgischen Churlande," Jahrgang 4 S. 471, og Jahrgang 5 S. 96.

***) Som en landoeconomisk Understøttelseskasse, og ikke som en Creditforening, maa ogsaa den ved Resol. af 16 Aug. 1786 oprettede og ved Rskr. af 9 Febr. 1816 ophævede danske Creditkasse ansees, da nemlig de af samme gjorte Udlaan (for hvilke Godseierne ikke som ved Creditforeningerne hæftede med nogen solidarisk Forpligtelse) bleve tagne af et Fond, der bestod af en af Kongen hertil skjenket Capital, og kun bleve forrentede med 2 p. C., eller i alt Fald, naar de forrentedes med 4 p. C., dog overlodes uden Godtgjørelse for Administrationsomkostninger, hvorfor Laanene ogsaa kun bleve tilstaaede efter Ansøgning og derpaa falden kongelig Resolution.

†) Den kongelige Confirmation paa Statuterne for denne „ge-

tugdømmet Meklenburg-Strelitz blev der under 25 Septbr. 1818 *), i Storhertugdømmet Posen under 15 Decbr. 1821 **), og i Provindsen Groningen i Aaret 1823 oprettet Creditforeninger. I Aaret 1825 blev der endogsaa dannet tre saadanne, nemlig under 25 Mai for Kongeriget Polen ***),

---

schlossene Creditverein der Klöster und der zum Corps der Ritterschaft Gehörigen, wie auch der übrigen Besitzer sämmtlicher adelicher Güter in den Herzogthümern Schleswig und Holstein", var af 12 Novbr. 1811. Denne Creditforening var ikke et Pantebrevsinstitut, men optog kun paa Fællesscrediten Capitaler til det mindre betydelige Totalbeløb af 500,000 Rbd. Cour., hvoraf den atter under visse Betingelser udlaante til dens Medlemmer. Med Hensyn til de optagne Capitaler fandt ingen Uopsigelighed Sted, men Direktionen var forpligtet til Tilbagebetaling efter 6 Maaneders Varsel (§. 6). Dette Instituts store Forskjellighed fra de preussiske Creditforeninger, og især deles hed fra den her foreslagne, vil fremlyse af det Følgende. — Jfr. iøvrigt Eggers: Ueber die Erhaltung des Credits der schleswig-holsteinischen adelichen Güter, Kiel 1810.

*) En Extrakt af Statuterne findes i Boccius: Repertorium Meklenburg-Strelitzschen Verordnungen, S. 263.

**) Statuterne for den posenske Creditforening, som af Regjeringen erholdt et rentefrit Forskud paa 300,000 Rbd., findes i den preussische Gesetzsammlung S. 217; jfr. Kabinetsordre af 9 April 1325, Pr. Ges. S. 24, og Kabinetsordre af 11 Febr. 1833, Preuss. Ges. S. 15.

***) De ved denne Creditforening, (som i Begyndelsen knap kunde bestaae af Mangel paa Deeltagere, men som for Øieblikket tæller næsten alle de polske Godsbesiddere blandt sine Medlemmer) fra dens Oprettelse til den 1 Aug. 1836 optagne Laan beløbe sig til 257,479,800 polske fl. I det nævnte Tidsrum ere imidlertid flere Godseiere udtraadte efter at have tilbagebetalt deres Laan, til Beløb af 948,417 fl. De den 1 Aug. 1836 udestaaende Laan beløb sig saaledes til 256,531,382 fl. De i Omløb værende Pantebreves Antal var 139,195, til Beløb 194,504,900 fl. Selv under Krigen med Rusland fyldestgjorde Foreningen med Punktlighed sine Forpligtelser.

under 5 August for Fyrstendømmerne Calenberg, Grubenhagen og Hildesheim *), og under 25 September for Kongeriget Würtemberg **). I Aaret 1826 dannede Ridderskabet i Hertugdømmet Bremen en Creditforening, (til hvilken Grevskaberne Hoya og Diepholz i Aaret 1829 have sluttet sig) ***), og kort derefter erholdt Fyrstendømmet Ostfriesland og Harringerland et saadant Institut †). Ja selv i Mexico skal Man nyligt have oprettet en Creditforening af Landmændenes Credit ††).

---

*) Statuterne findes i Hannov. Gesetzs. for 1825 No. 62. S. 225.

**) De oprindelige Statuter for den würtembergske Creditforening vare, som ovenanført, af 25 Sept. 1825, bekjendtgjorte 13 Dcbr. 1826, (see med Hensyn til samme Jaups Staatsbote 1827 No. 20); de ere imidlertid senere blevne ophævede og nye vedtagne under 15 Novbr. 1831. Nogle senere Forandringer ere dog skete i disse under 6 Febr. 1834 og 19 Novbr. 1837, af hvilke de sidstnævnte ere bekjendtgjorte i: Beilage zu No. 12 vom Schwabischen Merkur 1838. De nyere Statuter og Forandringerne i samme af 6 Febr. 1834 haves vel trykte, men ere ikke at faae i Boghandlen.

***) Statuterne af 17 Januar 1826 findes, tilligemed en Mængde Administrationsbilag, i Hannov. Gesetzs. for 1826, 3te Abth. S. 33.

†) Statuterne af 27 Novbr. 1828 findes i Hannov. Gesetzs. for 1828, 3die Afdeling No. 12. S. 199.

††) Englands eiendommelige Forhold, (især deleshed Landeiendommenes Fordeling blandt nogle faa, uhyre rige Grundbesiddere, de lange Forpagtningscontrakter, og det betydelige Antal Capitaler, som stedse lede om Anbringelse sammesteds) har bevirket, at dette Land ikke har havt Trang til Creditforeninger. I Frankrig har Man vel endnu heller ikke nogen Forening af Hypothekerne til at erholde Capitaler til Laans paa de fordeelagtigste Vilkaav, i det Pengearistokratiet stedse har vundet Seier over det oftere kraftigen udtalte Ønske om Oprettelsen af Creditforeninger, eller, som de i den franske Hypothekliteratur kaldes „associations territoriales de

Blandt de hensigtsmæssige Bestemmelser, ved hvilke en Deel af de nyere Creditforeninger udmærke sig fremfor de

crédit"; men Man har derimod flere Creditinstituter, som befordre Letheden i at optage Laan mod Hypothek, eller Foreninger af Capitaler, som søge den fordeelagtigste og beqvemmeste Anlæggelse i Laan mod Hypotheker, hvilke imidlertid, for at have Fremgang, naturligviis have maattet tage vedbørligt Hensyn til Godseiernes Interesse. Det vigtigste af disse er den i Aaret 1820 oprettede Hypothekkasse (caisse hypothecaire), hvis af Regjeringen confirmerede Statuter ere af 12 Juli 1820, og findes aftrykte i Bulletin des lois 1820 T. XI p. 270, (jfr. med Hensyn til denne Anstalt Annales des sciences économiques 1824 Tome III N. XII p. 188). Grundeierne erholde ikke Laanet i rede Penge, men i Obligationer, for hvis Udbetaling efter Lodtrækning inden 20 Aar Selskabet hæfter med dets Fond, der er bestemt til at naae en Sum af 50 Millioner Fr. Laantagerne kunne imidlertid dog fordre, at Selskabet skal omvexle dem deres Obligationer mod rede Penge, naar de ville finde sig i en Afkortning af 10 p. C. Hvert Aar udbetales $\frac{1}{20}$ Deel af de udstedte Obligationer efter Lodtrækning, og Ihændehaverne af de udtrukne Obligationer erholde da istedetfor Renten fra Udstedelsestiden en Præmie, der udgjør henimod 5 p. C. Godseierne maae aarligen i 20 Aar i Rente og Capitalafdrag betale 9 p. C. af det modtagne Laan, og ere da efter det 20de Aars Forløb frie for deres Gjæld. Uagtet disse Betingelser ere særdeles haarde for Debitorerne, (hvorved Man imidlertid dog maa erindre den mærkværdigt høie Rente, som mindre Landeiendomsbesiddere i Almindelighed i Frankrig maae yde ved Laan), og saa fordeelagtige for Actionairerne, som have sammenskudt Fondet, at disse ikke blot skulle have havt de dem i Statuterne lovede 6 p. C. af deres Penge, men ogsaa i Gjennemsnit en aarlig Dividende af 11 p. C. (hvilken fornemmelig er opnaaet ved at Direktionen har havt den største Deel af dens egne Obligationer at discontere mod de nysnævnte 10 p. C.), saa maae Grundeierne dog have fundet Betingelserne bedre end dem, som ellers bleve budne dem ved Pengecommissionairerne; thi denne Hypothekkasse har havt en betydelig Fremgang. — Foruden dette Creditinstitut er der se-

ældre, indtager den ved de fleste af de i den senere Tid oprettede trufne Bestemmelse, at Debitor foruden Renten aarli-

---

nere oprettet tvende andre. Det ene, association civile des propriétaires fonciers, er en Forening af Godsbesiddere, oprettet ved Notarialact af 3 Febr. 1823 under Firmaet Caron ainé & Comp., (i det nemlig den ufuldkomne franske Hypothekslovgivnings Eiendommeligheder gjorde det nødvendigt, at Foreningen blev erklæret for (fingeret) Eier af de Immobilier, med hvilke Medlemmerne tiltraadte samme), i den Hensigt at erholde Laan paa fordeelagtige Vilkaar. Associationen optager Laan i det Store, af hvilke den da atter udlaaner til Medlemmerne, og er den eneste Forpligtede med Hensyn til de af den indgangne Forbindtligheder. Medlemmerne have aldeles ingen anden Forpligtelse med Hensyn til de modtagne Laan end at betale Renten af samme. Denne besynderlige Forening har, som Man kunde vente det, ingen Fremgang fundet. — Det tredie Creditinstitut er Brødrene Capon's compagnie d'assurance de créances hypothecaires (jfr. Annales des sciences économiques T. III p. 74), som mod en Præmie af $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{2}$ p. C. aarligt forpligter sig, til den bestemte Tid at berigtige hypothekariske Fordringer. Dette Institut er saaledes egentligt et Assuranceselskab for Creditorer; men da det tjener til at befordre Hypothekernes Kredit, hvilken paa Grund af den franske Hypotheklovgivnings Ufuldkommenhed tjener til en Støtte, er dets Virksomhed saaledes ogsaa heldbringende for Grundbesidderne. — I en Deel af Sverrigs Provindser have Grundbesidderne i de senere Aar oprettet enten Hypothekforeninger eller Hypothekkasser, hvilke have stiftet megen Nytte, hvorfor Man for Øieblikket i flere andre er i Begreb med at oprette lignende Instituter. De af samme udstedte, 4 Procent Rente bærende Obligationer, i hvilke Grundbesidderne erholde Laanene udbetalte, nyde megen Credit, og gaae i Handel og Vandel som rede Penge. Paa Hamborger Børsen staae de vel under Pari; men dette er ogsaa Tilfældet med de svenske Bankosedler, hvilke Banken dog paa Forlangende realiserer. — I Aaret 1835 blev der ogsaa i Baiern oprettet en Hypothekbank, hvilken der i det Følgende oftere vil blive Leilighed til at omtale.

gen maa erlægge et lidet, men bestemt, Bidrag til hans Gjælds Afbetaling ved regelmæssig Amortisation, den første Plads. Al Amortisation beroer, som bekjendt, paa Læren om Rentes Renten. Den, som aarligen henlægger 10 Rdlr., for dermed at afbetale en Gjæld paa 500 Rdlr., vil bruge 50 Aar dertil, medens han ved aarligt at erlægge de samme 10 Rdlr., vil, naar disse strax gjøres rentebærende til 4 p. C. efter 28 Aars Forløb være istand til at betale sin Gjæld *). Den enkelte Debitor kan i Almindelighed ikke benytte sig af denne Fordeel; thi, da Creditor i Reglen vil være uvillig til halvaarligen at modtage smaa Afbetalinger, vil han ikke kunne gaae frem efter det synkende Fonds Regler, og saaledes ved Gjældsafbetaling negativt vinde Rentes Renten; og positivt at sætte de aarlige Gjældsafdrag paa Rente og Rentes Rente, saalænge til herved er amasseret et Beløb, der er tilstrækkeligt til paa eengang at afbetale Gjælden, vil han ligeledes kun sjeldent kunne gjøre,

---

*) Istedetfor Ordet Amortisation bruges ogsaa ofte Benævnelsen Annuitet, synkende Fond, eller sammensat Rentes-Beregning. Naar der finder enkelt Rentes-Beregning Sted, bliver Renten hvert Aar mindre i samme Forhold som Gjælden ved det aarlige Afdrag formindskes. Naar der finder Amortisation eller synkende Fond Sted bliver den aarlige Rentes Størrelse derimod uforandret, som den var den første Gang den erlagdes, uden Hensyn til at Gjælden bestandigt ved de aarlige Afbetalinger formindskes, og det er ved aarligen at anvende Differencen mellem Renten af den oprindelige og den ved Afbetalingerne formindskede Gjælds Størrelse til yderligere Gjældsafbetaling, at Laan ved Hjælp af Amortisation eller synkende Fond saa meget hurtigere kan afbetales, i det nemlig herved negativt den samme Rentes Rente erholdes som Man, hvis Creditor ikke vil modtage slige smaa Afbetalinger, maa søge ved at sætte de aarlige Gjældsafdrag paa Rente og Rentes Rente, saalænge til herved er amasseret et Beløb, der er tilstrækkelige til paa eengang at afbetale hele Gjælden.

paa Grund af den betydelige Vanskelighed ved øieblikkeligt at gjøre ganske smaa Summer rentebærende, hvortil kommer, at det overveiende Fleertal ikke har fast Charakteer nok til, naar der ikke hviler noget Baand paa dem, prompte at udrede det aarlige Gjældsafdrag, og til ingensinde at forgribe sig paa den opsparede Sum. For et offentligt Institut, der modtager en Mængde smaa Bidrag, er den omhandlede Operation derimod meget let, især deleshed naar det selv har udstedt rentebærende Gjældsbreve, da det nemlig i dette Tilfælde kun behøver at indløse et vist Antal af disse. De ældre preussiske Creditforeninger modtoge vel Afdrag paa Debitors Gjæld, naar han tilbød samme, og indløste og kasserede da et forholdsmæssigt Antal Pantebreve; men, da der ikke var forbundet nogen fast Amortisationsplan med samme, havde Debitor ikke den nysomtalte Fordeel *); og, hvad det lüneburgske Creditinstitut angaaer, da fandt der vel en Art Amortisation Sted ved samme, men efter temmelig indviklede Regler, ifølge hvilke Tidsrummet, i hvilket Gjælden afbetaltes, blev høist ubestemt, hvad der naturligviis betydeligt forringede Fordelene **). Den meklenborgske og den posenske Creditforening maae derfor ansees som de første der have givet et af alle de senere oprettede fulgt Exempel paa en fast og regelmæssig Amortisationsplan ***), hvorved de ikke blot have viist deres Debitorer en

---

*) Ved den schlesiske Creditforening er det for Øieblikket paatænkt at indføre en regelmæssig Amortisation. Ved den østpreussiske og den vestpreussiske er det allerede skeet ved Kabinetsordrer af 13 Septbr. og 26 Decbr. 1832 (Preuß. Gesetzs. 1832 S. 215 og 1833 S. 2); men Amortisationsbidraget er sat saa lavt, at det er for Intet at regne.

**) Reglerne for denne Amortisation kunne sees i Statuterne, i Bergs Haandbog 5te D. S. 938—943, jfr. 4 D., S. 585—588.

***) Ved den i Aaret 1782 oprettede Creditkasse for Huse og Grund=

betydelig Tjeneste, men ogsaa givet Foreningerne en Styrke og Fasthed, der vel fornemmelig beroer paa, at Amortisationen holder de letsindige Laantagere borte, og aarligen fornyer Sikkerheden ved Creditforeningens Pant, men dog ogsaa paa flere andre Omstændigheder, som i det Følgende nøiere skulle blive udviklede.

Naar vi nu ville betragte de Fordele, som en hensigtsmæssigen organiseret Creditforening skjenker saavel Capitalisterne og dem, der ønske Laan ved hypothekarisk Sikkerhed, som Staten, da vise disse sig, hvad først Capitalisterne angaaer, at bestaae:

1) I den høie Grad af Sikkerhed for deres Capital, som Creditforeningens Creditorer nyde. De have nemlig ikke blot Pant i et enkelt Gods, og det indtil Gjældens dobbelte Beløb, men i en heel Associations forenede Eiendomme, altsaa den høieste Sikkerhed det er muligt at erholde. Naar de danske fireprocentige Obligationer for Øieblikket staae i 91, de svenske i 98½ og norske i 101¼, da viser dette tilstrækkeligt,

---

stykker i Hamborg og dens Gebeet fandt der vel regelmæssig Amortisation Sted, men samme kan ikke ansees som en Creditforening. Dens Formaal er, (hvis den endnu bestaaer), ved forenede Kræfter at lette Benyttelsen af Rentes Renten til Gjældsafbetaling, at sikkre Interessenterne mod Opsigelse, (i hvilket Tilfælde Kassen udløser den opsigende Creditor, og træder i hans Sted), samt at lette fremtidige oeconomiske Kjøb ved at modtage og accumulere de af Interessenterne i saadant Øiemed successivt gjorte Indskud. At lette Optagelsen af Laan ligger derimod udenfor dens Formaal. — See Statuterne i Bergs Haandbog 5te D. S. 753, i Schlettweins Archiv 7 Bd. S. 100, og i Extrakt i Krünitz's Encyclopædie 109de D., S. 389. Jfr. Buschs Geschichte des Hamburgischen Handels S. 160 ff. En Deel ved samme foranledigede Afhandlinger findes anført i Webers Staatswirthschaft Berlin 1804, 1 D., S. 427.

hvorledes Capitalisterne vurdere selv de finere Nuancer i den Sikkerhed, et Papir kan antages at frembyde.

2) De ere frie for alle besværlige Undersøgelser over Pantets virkelige Tilstrækkelighed og over det modtagne Gjældsbrevs retmæssige Form, til hvilke de Fleste behøve en praktisk Retslærds som oftest kostbare Bistand; de have ikke nødig at bekymre sig om Debitors personlige Charakteer, hans Formuesomstændigheder, Duelighed o. a. d., og ere sparede for al Frygt for at et tidligere tilstrækkeligt Pant i Tidens Løb skal blive utilstrækkeligt, og altsaa ogsaa for alle de Betænkeligheder, som en Debitors uoeconomiske Fremgangsmaade og Vandel ofte kan vække.

3) De behøve ikke at nære nogen trykkende Uvished, om de ville erholde deres Renter til rette Tid. De erholde samme udbetalte med en offentlig Kasses Punktlighed til de bestemte Terminer, uden at have nødig at vente og at sende Erindringsbreve, eller at lade sig nøie med at faae en Deel med Løfte om at det Øvrige snart skal følge; og der finder intet personligt Forhold Sted, som kan gjøre dem det ubehageligt at gjøre deres Rettigheder gjældende.

4) Creditforeningerne befrie Capitalisterne for alle de Ubehageligheder og Tab, som kunne opstaae for dem ved Processer, fornemmelig naar Laanene opsiges. Om end en Proces vindes nok saa fuldstændigt, giver den dog stedse et Tab, da de tilkjendte Omkostninger, efter den bestaaende uheldige Retspraxis, aldrig ere saa store som disse i Virkeligheden have været; og de fleste af de Capitalister, som have Penge staaende i Jordeiendomme vilde derfor uden Tvivl gjerne aarligen betale en Ubetydelighed, naar Man vilde assurere dem for al Retsstridighed med deres Debitorer. Saa stort et Be-

løb, som denne Assurancepræmie kunde ansættes til, er reent vundet for Creditorerne ved Creditforeningen.

5) Creditforeningerne gjøre det, fornemmelig med Hensyn til mindre Summer, betydeligt lettere for Capitalisterne, sikkert og rentebærende at anlægge deres Penge. I Reglen er det vel ikke videre Vanskelighed underkastet at faae Penge anbragte; men undertiden kan det dog være Tilfældet. I ethvert Tilfælde maa Vedkommende henvende sig til en Commissionair, og, naar denne ikke tillige er en Sagfører, som oftest ogsaa til en saadan. Besparelsen af det disse for deres Uleilighed givne Honorar er saaledes en reen Vinding. Paa den anden Side har Capitalisten, naar han atter ønsker at kunne disponere over sine Penge, blot nødig at sælge Pantebrevene, eller, hvis han kun ønsker en mindre Sum, disses Rentecoupons, og han behøver altsaa ikke at vente den bestemte Varselstid. Dette vil ikke let kunne skee med andre hypothekariske Obligationer, med mindre disse ere udstedte af meget solide Folk, da Frygten for at Pantet ikke skal være tilstrækkeligt bevirker, at hypothekariske Obligationer ikke godt gaae for deres fulde Beløb i Handel og Vandel, hvortil kommer, at deres Overdragelse, da de ikke som Pantebreve lyde paa Ihændehaveren, er forbunden med Retsformer, der foraarsage baade Tidsspilde, Ubehagelighed og Omkostninger.

6) Endeligen bliver det meget let for Folk, der have betydelig Formue, og for Mennesker, der ere aldeles ubekjendte med Forretningslivets Gang, selv at bestyre deres Formue naar de ville anbringe denne i Pantebreve, da Man ved at forsyne disse med Rentecoupons kan sætte Ihændehaverne i Stand til med Lethed at lade Renterne hæve i deres Fraværelse; medens derimod den, der har Penge staaende i mange forskjellige Eiendomme, hyppigt maa have en Commissionair

eller Sagfører nødig til at hjælpe sig med de forefaldende Forretninger. De herved besparede Honorarer ere en reen Gevinst for Vedkommende.

Af disse Capitalisternes samtlige Fordele opstaaer atter een af de væsentligste Fordele for

Grundeierne eller Debitorerne,

1) nemlig at Pantebrevene ville blive søgte, om Renten af samme ogsaa er noget mindre end den almindelige, og at Creditforeningen saaledes, (foruden at den, som vi strax skulle see, vil bevirke, at Rentefoden i Almindelighed vil synke), kan overlade Grundeierne Laanene med en noget lavere Rente end den gængse. Den ofte fremsatte Sætning, at Rentefoden bestemmes ved Concurrencen, holder nemlig ikke Stik. I Renten maa Man adskille to Bestanddele. Den ene indeholder en Erstatning for den Fordeel eller Behagelighed, som Man kunde have, ved selv at have anlagt Capitalen, eller ved at have havt den disponibel, istedetfor at udlaane den. Denne Deel af Renten bestemmes ved Concurrencen, eller Forholdet mellem Tilbudet af Capitaler til Udlaan og Efterspørgslen efter saadanne; og, da samme atter beroer paa, hvorvidt Nationalcapitalen er i Tiltagen eller Aftagen, og paa, hvorvidt Leiligheden til med Fordeel produktivt at anlægge Capitaler er i Stigen eller Falden, saa vil Creditforeningen, der saavel ved den større Sparsommelighed, der frembringes ved den med samme forbundne Amortisation, som ved den Forhøielse i Produktionen, som den bevirker, bidrager betydeligt til Nationalcapitalens virkelige Forøgelse, allerede forsaavidt ikke være uden Indflydelse paa denne Deel af Renten, hvortil kommer den væsentlige Omstændighed, at et Capitalbeløb, saa stort som hele det amortiserede Beløb, aarligt bliver disponibelt og altsaa paany skal søge Anvendelse i Industri eller Udlaan, hvilket

naturligviis har den samme Virkning, nemlig at den heromtalte Deel af Renten vil blive lavere. — Den anden Bestanddeel af Renten bestaaer af en Assurancepræmie for den med Udlaanet forbundne Fare for Tab, og i en Skadesløsholdelse for den Uleilighed eller de Omkostninger, som Udlaanet foraarsager, og denne Bestanddeel af Renten kan ingen Concurrence nedsætte, i det Capitalisterne nemlig, naar de ikke kunne erholde et passende Vederlag for deres Risiko og Uleilighed, hellere ville lade deres Penge ligge aldeles ufrugtbringende. I hvor stor eller liden Renten altsaa ellers i Almindelighed maatte være, saa vil den ved Creditforeningen stedse blive forholdsviis saa meget lavere, som Faren og Uleiligheden ved at anlægge Penge i Foreningens Pantebreve vil være mindre end samme befindes ved andre Udlaan, og Directionen vil saaledes altsaa ogsaa kunne overlade Godseierne Laanene til en saa meget lavere Rente *); men desforuden vil Rentefoden i Almindelighed og ved alle Laan (paa Grund af Creditforeningens nysomtalte Indflydelse paa Rentens førstnævnte Bestanddeel) uden al Tvivl ogsaa synke ved et saadant Instituts Oprettelse. Det her Anførte har Erfaringen ogsaa stadfæstet ved alle de tidligere Creditforeninger, og det ved den i Aaret 1826 oprettede würtembergske endogsaa meget hurtigt. Fire Aar efter Foreningens Oprettelse saae Directionen sig nemlig allerede i Stand til at nedsætte Renten af de Laan, der bleve optagne hos samme, omtrent ½ p. C. (Bekjendtgjørelse i Schwabische Merkur 1830 No. 48); og fire Aar

*) Det vil imidlertid dog, hvad der i det Følgende nøiere skal blive udviklet, være hensigtsmæssigt ved Oprettelsen af en Creditforening at sætte Renten af Pantebrevene lige med den almindelige, og først senere, naar Pantebrevene søges med et vist Beløb Opgjeld, at nedsætte Renten.

senere var den i Stand til, under 6 Febr. 1834, at kunne bekjendtgjøre, at den atter kunde nedsætte Renten ½ p. C., nemlig til 3½ p. C. (Anhang zu den Verwaltungsgrundsätzen des würt. Creditv. 1834 S. 3 ff.) De ældre Pantebreve, som svarede den oprindelige Rente, stode tidligere med et dertil svarende Beløb over Pari; men nu har Man i Begyndelsen af dette Aar ved en Renterednktion og dermed forbunden Generalopsigelse gjort ogsaa de ældre Laantagere deelagtige i de Fordele, som den lavere Rente yder, (Beilage zum schwabische Merkur 1838 No. 12). Den almindelige Rentefod antages i disse 8 Aar at være sunken i det mindste ½ p. C., og for Dieblikket ved flere hypothekariske Laan at være 4 p. C., ved mindre 4½. — Den polske Creditforening har i et lignende Tidsrum, efter Wolowskis Beretning i **Revue de législation** 1 Bd. S. 44, bragt Renten til at synke mellem 2 og 3 Procent. Omtrent et lignende Beløb er Renten af de preussiske Pantebreve sunket i Tidsrummet fra Creditforeningernes Oprettelse indtil Dato; da den almindelige Rentefod imidlertid ogsaa til samme Tid, deels ved disse Instituters Medvirkning, deels af andre Aarsager, er sunken betydeligt, saa er Renten af Pantebrevene kun mellem ½ og 1 p. C. lavere end den ellers almindelige Rente ved hypothekariske Laan. Ogsaa ved alle de andre Creditforeninger have lignende Phænomener viist sig i mindre Grad, om end undertiden under en forskjellig Form; thi, naar for Ex. Renten ved de meklenborgske Pantebreve vel ikke er nedsat siden denne Creditforenings Oprettelse, men disse derimod søges med en Opgjeld, saavidt jeg erindrer, af 7 til 8 p. C., da viser dette i Realiteten det samme Resultat *).

*) Aarsagen til at der ikke har fundet nogen Renterednktion Sted ved den meklenborgske Creditforening skal være, at det i Statu-

2) En Fordeel, som Creditforeningerne bringe Grundeierne, er ogsaa, at Eiendommene stige i Priis *). Paa Grund af Letheden ved at erholde Laan bliver det lettere at kunne kjøbe Landeiendomme med en ringe Udbetalingssum, og dette forøger Kjøbernes Antal. Til samme Tid formindskes Sælgernes Antal, da Godsejerne ikke længere ved Opsigelse nødes til at afhænde deres Eiendomme, og dette bevirker naturligviis tilsammen, at Eiendommene stige i Priis. Hertil bidrager ogsaa den ved Creditforeningerne almindeligen bevirkede Synken i Rentefoden betydeligt. Jo lavere nemlig Rentefoden er, desto høiere er den Multiplicator, med hvilken Man ved Beregningen af hvor meget Man kan give for en Eiendom hæver den aarlige Nettoindtægt af samme til Capital. Naar Renten til Exempel er 5 p. C., multiplicerer Man Nettoudbyttet med 20; naar den kun er 3 p. C. derimod, med 33. — Den herannførte, i Almindelighed saa høit anpriste Fordeel, som ogsaa sætter Grundeierne i Stand til at faae et saa meget desto større Laan paa deres Eiendomme, er imidlertid dog ikke saa stor som den ved første Diekast synes; thi, hvis Vedkommende vil

---

ternes 81de §. er bestemt, at Direktionen ikke har Ret til at opsige Pantebrevene til Udbetaling.

*) Som Exempel paa, hvilken betydelig Stigen i Jordeiendommenes Priis de preussiske Creditforeninger bevirkede, anfører en bekjendt preussisk Statsoeconom, at et Gods, som et Par Aar før sammes Oprettelse var blevet solgt for 16000 Thlr., i Aaret 1805 blev solgt for 45000 Thlr.; at et andet, som 1775 var solgt for 15000, kort før Krigen gjaldt 82000, og at et 3die i endnu kortere Tid steg fra 8000 Thlr. til 25000. At dette imidlertid alene skulde være bevirket ved Creditforeningerne, synes dog ikke troligt. Ogsaa de danske Godser stege jo i dette Tidsrum betydeligt i Priis, og dette kan ikke udelukkende tilskrives de i denne Periode foretagne Forbedringer i Landvæsnet og Landbolovgivningen.

sælge sin Eiendom og gjøre Kjøbesummen rentebærende, da vil han i Reglen være nødt til selv at lade sig nøie med en saa meget lavere Rente, (skjøndt det dog paa den anden Side ogsaa vil være ham muligt at undgaae dette, for Ex. ved at anlægge sine Penge i fremmede Statspapirer og paa anden lignende Maade); og i alt Fald er det kun en Fordeel for den første Besidder, da den næste ved Kjøb eller Overtagelse paa Skifte vil komme til at give en saa meget desto høiere Priis. Desuden maa det vel erindres, at Man ikke ubetinget bliver dobbelt eller tredobbelt saa rig fordi Eens Eiendom stiger til den dobbelte eller tredobbelte Priis, i det Formuen maa beregnes efter Indtægten og ikke efter Stammen. Naar Een til Exempel havde et Gods, der gav en aarlig Indtægt af 5000 Rdlr., da vilde denne hans Eiendom, naar Renten var 5 p. C., være 100,000 Rdlr. værd. Naar nu den aarlige Indtægt ved Godsforbedringer steg til 8000 Rdlr., og Rentefoden sank til 4 p. C., da vilde hans Eiendom være 200,000 Rdlr. værd; men, hvis han paa Grund heraf vilde ansee sig for dobbelt saa rig, og troe, at han kunde fordoble sine Udgifter, vilde han komme 2000 Rdlr. aarlig til kort.

3) Grundeierne vinde ikke blot den for mange af dem betydelige Forskjel mellem den Rente, som de ellers vilde have maattet give, og den, som de nu svare til Creditforeningen, men ogsaa det undertiden ikke saa ringe Gebyhr, som de ellers maatte have givet til Mellemhandlere ved Laanets Afsluttelse, ligesom de ogsaa blive frie for al personlig Besværlighed og Bekymring, ja Man kan undertiden sige Ydmygelse, som de ellers i denne Anledning kunde have.

4) At Laanet overlades Debitor uopsigeligt, (i det hans Gjæld nemlig fra en Capitalgjæld gaaer over til en Rentegjæld, ved hvilken der, saalænge Renten rigtigt erlægges, ikke bliver

noget Spørgsmaal om Tilbagebetaling, og altsaa heller ikke om Opsigelse), er en saa betydelig Fordeel, at den vel kun behøver at nævnes. I ethvert Tilfælde nøder en Opsigelse Debitor til paany at have de med et Laans Optagelse forbundne Besværligheder og Omkostninger. Da Opsigelser nu desuden almindeligviis skee paa en Tid, i hvilken der er opstaaet Mangel paa Capitaler eller Leilighed til med ualmindelig Fordeel at anbringe samme, eller naar en virkelig eller indbildt Fare er forhaanden, altsaa tillige paa en Tid, i hvilken det vil være saa meget vanskeligere at erholde et andet Laan i det opsagtes Sted, (en Vanskelighed, der naturligviis stiger med de opsagte Capitalers Størrelse), saa kan en pludselig Opsigelse ogsaa let bevirke, at Debitor nødes til iilsomt at sælge sin Eiendom, hvilket da almindeligviis endogsaa vil skee med Tab.

5) Ved den med Creditforeningen forbundne Amortisation sættes Grundeieren i Stand til paa den mindst byrdefulde Maade successivt at kunne afbetale sin Gjæld, hvilket ligeledes maa ansees som en væsentlig Fordeel. Medens Godseieren efter de bestaaende Forhold i Reglen anseer sig for vel faren, naar han er i Stand til at kunne svare sine Renter, uden at han engang tænker paa at afbetale sin Gjæld, vil han, naar Creditforeningen er hans Creditor, stedse arbeide paa at forbedre sin Formuesforfatning og paa at efterlade sine Børn en værdifuld Eiendom; og, da der Intet er til Hinder for, at han, naar en Deel af hans Gjæld er amortiseret, enten kan optage et nyt Laan, eller faae det ældre omskrevet, og saaledes kun forrente og amortisere Restbeløbet, saa kan han ikke blot derved berede sig et Rygstød mod muligt indtræffende Uheld, men ogsaa en sorgfriere Alderdom. Skulde han være i Stand til at yde større Afdrag paa sin Gjæld end det ved Amortisationen som minimum bestemte, da er naturligviis In-

tet til Hinder derfor. Uden den ham saaledes ved Creditforeningen ydede Bistand maatte han henlægge det til Gjældens Afbetaling af ham Opsparede saalænge til det blev saa stor en Sum, at hans Creditor var villig til at modtage samme, eller han selv i Stand til at gjøre samme frugtbringende; men han vilde da ikke blot miste Rentes Renten for denne Tid, men ogsaa være udsat for mangehaande Fristelser til enten at undlade punktligt at henlægge de bestemte Gjældsafdrag, eller til at gjøre andet Brug af det opsparede Beløb, hvilke han vel hyppigen ikke vilde være i Stand til at modstaae. Som Følge heraf, siger Thaer i hans rationelle Landwirthschaft, tilbagebetaler Bonden saagodt som aldrig de Laan, han engang har optaget i sin Eiendom *). Naar Man imidlertid

*) Et Beviis paa, hvor villig Bonden derimod er til at betale sin Gjæld, naar det kan skee ved smaa Bidrag, og paa hvor stor Priis han sætter herpaa, har Man nylig havt i Storhertugdømmet Baden. Man havde givet Bønderne den høist fordeelagtige Tilladelse, at kunne afløse deres Grundbyrder med det 18 dobbelte af sammes Taxationsværdi; men dette havde ingen Fremgang havt. Da Man derimod i Standesherschaftet Løwenstein tilbød dem, istedetfor det 18 dobbelte Rentebeløb aarligt i 36 Aar at svare 6 p. C. af Afløsningscapitalen, (nemlig 4 p. C. Rente og 2 p. C. Afdrag), da forløb ingen lige uden nye Anmeldelser om Afløsning, skjøndt Bonden paa denne Maade kom til at yde det 28 dobbelte Rentebeløb istedetfor det 18 dobbelte. (Gelehrte Anzeigen der k. bairischen Akad. der Wissensch. 1837 S. 654). — Med Hensyn til en i Grevskabet Castell oprettet Creditkasse yttrer Grev Drechsel sig i hans Vortrag über Landescultur in Baiern, saaledes: „Aus der Geschichte dieser Anstalt ist der Umstand besonders bemerkenswerth, daß viele Landleute der Grafschaft, welche früher an Private oder andere Cassen gegen 4 p. C. schuldeten, diese aufkündigten und dagegen Darleihen von der Creditkasse zu 5 p. C. nahmen, einzig um sich den Vortheil der Befugniß allmähliger Abzahlung zu verschaffen.“ — Hvor ordentligt Bonden ogsaa betaler slige

underføgte Sagen, vilde Man vistnok finde at dette ikke blot kan siges om Bonden, men ogsaa om de større Godseiere. Da de contante Fordele, Creditforeningen, i det Mindste i Tidens Løb, vil bringe Grundeierne, vistnok beløber sig til lige saa meget som det aarlige Amortisationsbidrag, ville de saaledes have den successive Gjældsafbetaling og Forbedring i deres oeconomiske Forfatning, saa at sige, for Intet.

6) At Laantagerne ikke staae i noget Forhold til nogen bestemt 3die Mand som Debitor, maa vistnok ogsaa ansees, om ikke som en Fordeel, saa dog i det Mindste som en Behagelighed for samme; thi et saadant Forhold kan meget let udarte til et Art af Afhængighedsforhold, der kan være meget generende og trykkende.

Det er imidlertid ikke blot for Capitalisterne og Grundeierne, (Creditorerne og Debitorerne), men ogsaa for det Offentlige, at Creditforeningernes Virksomhed viser sig som saa saare heldbringende. Saaledes bevirker

1) den med Creditforeningerne forbundne Amortisation, at den for Produktionen saa høist vigtige Capitalisering befordres, og bidrager ogsaa derved til at forøge Nationalformuen, at mangen en Grundeier, for at kunne tilveiebringe det til Amortisationen nødvendige Afdrag vil underkaste sig Besparelser, hvorved den uproduktive Consumtion formindskes.

2) Den ved Creditforeningen bevirkede Lethed i at erholde Laan og Befrielsen fra Frygten for ved Opsigelse at komme i Forlegenhed eller lide Tab, vil bringe mange Landmænd til at forøge deres Driftscapital og til at foretage indbringende Forbedringer, hvorved Produktionen forøges *), hvil-

---

Afdrag, have vi seet ved de til Selveiendoms Befordring fra den danske Creditkasse gjorte Udlaan.

*) Det nationaloeconomiske Værd, som maa tilskrives Driftsca-

ket ikke blot direkte vil bidrage til at forhøie Nationalvelstanden og forøge Nationalformuen, med ogsaa indirekte, paa Grund af den gjensidige Vexelvirkning, som der finder Sted mellem Agerdyrkning, Manufactur, Fabrikvæsen og Handel *). At denne Forøgelse i Nationalformuen ikke vil blive fordeelt paa nogle enkelte, men paa et meget betydeligt Antal Familier, er en væsentlig Omstændighed, fornemmelig med Hensyn til Skatternes Ydelse og punktlige Erlæggelse **).

---

pitalernes Forøgelse ved Laan, beroer paa Forudsætningen, at Capitalerne benyttes bedre af Laantageren end af Udlaaneren, hvilken Forudsætning atter beroer paa Antagelsen af, at Udlaaneren vilde have foretrukket selv at benytte sin Capital, hvis han havde baade Lyst og Evne til at gjøre en lige saa fordeelagtig Anvendelse af samme som Laantageren.

*) At en Deel Capitaler, der tidligere vare anlagte uproduktivt i indenlandske Statspapirer, ville blive anlagte produktivt i Creditforeningens Pantebreve, og den med Statspapirernes kunstige Tillokkelser bevirkede Afledning i Capitalernes naturlige Løb saaledes standse, og Produktionen, og altsaa ogsaa Nationalformuen, derved forøges, er ikke nogen selvstændig Fordeel, men falder sammen med den ovennævnte, i det det nemlig just er denne Capitalernes Overgang, som forstørstedelen betinger Muligheden af at Creditforeningen ville kunne tilfredsstille den forøgede Søgen af Laan, eller med andre Ord, at Pantebrevene kunne finde Kjøbere.

**) For at tydeliggjøre sig, hvor væsentlig Nationalformuens Fordeling er med Hensyn til Skatteydelsen, tænke Man sig en Stat, som havde 1000 Familier, der hver havde en Nettoindtægt af 200, (altsaa tilsammen 200,000), og brugte 180 til deres Fornødenheder. Her vilde Regjeringen uden Ubillighed og Vanskelighed kunne hæve et Skattebeløb af 20,000, ved at lade enhver yde $\frac{1}{10}$ Deel af hans rene Indtægt, altsaa de overskydende 20. Naar derimod den samme Totalindtægt af 200,000 var fordeelt saaledes, at de 990 Familier kun havde de nødvendige 180, de ti øvrige derimod hver 2180, da vilde Regjeringen befinde sig i stor Forlegenhed, hvis den var nødsaget til at paa-

3) I det Creditforeningerne forebygge, at Grundeierne ved pludselige Opsigelser blive nødte til at sælge deres Eiendomme, bevirke de, at disse forblive længere i een og samme Haand, hvilket er en væsentlig Omstændighed med Hensyn til Udførelsen af nyttige Forbedringer og Eiendommens gode Bestyrelse.

4) Den ved Creditforeningerne bevirkede Synken i Rentefoden er ligeledes nationaloeconomisk vigtig, da den virker til Industriens og Handelens Oplivelse og fornemmelig til at sætte disse Næringsveie i Stand til lettere at kunne udholde udenlandsk Concurrence.

Derimod kan den Forhøielse i Eiendommenes Priis, hvilken Creditforeningerne, som nysomtalt, have til Følge, ikke ansees som nogen Fordeel for det Offentlige; thi det er en Vildfarelse, naar Man i Almindelighed betragter Godsernes Stigen i Priis som en Forøgelse af Nationalformuen, da dennes Størrelse kun bør bedømmes efter Gjenstandenes Værd, og ikke efter deres Priis *). En Stigen i Landeiendommenes Priis, der hidrører fra en Forøgelse i disses Produktion, eller fra en Synken i Rentefoden, kan derfor vel betragtes som et glædeligt Tegn paa disse tvende med Hensyn til Nationalformuens Forøgelse vigtige Tilsyneladelser; men har derimod i og for sig ingen Vigtighed. Hidrører den derimod fra, at

---

byde et Skattebeløb af 20,000; thi den vilde da enten være nødt til at lade Borgerne betale en vis Deel af de til deres Fornødenheder nødvendige 180, eller ogsaa lade de ti rige Borgere hver betale $\frac{10}{11}$ Deel af deres Indtægt, hvilke begge Dele i de fleste Tilfælde vilde stride mod Retfærdighedens Grundsætninger.

*) Tusind Tønder Steenkul udgjøre en langt større Deel af Nationalformuen end en Diamant, om end dennes Priis er langt høiere end hines.

Sølvet er faldet i Priis med Varer i Almindelighed eller mod Naturalprodukter i Særdeleshed, (og Penge-Nettoindtægten af Landeiendommene derved forøget, uden at Produktionen er tiltaget), da har den ikke engang den nysnævnte Interesse i nationaloeconomisk Henseende.

5) Capitalers Anlæggelse i udenlandske Papirer bliver betydeligt formindsket, da Enhver dog hellere anlægger sine Penge i Landet selv, naar han sammesteds finder Papirer, der yde samme Beqvemmeligheder, samme Fordele og større Sikkerhed; og Creditforeningerne danne saaledes en Tordenafleder for Industrien mod den Fare, med hvilken de siden den sidste Krig saa mangfoldigen forøgede Statspapirer, med de forskjellige kunstige Tillokkelser, Man ved Lodtrækning, Præmier o. a. d. har søgt at give samme, true Produktionen *). — I de fleste Tilfælde er det endogsaa sandsynligt, at Creditforeningen (hvad der senere nærmere skal blive omtalt), vil trække Penge til sig fra Lande, der ikke have saadanne Instituter. Herved vil da den produktive Capitalmasse i Landet blive forøget, og Nettoudbyttet af denne Forøgelse vil blive en reen Gevinst for Nationalformuen **).

*) Den, der ønsker at læse en Udvikling af Statsgjældens og Statspapirernes skadelige Indflydelse i nationaloeconomisk Henseende, kan finde den i Nebenius's fortrinlige Værk „Der öffentliche Credit" Afd. 1 Cap. 5 S. 230—250.

**) Naar Man ofte, paa Grund af at Pantebrevene i Handel og Vandel gaae som rede Penge, har anseet Nationalformuen for forøget med saa stort et Beløb, som det, til hvilket der er udstedt Pantebreve, da er dette naturligviis en Vildfarelse, der er lige saa stor, som om Man vilde sige, at en Mand blev rigere ved at udstede Gjældsforskrivninger. Da den store Betydning, som Man saa høist almindeligen tilskriver Circulationsmidlernes Indflydelse i den oeconomiske Verden, ligeledes grunder sig paa en Vildfarelse og en Forvexling af Aarsag og Virkning,

Alle de nysnævnte Fordele, som Creditforeningerne skaffe Grundeierne, Capitalisterne og det Offentlige, yde de uden at nogen sand Interesse ved samme krænkes. Man har vel sagt, at de offentlige Stiftelser, hvis Penge skulle anlægges i Jordeiendomme, herved lide et Tab, da Godseierne ikke længere ville søge deres Capitaler, hvorved de ville være nødte til at kjøbe Pantebreve, og altsaa, paa Grund af disses lavere Rente, lide et Skaar i deres Indtægter. Da Pantebrevene imidlertid ikke have nogen tvungen Cours, saa maae de Fordele, de yde, antages at give fuld Erstatning for den mindre Rente, de give, og naar Privatfolk, som i Reglen selv administrere deres Formue, kunne finde deres Regning ved at kjøbe samme, maa dette saa meget mere være Tilfældet med offentlige Stiftelser

bortfalder altsaa tillige den Fordeel for det Offentlige, Man har troet at finde i den Forøgelse af Circulationsmidlerne, som Pantebrevene udgjøre. Circulationsmidlerne have ingen selvstændig Betydning, og blive derfor stedse en Bisag. En stærk Produktion og et levende Omtuskningssamqvem fremkalde selv Midlerne til Circulationen, og bevirke endogsaa en Tilstrømning af ædle Metaller, i det disse søge derhen, hvor der er meest Brug for dem, og hvor de altsaa finde den bedste Afsætning; medens derimod den største Overflod paa Circulationsmidler ikke formaaer, naar Betingelserne for Produktionen mangle, at frembringe nogen saadan, og hvor der Intet er at omtuske, vil hvile aldeles ubevægelig. Hvis Circulationsmidlerne virkeligen havde noget af den produktive Kraft, Man tilskriver dem, saa behøvede Man jo blot, som en anonym Forfatter rigtigen bemærker, at lade en fyldt Pung gaae fra een Haand til en anden for at forøge Velstanden. Det, hvorpaa Man maa have Opmærksomheden henvendt, er Produktionens Forøgelse og Handelens Oplivelse, og de fornødne Circulationsmidler ville da komme af sig selv. I London betales til Exempel paa de Tider, hvor Handlen er meest levende, alene ved Liqvidering af Anviisninger i visse dertil bestemte Contoirer, dagligen et Beløb, som er større end hele Englands rede Pengemasse.

og pia corpora, som, naar de anlægge deres Penge i Pantebreve *), ville kunne gjøre Besparelser i deres Administrationsomkostninger. I ethvert Fald maae desuden de offentlige Stiftelser, ligesom enhver Anden, der har Penge paa Rente, stedse være forberedte paa et saadant Tab, eftersom Rentefoden jo er aldeles afhængig af Conjunkturerne. Da en tiltagende Velstand i Almindelighed bevirker, at Renten synker, saa maatte Man iøvrigt, efter det her mod Creditforeningerne anvendte Raisonnement, ønske, at Landet ikke maatte tiltage i Velstand. — Man har ligeledes sagt, at Godseierne ved de Laan, de erholde, blive i Stand til at sidde inde med deres Produkter, og til derved at opskrue Priserne til Tab for de øvrige Statsborgere **). Hvis dette imidlertid var muligt, da vilde de store Handelshuse, som spekulere i Kornhandel, kunne gjøre dette efter en langt større Maalestok; men Concurrencen viser her, som ved saa mange andre Leiligheder, sin velgjørende Virksomhed, og lader i Reglen den, der har søgt at grave en Grav for Andre, selv falde i den. Derimod kunne Godseierne omvendt, naar det er Vanskeligheder underkastet at faae Laan optaget, let af en øieblikkelig Trang til Penge nødes til at sælge under de Priser, som det ellers efter Concurrencen og Conjunkturerne vilde været dem muligt at erholde, og at Creditforeningerne befrie dem for dette Onde, maa ansees som een af deres velgjørende Virkninger. — Ogsaa har man indvendt mod Creditforeningerne, at de bevirke, at Statsobligationerne ikke blive

*) Saalænge Pantebrevene bære den almindelige Rente, ville offentlige Stiftelser og Communer vistnok ikke behøve nogen speciel Tilladelse til at anbringe deres Capitaler i samme; men dette vilde vel derimod blive nødvendigt, naar Pantebrevenes Rente ved Nedsættelse blev lavere end den almindelige Rentefod.

**) Denne Klage gjør endogsaa den berømte Statsoeconom Büsch med Hensyn til den schlesiske Creditforening.

saa meget søgte som tidligere, og altsaa stade disse. At Creditforeningerne ikke kunne svække Statens Credit, der beroer paa Vedkommendes moralske Overbeviisning om Statens Villie og Evne til at efterkomme sine Forpligtelser, men at de snarere som et Middel til Nationalvelstandens Beforbring maae tjene til at bestyrke samme, er imidlertid aabenbart; men heraf følger atter, at, om Creditforeningerne ogsaa, ved at formindske den indenlandske Søgning efter Statspapirerne, skulde bevirke, at disse sank noget (hvad der imidlertid dog ikke er sandsynligt eller ved Erfaringen godtgjort), saa kunde det kun være meget lidet, da den udenlandske Søgen efter samme ellers vilde tiltage, og dette atter bringe dem i Veiret. Statsobligationernes Antal er desuden for betydeligt til at Creditforeningernes Pantebreve kunne i nogen betydelig Grad formindske Søgningen efter samme, hvortil kommer, at en Creditforenings Oprettelse kun virker paa den indenlandske Søgen, men ikke paa den udenlandske, der dog væsentligen bidrager til at bestemme Coursen. — Endeligt har man indvendt imod disse Foreninger, at de, ved at gjøre det lettere at optage Laan, og ved den Sikkerhed, de skjenke for Opsigelse, befordre Ødselhed og Letsindighed i at gjøre Gjæld. At en Gjenstand kan misbruges, betager den imidlertid ikke Noget af dens velgjørende Natur, og Man kunde efter det samme Raisonnement raade til at lænkebinde Friheden, for at den ikke skulde blive misbrugt. Desuden er det ingen Vanskeligheder underkastet, at træffe saadanne Foranstaltninger, at det omtalte Onde forebygges, og flere i Creditforeningernes Natur begrundede Aarsager, som senere skulle blive omtalte, gjøre det endogsaa nødvendigt. — Ved de Indvendinger mod Creditforeningerne, som ere hentede fra enkelte feilagtige Bestemmelser i nogle af de bestaaende Creditsystemers Statuter, skal jeg ikke opholde mig,

da samme jo Intet har at gjøre med Creditforeningernes Natur, men kun med den Indretning, som de bør have, og ligesaa lidet skal jeg spilde Læsernes Tid med at henlede deres Opmærksomhed paa en Deel andre Indvendinger, i hvilke det Ugrundede og Urigtige er saa aabenbart, at det ingen Gjendrivelse synes at behøve.

— Hvem der derimod taber ved Creditforeningernes Oprettelse er Aagerkarlene og Commissionairerne, og disse og deres Hjælperes Hjælpere lige ned til Vinkelskrivernes Skriverdrenge have derfor ogsaa ved alle lignende Instituters Oprettelse løftet et Raab til Himlen over det Unødvendige i en saadan Indretnings Stiftelse.

Hvad nu Spørgsmaalet angaaer, hvorvidt en slig Creditforenings Oprettelse for danske Grundeiere maa ansees for ønskelig, da lader det sig vel ikke nægte, at en saadan Creditløshed og Nød, som den, der har fremkaldt enkelte af de bestaaende Creditforeninger, ikke finder Sted hos os; men at det paa den anden Side, fornemmelig i Jylland, ofte er betydelig Vanskelighed underkastet at faae Laan mod sikkert Hypothek, og at der derfor føles stor Trang til Foranstaltninger, som kunde afhjælpe dette Onde, er en Sag, som ved Forhandlingerne i den første Stænderforsamling for Nørrejylland angaaende en Creditkasses Oprettelse der maa ansees at være bragt in confessum. Hertil kommer, at Tidsconjunkturerne gjøre det høist ønskeligt, at Landmanden med Lethed ved Laan kan forskaffe sig de fornødne Driftscapitaler, hvis han ikke selv maatte være i Besiddelse af samme. Den bekjendte Sætning, at Intet bidrager mere til at fremme en Produktionsgreen end høie Priser, stadfæstede sig ogsaa hos os under Krigen, og Agerdyrkningen nød under samme den bedste Fremgang. Efter Krigens Ende indtraadte der imidlertid en

høist ugunstig Periode for Landmanden. Naturalprodukternes Priis sank i Danmark, ligesom andetsteds, meget betydeligt, og, da Finantsernes Forfatning desuagtet ikke tillod at give den paa Grund af Krigen forøgede Skattebyrde nogen hertil svarende Formindskelse, og da en stor Deel Landmænd havde kjøbt og forpagtet eller fæstet deres Eiendomme mod et Vederlag, der var beregnet efter de høie Kornpriser, maatte dette naturligviis gjøre Jordbrugernes Stilling saare mislig, og lamme Agerdyrkningens Fremskridt. Denne Periode er nu vel lykkeligviis tildeels forbi, og Jorden begynder atter at lønne sin Dyrker; men Følgerne af samme have hæmmet vore Landmænds Virksomhed og forringet Driftscapitalerne, og det er først i de seneste Aar, at de ret have kunnet begynde at tænke paa Forbedringer. De tilgrændsende Kornlande have vel ogsaa lidt af Tidernes Tryk, men Agerdyrkningen er i samme tidligere vendt tilbage til sin Fremadskriden mod større Fuldkommenhed, og ved en rigeligere Besiddelse af de behørige Capitaler have sammes Landmænd ogsaa et Forspring for vore. Saaledes have vore Naboer, de forskjellige preussiske og hannoveranske Provindser, ved Hjælp af deres Creditforeninger ikke blot en større Lethed ved at forskaffe sig Laan til deres Eiendommes Drift, men ogsaa den betydelige Fordeel, hos disse Instituter at kunne erholde samme til $3\frac{1}{2}$ p. C., altsaa fra $\frac{1}{2}$ til 1 p. C. lavere end Renten er ved andre hypothekariske Laan i disse Egne, og ved alle hypothekariske Laan i Danmark. Hvis vort Fædreland derfor skal kunne udholde Concurrencen med Udlandet, og kunne drage den tilbørlige Vinding af sine naturlige Fordele, er det af høieste Vigtighed, at vore Landmænd ikke have nogen Vanskelighed ved at erholde de fornødne Driftscapitaler, og i denne Henseende vilde en Creditforenings Oprettelse vistnok være det hensigtsmæssigste Mid-

del. Fornemmelig synes det, at samme vilde være velgjørende for de mindre Landeiendomsbesiddere og Bondestanden, i det nemlig disses Mangel paa Driftscapital, deres Creditløshed, og den Ulyst, som Frygt for Opsigelse naturligviis maa give dem til at optage Laan til produktiv Anvendelse, vistnok maa ansees som Hovedaarsagen til at saa Meget bliver ved det Gamle, at Opmærksomheden saalidet henvendes paa nyttige Forbedringer, og at de undlade at foretage enhver saadan, der ikke strax kan lønne sig tilbørligen, og naturligviis saa meget mere alle dem, der først efter flere Aar med gode Renter ville erstatte den i samme anlagte Capital. Hvis Een og Anden skulde tvivle paa, at der ere mange saadanne Forbedringer at foretage, og at vor Agerdyrkning i det Hele taget trænger til at fremhjælpes, da behøver han blot at kaste Diet paa Nordtydskland og Meklenborg, eller endogsaa blot paa de Mænds Drift, som ere komne fra disse Egne og i den senere Tid have kjøbt Eiendomme her i Landet. Ved at blive i Stand til at foretage en Hovedforandring i hele sin Driftsmaade vilde mangen en Landmand, som nu paa Grund af en ringe aarlig Underbalance, med langsomme men sikkre Skridt gaaer sin Undergang imøde, vistnok endnu være til at redde. Flere af de Forandringer i vore Landboforhold, som ere allermeest ønskelige, vilde ogsaa finde en væsentlig Befordring ved en Creditforenings Oprettelse. Gavnligheden af Hoveriets Ophævelse, saavel for Godseieren som for Bonden, er endeligen lidt efter lidt bleven almindelig anerkjendt; men mangen en Sædegaardseier, som ønskede mod et passende Vederlag at kunne overlade sine Bønder den af dem ønskede Hoverifrihed, og er overbeviist om, at dette vilde være ham til Fordeel, afholdes derfra ved de Omkostninger, som en saadan Forandring vilde medføre. Ved et paa billige Vilkaar

optaget Laan vilde han derimod blive i Stand til at udføre denne for ham selv, hans Bønder og det Offentlige lige gavnlige Forandring, og Befordringen af Laan paa fordeelagtige Betingelser vil saaledes vistnok ogsaa være en Befordring af den heromhandlede for Fædrelandet vigtige Sag. Den heldbringende Fremgang, som Selveiendommens Udbredelse havde mod Slutningen af det forrige og i Begyndelsen af dette Aarhundrede, standsede aldeles med Krigens Udbrud. Ikke desto mindre er der hverken Mangel paa Godseiere eller paa Bønder, som ønske at komme ud af Fæsteforholdet. Hvad der fornemmelig standser Sagens Fremgang er Manglen paa Capitaler; thi, om end Bonden er villig til at overtage sin Gaard som Eiendom, mod at forrente hele det Beløb, som Kjøbesummen, naar Landgilden, Indfæstningen og alle andre Præstationer bleve omsatte til Capitalværdi, kunde komme til at udgjøre, saa er Godseieren ikke villig til at overlade ham Gaarden aldeles uden Udbetaling. Naar Bonden derimod ved en Creditforenings Oprettelse kunde i Gaarden, som nu blev hans Eiendom, optage et Laan til dens halve Værdi, udbetale samme til Godseieren, og forrente ham den anden Halvdeel af Kjøbesummen mod anden Prioritet i Eiendommen, da vilde denne velgjørende Forandring kunne gaae for sig. Bonden vilde vel have noget haardere Vilkaar at kæmpe med, end medens han som Fæstebonde ydede Landgilde og de øvrige Byrder; men de store Fordele, som Selveiendommen yder, og den herlige Udsigt til ved Amortisationen aarligen at forbedre sine Kaar vilde, naar han var stræbsom og sparsommelig, sætte ham i Stand til at bære hans Byrde, medens Godseieren ligeledes ved Amortisationen aarligen vilde see sin i Begyndelsen noget usikkre anden Prioritet forbedret. At en saadan Forandring ikkun kunde skee, naar Bonden og Gods-

eieren gjensidigen havde Tillid til hinanden, er en Selvfølge; men det er da heller ikke saa sjeldent, at dette er Tilfældet. Hvor langt lettere en saadan Forandring ved Creditforeningens Hjælp vilde lade sig udføre, naar Bonden selv havde lidt Capital, er indlysende. Skjøndt Arvefæsteforholdet har meget væsentlige Fortrin for Fæsteforholdet, maa Man dog af flere Aarsager ønske det forandret til Selveiendom, fornemmelig fordi der i den med samme forbundne Recognition ligger en Hazard, saavel for Bonden som for Godseieren. Ogsaa til Iværksættelsen af denne Forandring vilde en Creditforening væsentligen kunne bidrage, ligesom og i det Hele taget til Capitalafløsningen af enhver paa en Eiendom hvilende Præstation, (f. Ex. Tiende i Skjeppen), hvilken begge Parter maatte ønske at faae afskaffet *).

*) I Udlandet, hvor Man i den senere Tid med al Kraft har arbeidet paa fuldkommen Selveiendoms Indførelse, og hvor desaarsag mange forskjellige saakaldte Afløsningsforordninger ere udkomne, der bestemme de Betingelser, paa hvilke Godseieren og Bonden kunne fordre de forskjellige Grundtyngder, (Hoveri, Tiende, Arvefæsteafgifter o. a. d.) enten forandret til en aarlig Pengeafgift eller aldeles afløste ved en Capitalerlæggelse, har Man i de sidste Aar endogsaa paa flere Steder oprettet særegne Creditinstituter, der have til Formaal enten at lette Bonden Ydelsen af den aarlige Pengeafgift, eller at befordre Præstationens successive Amortisation, saa at Bonden efter et vist Tidsrums Forløb bliver aldeles forpligtelsesfri, samt for derved at bringe Bonden, som i Almindelighed foretrækker Naturalpræstation for Afgift i rede Penge, til at fordre Afløsning. Et saadant Institut er den under 17 Marts 1832 oprettede sachsiske Landrentebank, hvilken for hver 4 Thlr. aarligt Afløsningsbeløb giver de Godseiere, som have Lyst til at indlade sig derpaa, en af Staten garanteret, $3\frac{1}{2}$ p. C. Rente bærende Obligation paa 100 Thlr., mod at overtage deres Ret til aarligen at oppebære de 4 Thlr. hos Bonden. De herved vundne $\frac{1}{2}$ p. C. anvender Banken, efter Fradrag af Administrationsomkostninger og mulige

Men selv om de anførte Grunde ikke fandt Sted, saa ere de med en Creditforening, som nys-

---

Tab, til Afløsningsbeløbets Amortisation ved de udstedte Obligationers successive Indløsning. Godseieren vinder herved, at han nu kan disponere over Capitalen, (nemlig ved at sælge Obligationen), istedetfor at han tidligere kun havde en aarlig Rente; at han erholder fuldkommen Sikkerhed for sin Fordring, samt at han endeligen med større Lethed og med Besparelser af alle Omkostninger kan oppebære samme, hvilket tilsammen udgjør hans Vederlag for de af ham frivilligt opoffrede $\frac{2}{3}$ p. C. — Bonden, som derved aldeles kommer ud af det tidligere personlige Forhold, vinder den betydelige Fordeel, uden nogensomhelst Forøgelse i sin Byrde efter et givet Tidsrum at blive aldeles forpligtelsesfri.

Et andet Institut af lignende Art er den under 23 Juni 1832 i Chur-Hessen oprettede Landescreditkasse, som mod Pant i deres Eiendomme udlaaner Penge til Bønderne mod

a) 3 p. C. Rente, naar Laanet anvendes til Afløsning af Hoveri eller anden Tjenesteydelse;

b) mod $3\frac{1}{2}$ p. C., naar Laanet optages til Afløsning af Tiender, og

c) mod $3\frac{3}{4}$ p. C. naar det er til Afløsning af Grundrenter, saasom Afløsning af Arvefæsteforhold (Erbpacht) o. a. d.

Foruden denne Rente maa Bonden i det mindste yde $\frac{1}{2}$ Procent i Amortisationsbidrag, ved hvis Hjælp han efter et givet Tidsrum bliver aldeles forpligtelsesfri. De til Udlaanene fornødne Capitaler erholder Kassen under Statens Garanti, ved

1) Aflevering af de i Depositokasserne værende Summer mod 3 p. C. Rente; (ogsaa andre Stater have antaget det for tilladeligt og hensigtsmæssigt, at foretage en frugtbringende Anlæggelse af Deposito; see Preuß. Deposital Ordnung 15 Debr. 1783, Churhess. Depositen Ordnung 29 Sptbr. 1823, Nass: Vrdng. 5 Jan. 1807, Sachsen-Weim. Gesetz 14 Mai 1821 og tildeels Hannov. Declaration 16 Juni 1831); 2) Sparekassernes Capitaler mod $3\frac{1}{2}$ p. C. Rente; 3) forskjellige Statsactiver mod $3\frac{1}{2}$ p. C.; 4) af Kassen under Statens Garanti optagne Laan mod en Rente af $3\frac{1}{2}$ p. C.; 5) endelig ved Tilskud, som i fornødent Fald modtages af Statsformuen mod i det Høieste $3\frac{1}{2}$ p. C.

anført, forbundne Fordele dog saa store, at det synes indlysende, at Man ogsaa uden alt Hensyn til Optagelsen af nye Laan alene med Hensyn til de allerede paa Grundeiendommene hvilende ældre Gjældsforpligtelser, i høi Grad maa ønske en Creditforenings Oprettelse for danske Grundbesiddere. Om disse Instituters Gavnlighed for ethvert Land hersker der ogsaa i den statsoekonomiske Verden kun een Stemme. „Naar Man seer hen til de ved Erfaringen godtgjorte Fordele, som Creditforeningerne have ydet overalt, hvor Man har gjort Brug af dem,“ (siger, for at tage et Exempel, den berømte Statsoekonom Lotz ved i hans „Staatswirthschaft“ at berøre disse Instituter), „saa er det virkeligen paafaldende, at Man ikke overalt har søgt at indføre dem. Ingen Regjering,

I Storhertugdømmet Hessen Darmstadt har Man ligeledes, og det med ikke ringe Opoffrelser fra Regjeringens Side, begrundet en Creditanstalt til Udlaan af de til Grundbyrders Afløsning fornødne Capitaler og til disse Laans successive Amortisation, og i Kongeriget Hannover, hvor der i længere Tid har bestaaet Privatanstalter til dette Formaals Opnaaelse, er der i denne Tid af Regjeringen bleven oprettet en Creditanstalt til Afløsning af Tiender og Tiendevederlag. Denne Anstalt skal søge at negotiere Laan til $3\frac{1}{2}$ p. C., og derved blive i Stand til at give Tiendeyderne de til Tiendens eller Tiendevederlagets Afløsning fornødne Laan. Tiendeyderne svare af disse en Rente af $4\frac{1}{4}$ Procent, hvoraf $\frac{1}{4}$ p. C. anvendes til Administrationsomkostninger og Dannelsen af et Reservefond, og $\frac{1}{2}$ p. C. til Gjældens Amortisation. Til Sikkerhed for de givne Laan har Anstalten den samme Realret, som den udløste Tiendetager tidligere havde i Tiendeyderens Eiendom. Capitalisterne erholde for deres Laan til Anstalten $3\frac{1}{2}$ p. C. Rente bærende, paa Ihændehaveren lydende Obligationer, for hvilke Anstalten hefter med Indbegrebet af dens samtlige Formue og Rettigheder. Statuterne for dette Institut findes i hannov. Gesetzsammlung 1837 No. 65 og 79 S. 378 ff. og 473 ff., jfr. No. 64 og 78.

der har sin Opmærksomhed henvendt paa Beforddringen af sine Undersaatters Velstand, skulde lade dette lette Middel unaf-benyttet." Og paa samme fordeelagtige Maade have flere af de berømteste Statsoekonomer yttret sig med Hensyn til disse Instituter ved i Anledning af Creditvæsnet at berøre samme, medens derimod ikke en eneste mere anseet Forfatter, saavidt mig bekjendt, har i det Hele taget yttret sig mod samme, med Undtagelse af Professor Bülau i hans Artikel i Rottecks og Welckers Staatslexikon over Credit og Creditanstalter, og denne Forfatter synes aabenbart, (hvad han ogsaa selv saa godt som ligefrem siger), ikke at have havt anden Kundskab til Creditforeningerne end den, han har erholdt ved Læsningen af nogle schlesiske Flyveskrifter *), af hvilke han har ladet sig forlede til at fælde en i Korthed henkastet, ukyndig og eensidig Dom.

Hvad nu det væsentlige Spørgsmaal angaaer, som strax maa møde, naar der er Tale om en Creditforenings Oprettelse, nemlig om det er sandsynligt, at det tilstrækkelige Antal Capitaler ville søge til samme, saa at den muligen ved Creditforeningens Oprettelse bevirkede Forøgelse i Efterspørgslen efter disse kan blive fyldestgjort, da synes samme med Hensyn

*) Hvorledes vilde han ogsaa ellers kunne sige, at Creditforeningerne befordre Forgjældning, da de just omvendt, ved den Amortisation, som bør være forbunden med samme, befordre Gjældsafbetaling; at de kun ere i de Capitalisters Interesse, som blot see paa Sikkerheden, da Creditforeningerne yde Capitalisterne saa mange andre Fordele og Beqvemmeligheder, (ligesom Man ogsaa i det Hele taget af deres gode Fremgang bedst seer, hvorvidt de ere i Capitalisternes Interesse); samt endelig, at Man i den nyere Tid intetsteds har savnet dem, da der just i den nyere Tid er oprettet lige saa mange som i hele den foregaaende Tid tilsammen, saasom den posenske, den grøningske, den calenbergske, den polske, den würtembergske, den bremenske og den ostfrieslandske.

til de nærværende Forhold at kunne besvares tilfredsstillende. De Maader, paa hvilke en Creditforening kan erholde de Capitaler, som udgjøre den bevægende Kraft i dens Maskineri, ere 1) ved at Udlændinge betroe den Capitaler; 2) ved at hidtil uanbragte, eller, som Man i daglig Tale kalder det, paa Kistebunden liggende Summer anbringes i dens Papirer; og endeligen 3) ved at Capitaler udtages og unddrages fra deres tidligere Anvendelse, og anlægges hos Creditforeningen. Hvad nu den førstnævnte af disse Maader angaaer, nemlig at Udlændinge skulle anlægge Capitaler i en dansk Creditforenings Papirer, da taler en ikke ringe Grad af Sandsynlighed for samme. Næsten alle de tidligere oprettede Creditforeninger have nemlig havt en væsentlig Støtte i fremmede Capitaler, og Creditforeningerne i Preussen, (fornemmelig i den østlige Deel af dette Rige, der stedse har havt Mangel paa Capitaler), skulle navnligen for en stor Deel skylde deres heldbringende Virksomhed til hollandske Capitaler, som ere blevne anlagte i deres Pantebreve. Hvad der imidlertid fornemmelig gjør det sandsynligt, at en dansk Creditforening ikke vil mangle fremmede Capitalanlæg, er, at den würtembergske Creditforening, (efter hvad sammes Bestyrere eenstemmigt have forsikkret mig), saa godt som udeluktende er i Virksomhed ved nordtydske Capitaler, og at disse næsten stedse have været samme tilbudte i en langt større Masse end den havde Brug for samme *). At i det Mindste de den würtembergske Creditforening forgjeves tilbudte Capitaler let vilde blive anlagte i et lignende dansk Institut, naar dette tilbød Capitalisterne de samme Fordele,

*) Den würtembergske Creditforening optager, for at kunne udbetale Godseierne Laanene med rede Penge istedetfor med Pantebreve, Capitaler hvor den kan erholde samme til Laans, mod derfor at udstæde Panteobligationer.

eller større *), synes temmelig aabenbart; ja selv i en Concurrence i den omhandlede Henseende synes en dansk Creditforening at maatte vinde Seiren fra den würtembergske eller hvilkensomhelst anden, da Danmark er Nordtydskland saa nær, og staaer i en saa betydelig Forbindelse med samme, samt fordi de nordtydske Capitaler allerede i længere Tid have viist en Stræben efter at finde Anbringelse i Danmark. At en dansk Creditforenings Pantebreve vilde finde god Afsætning i England, naar Man sørgede for, at disse Papirers Natur blev tilstrækkeligen bekjendt i dette Land, hvor Penge saa vanskeligt lade sig anbringe aldeles sikkert til høiere end 3 p. C., og hvor en betydelig Deel af de danske Statsobligationer allerede befinde sig, synes ligeledes rimeligt. Hertil kommer at England, Frankrig, Preussen, Østerrig, Baiern, Würtemberg, Baden, Hannover og Sachsen aarligen indløse et bestemt Antal af deres Statsobligationer til et Totalbeløb, der i det Mindste udgjør 100 Millioner Rdlr. Da Summen af de nye Statslaan, som aarligen gjøres, vistnok neppe i Gjennemsnit naaer mere end til ⅓ Deel af dette Beløb, saa kan Man sikkert uden Overdrivelse antage, at circa 30 Millioner aarligen lede om Anbringelse i de forskjellige Slags Papirer, og det synes derfor antageligt, at en Deel af samme let vilde søge Anlæggelse i en hensigtsmæssigen organiseret Creditforenings Pantebreve. At det ikke blot ikke er noget Tab, men en Vinding for Landet, at fremmede Capitaler blive anlagte i samme, er tidligere blevet omtalt. — Hvad det andet Middel til en Creditforenings

---

*) Den würtembergske Creditforening giver for Dieblikket Capitalisterne kun 3½ p. C., altsaa en halv Procent mindre end den hos os almindelige Rente, med hvilken Man i Begyndelsen maatte forrente Pantebrevene for at sikkre sig deres gode Modtagelse.

Forsynelse med de fornødne Capitaler angaaer, nemlig at Summer, som hidtil have ligget uanbragte, skulle blive anlagte i Creditforeningens Papirer, da er det vel en Sætning, som Man ofte finder anført i statsoekonomiske Skrifter, at der saa godt som ingen døde Capitaler findes i Lande, hvor der hersker en fuldkommen Retssikkerhed, i det Lysten til Vinding skulde bevirke, at alle Capitaler bleve anlagte; men denne Sætnings Rigtighed kan Man vistnok, saavel i Almindelighed som in specie med Hensyn til Danmark, med temmelig Grad af Sikkerhed benægte. Som bekjendt er Nationalcapitalen i Danmark i de senere Decennier forstørstedelen gaaet over i de lavere Borgerklassers Hænder. Af Mangel paa Oplysning og Kundskab til Livets Færd nære en Mængde af samme Frygt for at anlægge de ofte suurt erhvervede Summer. Paa Statspapirer og Actier forstaae de sig ikke; anlægge deres Penge i faste Eiendomme kunne de ofte ikke, paa Grund af at der i Reglen i saadanne kun søges større Capitaler, og ofte frygte de ogsaa for at udlaane deres Penge mod Hypotheker, naar det ikke er mod første Prioritet i en Eiendom i deres Nabolag; og at anbringe deres Penge hos Handelshuse eller Fabrikanter forekommer dem naturligviis endnu mere farligt. Derfor seer Man ogsaa hyppigen Haandværkere, som slet ikke ønske at erholde hvad de have tilgode hos Folk, til hvem de have fuldkommen Tillid, men ere glade ved at disse i lange Aarrækker ville vedblive at være deres Skyldnere, „fordi Pengene paa denne Maade dog staae saa sikkert.“ Man synes derfor ogsaa temmelig sikkert at kunne paastaae, at en ikke ubetydelig Capitalmasse i Danmark henligger død og ufrugtbar. Den Sikkerhed, Creditforeningernes Papirer yde, har imidlertid i sit ydre Væsen noget saa Slaaende, at den vistnok ikke vilde undlade at gjøre sin Virkning paa den nysomtalte Klasse af Men-

nesker, og aabne mangen et tæt lukket Pengekiste. For sin mindre Sum at erholde Panteret i en heel Forening af Godseieres samtlige Eiendomme, det vilde imponere dem, og, naar de først ere beroligede med Hensyn til Sikkerheden, vil Lysten til at vinde Renten snart indfinde sig, og en Mængde smaa, hidtil stillestaaende Capital-Bække, som forsamlede ville udgjøre en stor Aae, vil da tilflyde Creditforeningen. — Hvad den tredie af de Maader angaaer, paa hvilke en Creditforening kan erholde de til dens Virksomhed fornødne Capitaler, nemlig at saadanne uddrages fra deres tidligere Anvendelse og anlægges i sammes Pantebreve, da synes det ligeledes i høieste Grad sandsynligt, at dette vilde skee, naar en Creditforening blev oprettet i Danmark. Det er vel her tilstrækkeligt, blot at henlede Læsernes Opmærksomhed paa de Capitaler, som for Dieblikket ere anlagte i Statspapirer, hvilke i ingen Henseende yde Ihændehaveren nogen Fordeel, som Pantebrevene ikke ogsaa give, og som dog i Sikkerhed staae lige saa meget tilbage for disse, som personlig Tiltro for Pant. Det kunde vel synes, som om dette vilde have til Følge, at vore Statspapirer vilde synke i Cours; men dette vilde dog vistnok ikke blive Tilfældet. Paa den ene Side er en stor Deel danske Capitaler anlagte i fremmede Obligationer, fornemmelig i norske, og paa den anden Side er en høist betydelig Deel danske Statspapirer i Udlændingers Hænder, hvortil kommer, at Pantebrevenes Beløb, selv om Creditforeningen havde den bedste Fremgang, stedse vilde blive for ringe, i Sammenligning med Statsgjælden, til at kunne yttre nogen væsentlig Indvirken paa Statsobligationerne. I ethvert Tilfælde maa det ogsaa erindres, at, da Danmark vel neppe vil gjøre nye Statslaan, saa kan enhver Synken i vore Statspapirers Cours, der ei er foranlediget ved nogen Mangel i Overholdelsen af vore Forpligtelser eller

af en Synken i vor Regjerings Credit, være os aldeles ligegyldig. — At Capitaler skulde blive udtagne fra produktiv, og altsaa gavnlig, Anbringelse, for Ex. fra Fabrikker, for gjennem Creditforeningen at anlægges i den landlige Industri, synes ikke rimeligt. Da en Creditforening imidlertid ikke ved kunstige Midler skaffer Godseierne Credit, men kun bortrydder de Hindringer, som tidligere stode i Veien for at Landmanden kunde have al den Credit, hvortil han maatte have gyldig Adkomst, saa vilde i ethvert Tilfælde en saadan Capitalernes Overgang ikke kunne ansees for skadelig. Lige saa lidet som det nemlig kan være gavnligt for Sundheden, at Blodet ved kunstige Midler fjernes fra enkelte Dele af Legemet og holdes ved andre, lige saa lidet kan det være gavnligt for Statslegemet, at der gives Hindringer for Capitalernes frie Løb. Capitalerne søge ifølge Tingenes Natur stedse af sig selv derhen, hvor de finde den fordeelagtigste Anvendelse, og den Fordeling af samme, som der finder Sted, naar de have deres frie Løb, vil derfor stedse befindes at være den ønskeligste.

Hvis nu Anerkjendelsen af det Ønskelige i at erholde en Creditforening skulde blive almindelig, og en saadan Anstalts Oprettelse i vort Fædreland blive besluttet, da vilde det ingenlunde være tilstrækkeligt eller kunne gaae an, at tage en af de hidtil bestaaende Creditforeningers Statuter, og overføre samme paa dansk Grund. Saavel de locale Forhold som Tidsforholdene, Agerdyrkningens Tilstand, Landets politiske og oekonomiske Forfatning, og Eiendommelighederne i Landboforholdenes Organisation og i Lovgivningen saavel i Almindelighed som in specie Lovgivningen angaaende Hypothek- og Matrikelvæsnet, betinge saa væsentligen Statuterne for en Creditforening, at hvad der er passende og hensigtsmæssigt for eet Land, ikke er det for et andet, og maa derfor ogsaa nøie

tages i Betragtning ved sammes Udarbeidelse. At en Deel af Udlandets Creditforeninger ere grundlagte paa en Tid, i hvilken Godseierne befandt sig i ualmindeligt mislige Omstændigheder, som Man ved disse Foranstaltninger vilde søge at afhjælpe, og at de fleste Creditforeninger ved deres Oprettelse have nydt Understøttelse fra Regjeringen saavel med Penge som med anden kraftig Hjælp, har naturligviis foranlediget mange Bestemmelser med Hensyn til deres Organisation, som ikke vilde være hensigtsmæssige ved en Creditforening for Danmark, hvor en saadan Nød ikke finder Sted, og en lignende Hjælp vel ikke kan ventes. Hertil kommer den høist væsentlige Omstændighed, at en Creditforenings Organisation, (hvad der af det Følgende vil blive klart), giver Anledning til en betydelig Deel vigtige Qvæstioner, hvilke ere forskjelligt afgjorte i de forskjellige bestaaende Creditforeninger, og at Man altsaa ved at antage en enkelt bestemt Creditforenings Statuter vilde gaae Glip af de Fordele, som Tidens Fremadskriden, fornemmelig i statsoekonomisk Kundskab og Erfaring, har ydet, og som vilde kunne vindes ved at benytte sig af de andre Creditforeningers Erfaringer og ved til Afbenyttelse at udvælge de bedste og hensigtsmæssigste af deres Bestemmelser. Et specielt for en dansk Creditforening forfattet Reglement, ved hvis Udarbeidelse der er taget de nævnte Hensyn, og stræbt efter at opnaae de nævnte Fordele, synes derfor i det omhandlede Tilfælde at ville være aldeles nødvendigt. Da jeg nu i Udlandet efter bedste Evne, og med en Flid, der naturligviis maatte være saa meget større, jo vigtigere Sagen var, og jo mere dens Udførelse vilde gribe ind i en Mængde af Fædrelandets mere ansete Familiers Forhold, har søgt at gjøre mig bekjendt, saavel med de forskjellige sammesteds bestaaende Creditforeningers Statuter og Indretninger, som med de Føl-

ger, de have havt, og med de Phænomener, der have viist sig under deres Virksomhed, og da jeg tillige er i Besiddelse af de til slige Materiers Behandling saa fornødne, men i Danmark ikke almindelige politisk-oekonomiske Kundskaber, saa har jeg, da rimeligviis ikke Mange i vort Fædreland have et nøiere Kjendskab til Creditforeningsvæsnet, anseet det for hensigtsmæssigt, at jeg udarbeidede et foreløbigt Udkast til Statuterne for et dansk Creditinstitut *). Da min Hensigt hermed imidlertid fornemmelig kun har været, at levere en Gjenstand, til hvilken erfarnere Mænd med større Lethed kunde knytte deres Bemærkninger, og da mit Udkast naturligviis i ethvert Fald, inden det kunde vedtages, maatte underkastes sagkyndige Mænds grundige Prøvelse, saa har jeg til Lettelse i Arbeidet for Andre, troet det hensigtsmæssigt, tillige at give en Fremstilling af de Motiver, der have ledet mig ved Bestemmelsen af de væsentligere af de Punkter, som sandsynligviis ville blive forskjellig Mening underkastede, og det saa meget mere som denne Motivering betydeligt vil bidrage til at sætte den hele Sag i et klarere Lys for Enhver i Publikum, der maatte ønske nøiere at gjøre sig bekjendt med denne Sag.

Med Hensyn til de almindelige Bestemmelser, som indeholdes i 1ste Afsnit §. 1—5 af de foreslaaede Statuter, da er det første Spørgsmaal, som her møder: Hvad Om-

*) Da Statuterne for den würtembergske Creditforening forekomme mig at være de bedst affattede af alle de forskjellige Creditforenings-Reglementer, saa ere samme de, jeg meest har afbenyttet, uagtet den Omstændighed, at den würtembergske Forening ikke er et Pantebrevsinstitut, men er baseret paa Laan, naturligviis har givet dens Bestemmelser mange Eiendommeligheder.

fang skal Creditforeningen have? eller med andre Ord: Hvo skal være berettiget til Deeltagelse i samme?

De schlesiske, vestpreussiske, pommerske og posenske Institutuer udstrække kun deres velgjørende Virksomhed til de riddarlige Godser, og det Samme er ligeledes Tilfældet med den lüneburgske, den meklenburg-strelitzske, den esthland-lieflandske, den polske, den calenbergske *) og den bremenske Creditforening. Det tidligere omtalte Creditinstitut for Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen gjaldt ogsaa kun Ridderskabet, og i Statuterne for den i Aaret 1826 projekterede Creditforening for Kongeriget Baiern havde Man ligeledes udelukket de mindre Landeiendomsbesiddere, ved at fastsætte, at kun Besiddere af Eiendomme til 20,000 Gyldens Værdi kunde erholde Laan hos Foreningen. I Analogi hermed at bestemme, at kun Sædegaardseierne, eller de saakaldte Herremænd, skulde kunne erholde Laan af Creditforeningen, synes ingenlunde at kunne ansees for rigtigt, da en saadan Udelukkelse af Bonden og de mindre Landeiendomsbesiddere vistnok vilde være baade skadelig og uretfærdig. Bonden har allerede for Øieblikket, paa Grund af sin Ukyndighed med Livets Forhold, sin Mangel paa Bekjendtskaber og personlig Anseelse, og sin ringere Grundbesiddelse, stor Vanskelighed ved at erholde Laan, (langt større end Godseieren, og altsaa ogsaa større Udkomst til at blive hjulpen ved en Creditanstalt), og han vilde derfor, da alle de, der ønskede at anlægge Penge mod hypothekarisk Sikkerhed naturligviis vilde søge til Creditforeningen, naar han var udelukket fra samme, blive saa godt som aldeles ude af Stand til at erholde Laan, hvilket vilde være meget skadeligt. En mislig Følge, som heraf vilde flyde, vilde være, at Udstykningen af

*) Det er for Øieblikket projekteret, at udvide den calenbergske Forening til alle Grundbesiddere.

større Eiendomme derved vilde forhindres, naar Tidsforholdene ellers vilde have medført samme. Med Hensyn til Grundeiendommenes Fordeling maa Man vistnok ønske, at der hverken ved kunstige Midler virkes til Udstykning eller til Sammenlægning, men at Conjunkturerne have den største Frihed i at yttre deres Virkninger, i det nemlig Omsorgen for egen Fordeel da maa antages at ville give disse Forhold den for Produktionen gunstigste Retning. Det vilde saaledes vel paa den ene Side være urigtigt, hvis Man paa Grund af den stærke Udparcelleren, som naar der Intet var til Hinder for samme, har fundet Sted overalt, hvor Jordens Cultur har naaet den høieste Fuldkommenhed *), vilde ansee det for ønskeligt, at Udstykningen blev directe befordret; thi Udstykningen af de store Landeiendomme er kun en Virkning af den høiere Cultur, og er ikke i Stand til som Aarsag at bevirke en saadan; men paa den anden Side maa ogsaa Alt hvad der hindrer en Udstykning af de større Eiendomme, hvilken Forholdenes frie Gang ellers vilde have fremkaldt, ansees for skadeligt; og som en Hindring for Conjunkturernes frie Virksomhed i den omhandlede Retning maatte de mindre Landeiendomsbesidderes Udelukkelse fra Deeltagelse i Creditforeningen, og den heraf følgende store Vanskelighed for disse i at kunne erholde Laan paa deres Eiendomme, vistnok ansees; thi, medens den, der udstykkede et Gods, maatte udbetale de i samme staaende Capitaler, og altsaa maatte have Kjøbesummen for de afhændede Parceller udbetalt, vilde Kjøberne af samme være ude af Stand til at dække en Deel af Kjøbesummen ved at optage Prioritet i Eiendommen, (eller i alt Fald kun kunne erholde Laan paa langt haardere Vilkaar end Creditforenin-

*) For Exempel i Holland, Belgien, de preussiske Rhinprovindser, Rhinbaiern, Baden og en Deel af Würtemberg.

gens), hvilket vilde være tilstrækkeligt til at forhindre de fleste Godsers Udstykning; og det ved Creditforeningen frembragte nye Privilegium for Sædegaardseierne vilde saaledes maaskee blive en endnu større Hindring for denne vigtige Sag, end det, som de nyde med Hensyn til Skattemoderationen, saalænge de havde 200 Tdr. Hartkorn samlet Bondergods, hidindtil har været. — At de væsentlige (S. 36—40 omtalte) Fordele, som en Creditforening vilde kunne bringe med Hensyn til Landboforholdenes bedre Organisation, ogsaa ved en saadan Bestemmelse vilde gaae tabte, er indlysende. Bondens Udelukkelse for Deeltagelse i Creditforeningen vilde imidlertid ikke blot være statsoekonomisk skadelig, men ogsaa uretfærdig. Principet for det offentlige Liv og sammes skjønneste Side er Lighed for Loven, og lige Ret under lige Forhold til at høste Fordeel af alle offentlige Foranstaltninger, ligesom ogsaa ingen Begunstigelse i saa Henseende kan tilstaaes uden paa de Ikkebegunstigedes Bekostning, og uden at Forholdenes Ligevægt forstyrres. Ethvert Privilegium for en Enkelt, eller for en enkelt Klasse af Statsborgere, er derfor i sin Fødsel en Uretfærdighed, om end dette ikke kan siges om den senere Haandhævelse af samme som et bestaaende Retsforhold, og den Tid, da Man skabte slige Privilegier, maa vel ogsaa i vort Fædreland ansees at være forbi. De Grunde, som enten af aristokratiske Principer, Kasteaand eller snæverhjertet Egoisme blive anførte mod Bondens Deeltagelse i Creditforeninger, ere ogsaa, med Undtagelse af den Bemærkning, at Administrationen herved bliver byrdefuldere, saa intetsigende og lette at gjendrive, at det ikke engang kan ansees hensigtsmæssigt at dvæle ved samme; og selv hvad den nysanførte Grund betræffer, da kunde samme kun bevirke, at Man lod de mindre Landeiendomsbesiddere yde et noget større Bidrag i Administrations-

omkostninger, Noget, Man dog ikke engang har fundet nødvendigt ved de Creditanstalter, der staae aabne for samme, ved hvilke Man heller ikke har mærket til nogen skadelige Følger af den omhandlede Udvidelse af Instituteis Virksomhed. Creditforeningen synes paa Grund af det Foranførte ogsaa at burde staae de mindre Landeiendomsbesiddere aaben. At der imidlertid dog maa bestemmes et minimum for Laanets Størrelse, og altsaa ogsaa for den pantsættende Eiendoms Værdi, er indlysende. Da det nu fornemmelig er ønskeligt, at der ved en Creditforening kunde blive virket for Bonden, som er den, der meest trænger til sammes Hjælp, men naturligviis i Reglen kun attraaer mindre Summer tillaans, og da det med Hensyn til Hoveriets Afløsning vilde være sorgeligt, om den Sum, der blev fastsat som minimum for Laanene, var større end den Sum, Capitalafløsningen af Hoveriet ved en mindre Bondegaard omtrent kan udgjøre, saa synes minimum for Laanene, (skjøndt saa lav en Sum ikke udlaanes ved nogen af de bestaaende Creditforeninger) *), ikke at burde sættes høiere end til 450 Rbdlr.

At der i en Creditforenings Natur Intet er til Hinder for at Eiere af Huse, Fabriker, Bryggerier, Brændeviinsbrænderier, Realrettigheder o. d. l. kunne erholde Laan ved samme, er indlysende, og ved enkelte af de bestaaende Creditforeninger er det ogsaa i høiere eller ringere Grad Tilfældet. Da slige Gjenstandes Taxation imidlertid frembyder store Vanskeligheder,

*) Ved den posenske, den ostfrieslandske og den østpreussiske Creditforening (nemlig efter den sidstnævntes nyere Reglement) er Laanenes minimum sat til 500 Thlr., og ved den würtembergske til 2000 fl. rhinl. — Alle de øvrige Creditforeninger staae kun aabne for de ridderlige Godser. Ved den nye baierske Hypothekbank er minimum for Laanene derimod bestemt omtrent til det ovenfor foreslaaede Beløb, nemlig til 500 fl. rhinlandsk.

og en Creditforening med en saadan Udvidelse saaer en temmelig combineret Natur, samt da der i Kjøbenhavn allerede haves et Creditinstitut for Huuseiere, (skjøndt baseret paa ganske andre Grundsætninger end Creditforeningerne), saa synes det, som om de omhandlede Eiendomsbesidderes Adgang til Creditforeningen var Noget, der burde udsættes indtil denne havde vundet mere Fasthed, og Man havde samlet nogen Erfaring, fornemmelig med Hensyn til Taxationerne, og at Man saaledes i de første Aar, i hvilke slige Indretninger stedse have flere Vanskeligheder at kæmpe med, burde indskrænke Creditforeningens Virksomhed til Landeiendommene, saaledes som Tilfældet er ved det overveiende Antal af de bestaaende Creditinstituter.

En Undersøgelse af Spørgsmaalet, om Statsgodserne bør have Adgang til Optagelsen af Laan hos Creditforeningen, vil vel være overflødig, da den danske Regjering synes at have antaget det af alle Statsoekonomer for rigtigt ansete Princip, at afhænde Domainerne. Jeg skal derfor her indskrænke mig til at bemærke, at alle de mig bekjendte Creditforeningers Statuter stiltiende, og de preussiske udtrykkeligen udelukke Staten med dens Domainer fra Adgang til Deeltagelse, idet Man nemlig har været bange for, at Capitalisternes Frygt for istedetfor Privatfordringer at erholde Statsobligationer i Pantebrevsform, paa hvis Værd politiske Begivenheder kunde have Indflydelse *), skulde svække Foreningens Credit. Denne de

*) Ved Oprettelsen af Kongeriget Westphalen tvang Regjeringen Statscreditorerne til at ombytte deres i Domainerne hypothecerede Statsobligationer med andre, for hvilke der ingen Sikkerhed var givet, hvilke nye Obligationer kort derpaa bleve nedsatte ⅓ Deel, og dette Exempel er ikke det eneste, som kunde anføres. Hvad derimod de Creditforenings-Pantebreve angaaer, som vare udstedte paa Godser i disse Provindser, da lede samme ikke nogen Forringelse i deres Værd ved denne Regjeringsforandring.

preussiske Creditforeningers Bestemmelse blev vel under Krigen omgaaet og overtraadt, (dog saaledes, at de paa Domainerne udstedte Pantebreve erholdt en særlig Form); men Raisonnementets Rigtighed blev stadfæstet ved Erfaringen, i det Domainepantebrevene overalt stode en 5 p. C. lavere end de andre Pantebreve, uagtet de svarede 1 p. C. mere i Rente end disse.

Et væsentligt Spørgsmaal, som strax møder ved Iværksættelsen af de første almindelige Bestemmelser, er, om Man skal give Grundeierne de Laan, de ønske, i Pantebreve, og selv overlade dem at afhænde disse, eller om Direktionen, for at kunne udbetale dem Laanet i rede Penge, selv umiddelbart skal modtage de Capitaler, som Capitalisterne ville anlægge hos Creditforeningen, og søge at negotiere Laan paa de fordeelagtigst mulige Betingelser, imod for de saaledes modtagne Penge at udstede rentebærende Obligationer, for hvilke Foreningen da hæfter med dens samtlige Hypotheker *). Alle de ældre Creditforeninger, med Undtagelse af den lüneburgske **), udbetale Laanene i Pantebreve, hvilket ligeledes er Tilfældet ved den meklenburgske, den posenske og den polske, (saa at det kun er en Villighed, naar Direktionen besørger Pantebrevenes Omsætning for Laantageren), og det er først i den seneste Tid,

*) Naar Grundeierne erholde Laanet udbetalt i Pantebreve, siges Creditforeningen, i denne Materies Terminologi, at være grundet paa et Pantebrevssystem. Følges derimod den anden af de ovenomtalte Fremgangsmaader, kaldes de af Direktionen udstedte Gjældsbreve ikke Pantebreve, men Obligationer.

**) Den lüneburgske Creditforening blev fornemmelig oprettet i den Hensigt, ved en Omskrivning af de ældre i de ridderlige Godser staaende Hypotheker at skaffe Godseierne fordeelagtigere Vilkaar; imidlertid kunne disse dog ogsaa til visse bestemte Formaal erholde Laan, som da udbetales dem i rede Penge. De hertil fornødne Fonds forskaffer Directionen sig ved at negotiere Laan, for hvilke den udstæder rentebærende Rente-Obligationer.

at Man ved nogle Creditforeninger, nemlig ved den würtembergske og de tre hannoveranske, (den calenbergske, den bremenske og den østfrieslandske), har fulgt den anden Fremgangsmaade *). De Grunde, som tale for at udbetale Laanet i Pantebreve, synes imidlertid overveiende. Hvad der vindes ved at Laanet udbetales med rede Penge, og ikke med Pantebreve er, at vedkommende Grundeier derved sikkres for alt Tab, der ellers muligt kunde ramme ham ved Pantebrevenes Cours, og at han befries for den Uleilighed, han maaskee kunde have ved at omsætte Pantebrevene i klingende Mynt. Disse tvende Fordele kunne imidlertid godt ogsaa opnaaes ved Pantebrevssystemet. At Pantebrevene strax ved Creditforeningens Oprettelse staae i Pari, kan Man bevirke ved at opgive strax at sætte Renten af samme lavere end den almindelige, og altsaa i Begyndelsen, (hvad Forsigtigheden i ethvert Tilfælde ogsaa tilraader) **), at bestemme den Rente, de yde, lige med den almindelige Rentefod, og først senere, naar de i længere Tid have staaet et vist Beløb over Pari, at foretage en Rentenedsættelse; thi, da Pantebrevene i dette Tilfælde give

*) Ved den Creditforening, som var projekteret for Baiern, var det en Tidlang paatænkt, at begrunde Institutet paa et Laan paa 12 Millioner, som et augsburgsk Handelshuus havde tilbudt mod at modtage de for samme successivt udstedte Obligationer, hvilke det da vilde afhænde i Publikum til hvad Cours det for samme kunde erholde.

**) Ved de ældre preussiske Creditforeninger satte Man vel strax Renten af Pantebrevene 1 p. C. lavere end den almindelige, og de stode desuagtet i Pari; men disse Creditanstalter vare oprettede af Regjeringen, og nøde en kraftig Hjælp fra sammes Side under den Kamp, som de i Begyndelsen havde for at bestaae, blandt Andet ved at Regjeringen anordnede, at Umyndiges og offentlige Stiftelsers Penge, samt alle retligt nedlagte Deposita skulde anbringes i Creditforeningens Pantebreve.

den samme Rente, og de samme, ja større Beqvemmeligheder, (for Exempel med Hensyn til Opsigelse), end Statspapirerne, og yde langt større Sikkerhed, saa kan der ikke tænkes nogen Grund, hvorfor Capitalisterne ikke lige saa vel skulde søge dem som disse. En saare kort Tid kunde Man vel tænke sig at Pantebrevene i Begyndelsen ikke vilde blive søgte, af Mangel paa Kjendskab til slige Papirers Natur, (skjøndt det er høist usandsynligt, da vistnok flere Banquiers og Vexelerer vilde opkjøbe dem, for at tjene ved deres senere sandsynlige Stigen over Pari); men, da Man jo kunde have den høieste Grad af Sandsynlighed for, at dette kun vilde være noget aldeles Forbigaaende, vilde det vel i ethvert Fald neppe være Direktionen vanskeligt, ved Operationer at holde dem saalænge i Pari, til denne forbigaaende Aarsag bortfaldt, og, skulde dette end ikke være samme muligt, saa maatte Man trøste sig med, at dette jo vilde være Laantageren bekjendt, og at han ikke vilde have optaget Laanet hos Creditforeningen, uden at han desuagtet fandt sin Regning derved. For at Pantebrevene, naar Publikum først er blevet ret bekjendt ved samme, senere i nogen betydeligere Grad skulde blive Coursforandringer underkastede, behøver Man ikke at frygte; thi dette vilde være stridende mod deres Natur. Papirer, som Ihændehaverne ubetinget, naar de have Lyst dertil, kunne opsige til Udbetaling, kunne ikke synke under deres Paalydende, da Eierne jo ellers vilde foretrække at opsige dem for at sælge dem under dette Beløb; og Papirer, som kunne opsiges af Udstederne, ville stedse være indskrænkede i deres Stigen ved Frygten for at erholde dem opsagte. Hvad nu Pantebrevene angaaer, da ere disse, (naar de indrettes saaledes som det her i det Følgende er foreslaaet), vel ikke de jure ubetinget opsigelige; de facto ville de imidlertid i Reglen blive det, og i ethvert Tilfælde vil den Ind-

skrænkning, der under uheldige Conjunkturer kan finde Sted ved deres Opsigelighed, nemlig at Udbetalingen udsættes til et bestemt angivet Tidspunkt, ikke være i Stand til i nogen betydeligere Grad at trykke deres Cours *). Stige ville Pantebrevene derimod vel kunne i en høiere Grad; men denne Stigen vil i Reglen kun gaae langsomt fremad, alt som Overbeviisningen om de Fordele, de yde, bliver fastere og mere udbredt, og, da aarligen et vist Antal Pantebreve af Direktionen efter Lodtrækning opsiges til Udbetaling, saa vil denne Stigen ogsaa være noget indskrænket. Pantebrevene ville saaledes vel være Forandringer i Priis underkastet, men denne Forandring vil, saalænge Renten af samme bliver uforandret, stedse være mindre betydelig og kun gaae langsomt for sig. Af de Egenskaber, som bevirke, at et Papir kan blive betydelige og pludselige Coursforandringer underkastet, har Pantebrevene heller ingen. Prisen paa en Obligation, hvis Sikkerhed er Tvivl underkastet eller afhængig af offentlige Forholds Indflydelse, eller hvis Udsteder Man ei kan sagsøge, kunne selv mindre betydelige Phænomener paa den mercantilske eller politiske Horizont bringe til pludseligt at stige eller falde. Pantebrevenes Sikkerhed er derimod baade utvivlsom og uafhængig. Heller ikke finder der ved samme som ved saa mange andre med Præmier o. d. l. forbundne Papirer, noget emtio spei Sted, eller nogen Accumulation af Renter til at

*) Som Beviis for, at den ovenomtalte Indskrænkning, hvis den skulde komme til Anvendelse, ikke vil skade Pantebrevene i Publikums Yndest, kan Man henvise til de mange Statspapirer, der kun udbetales efter Lodtrækning og iøvrigt ere aldeles uopsigelige, og dog staae i Pari eller derover, hvilket endogsaa er Tilfældet med den særegne Art af disse, ved hvilke den samtlige Rente først svares, naar Capitalen ved Lodtrækning forfalder til Udbetaling, saasom den rothschild-østerrigske og badisk-gollikse.

ubestemt Tidspunkt, eller nogen fra den almindelige meget afvigende Rente Sted, hvilke ere de Aarsager, som, paa Grund af de forskjellige Anskuelser af den hermed forbundne Fordeel eller Tab, i Almindelighed bevirke betydeligere og pludseligere Coursforandringer. — Hvad den Uleilighed angaaer, som det kunde være for Vedkommende, at forvandle deres Pantebreve til rede Penge, da er samme saare let at hæve; thi Man behøver i denne Henseende blot at gjøre det til Pligt for Foreningens Kasserer at være Mellemleddet mellem dem, der ønske Pantebreve, og dem, der ville afsætte saadanne, saa at Enhver, der vil have Pantebreve, blot har nødig at anmelde det for ham; thi da vil, (eftersom Antallet paa dem, der ville anlægge Capitaler, og paa dem, der ville optage samme i Almindelighed udjevne sig), enhver i det han af Kassereren modtager sit Laan udbetalt i Pantebreve, i Reglen enten strax hos denne kunne faae samme ombyttede mod rede Penge, eller faae at vide, hvor han kan finde en Kjøber til samme. — Ved Pantebrevssystemet finde saaledes, naar det er hensigtsmæssigen organiseret, begge de Fordele Sted, som Man har villet opnaae ved at begrunde Creditforeningerne paa Optagelsen af Laan. Derimod har samme det Fortrin, at alle indtræffende Conjunkturer, de være til Gavn eller til Skade for Creditforeningen, (og Muligheden af at slige kunne indtræffe kan dog ikke benægtes, om det end ikke er sandsynligt, at det vil blive Tilfældet), øieblikkeligt, ved Pantebrevenes Cours, yttre deres Indflydelse paa de Betingelser, paa hvilke de, som under disse Conjunkturer søge Creditforeningens Medvirkning, erholde dens Laan, medens Direktionen derimod, naar det andet System følges, først maa ved en Generalforsamling søge Rentebestemmelserne i Statuterne forandrede, inden Conjunkturernes Forandring kan indvirke paa Betingelserne, paa hvilke Grundeierne

erholde Laanene. Man tænke sig, for at tydeliggjøre sig dette, at Conjunkturerne medførte, at Capitalisternes Lyst til at anlægge Penge i Landeiendomme formindskedes, og at altsaa deres Søgen til Creditforeningen aftog. Naar Creditforeningen var grundet paa et Pantebrevssystem, da vilde dette strax yttre sin Indflydelse ved Laanenes Optagelse; thi Pantebrevene vilde da naturligviis synke, og Laantageren vilde med det mindre Beløb, han fik for dem, betale den Fordeel, at han uagtet de ugunstige Conjunkturer kun svarede den tidligere bestemte Rente af det modtagne Laan. Var Creditforeningen derimod grundet paa et Laanesystem, vilde de, der under disse Conjunkturer optoge Laan, erholde disse udbetalte i rede Penge mod at svare den tidligere i Statuterne bestemte Rente (uagtet Direktionen naturligviis kun havde kunnet negotiere Laanet til en høiere Rente), saa længe til der var bleven foretagen en Forandring i Statuterne, og en høiere Rente i samme bestemt for Foreningens nye Debitorer, og, da dette Direktionens Tab naturligviis maatte dækkes ved Reservefondet, vilde det tillige blive Tab for alle de andre Medlemmer. Paa samme Maade vil Laantagerne ogsaa ved et Pantebrevssystem strax høste Fordeel af fordeelagtige Conjunkturer for Creditforeningen, nemlig ved Pantebrevenes Stigen, medens derimod ved et Laanesystem Grundeierne kun ville modtage Laanets Nominalbeløb, skjøndt Obligationerne staae over Pari, og først engang i Tiden, naar der skeer en Rentereduktion, (som jo kun kan foretages naar Obligationerne staae betydeligt over Pari) blive deelagtige i Følgerne af de gunstigere Conjunkturer. De schlesiske og posenske Pantebreve staae for Øieblikket i 105, saa at Laantageren for hvert 100, han nominelt hos Creditforeningen laaner, i Virkeligheden erholder 105. Vare disse Institutter nu grundede paa et Laanesystem, da vilde Laantageren

kun erholde sine 100 contant udbetalte, og de 5 vilde gaae enten i Capitalisternes eller Foreningens Kasse. De hyppigere Forandringer i Statuterne, hvortil muligt indtræffende Omvexlinger i Conjunkturerne kunne give Anledning, naar Creditforeningen er grundet paa Laanesystemet, er naturligviis ogsaa i og for sig noget Misligt. En væsentlig Indvending mod Laanesystemet er ogsaa, at Man, naar samme finder Sted, hverken kan tillade Debitorerne at optage saa Meget i nyt Laan, som de have amortiseret af det ældre, og heller ikke at faae Laanene omskrevne, og ved at begynde Amortisationen forfra at faae deres aarlige Renteydelse nedsat, i det nemlig Direktionen negotierer sine Laan under forskjellige Betingelser, hvoraf følger, at disse danne forskjellige Serier med særegen Bogføring, Reservefond o. d. l., hvilket bevirker, at den, der hører under een Serie, ikke kan gaae over under en anden, hvorfor ogsaa den würtembergske paa Laanesystemet begrundede Creditforening heller ikke har kunnet tilstaae sine Medlemmer de nysnævnte Fordele. At Udførelsen af mulige Reduktioner med Hensyn til Renten af Obligationerne bliver en vanskeligere Sag; at den bestandige Pengenegotiering, som Direktionen maa drive, gjør det nødvendigt, at Meget maa være overladt til dens Conduite, hvilket let kan blive: til dens Vilkaarlighed, samt at Capitalernes Anskaffelse saare let i Praxis vil blive forbunden med Omkostninger og især med Tab af Rente*), ere ogsaa mis-

*) Den würtembergske Direktion har endogsaa offentligt vedgaaet dette. Det hedder nemlig i en af den udgiven Bekjendtgjørelse til dens Medlemmer af 2 October 1837, Side 8, hvor Talen er om den Provision, Laantagerne maae yde . . . . „und welche um so weniger entbehrt werden kann, als die Anschaffung der Gelder immerhin mit Kosten und Zinsverlusten verbunden ist.“ — Man har derfor nyligt i Administrationen taget den Bestemmelse, kun at modtage Tilbudet om Capitaler tillaans

lige Sider ved Laanesystemet, hvilke Læseren med Lethed selv nøiere vil kunne udvikle sig, ved at tænke sig ind i Sagen, og ved hvilke jeg derfor heller ikke videre skal opholde mig. Da Pantebrevssystemet ikke har de her nævnte Mangler, synes det saaledes at burde foretrækkes, og Pluraliteten af de bestaaende Creditforeninger ere derfor ogsaa, som foranført, begrundede paa samme.

Paa Grund af det Anførte foreslaaes følgende almindelige Bestemmelser for Creditforeningen *).

1ste Afsnit.

Almindelige Bestemmelser.

§. 1.

Creditforeningens Formaal.

Creditforeningen er en Forening af Landeiendomsbesiddere i Kongeriget Danmarks dansktalende Provindser, oprettet med kongelig Stadfæstelse i den Hensigt, ved forenede Kræfter at gjøre det lettere for Deeltagerne i samme, saavel at erholde Laan paa billige Vilkaar, mod Hypothek i deres Eiendomme, som i Tidens Løb efterhaanden at afbetale de mod Pant i disse deres Eiendomme optagne Capitaler.

§. 2.

Om Berettigelse til Deeltagelse.

Enhver Eier af en i et af Kongeriget Danmarks syv

---

paa det Vilkaar, at Man først skal have nødig at hæve og forrente dem, naar Man har Brug for dem, og da i den Orden, i hvilken de ere anmeldte.

*) Jeg har søgt at affatte Statuterne saa kort og saa tydeligt som muligt, da slige Reglementer, naar de udgjøre saadanne hele Værker som de preussiske, og ere affattede i et saa upopulairt Sprog som disse, saavel blive aldeles utilgængelige for det store Publikum, som i det Hele taget ulæste.

Stifter beliggende Landeiendom, som, efter behørig Undersøgelse og Taxation, af Direktionen antages at have en Værdi af 600 Rbdlr. r. S., kan tiltræde denne Forening.

§. 3.

Anmeldelse om Tiltrædelse.

Anmeldelse om Tiltrædelse skeer ved at vedkommende Grundeier til Direktionen indsender en efter Formularen i Bilag I *) affattet, af ham selv egenhændigen underskreven Begjering desangaaende, hvilken maa være ledsaget af Dokumenter, der kunne tjene til Oplysning om hans Eiendoms Værdi, saasom

1) Autoriserede Udtog af Pantebogen og Attester angaaende alle paa Eiendommen hæftende Prioriteter, Skatter og Afgifter, Servituter og Byrder af hvad Navn nævnes kan;
2) Autoriserede Udtog af den gjældende, og, om muligt, af den senere udarbeidede, men endnu ikke bekjendtgjorte Matrikel, samt Dokumenter, som vise den sædvanlige Kjøbe- eller Forpagtningssum for en Td. Hartkorn der i Egnen;
3) Skjøder eller autoriserede Udtog af Skifteprotokoller;
4) Forpagtningscontrakter og Fæstebreve, samt en troværdig Beregning over de aarlige Restancer og Tab ved Forpagtningen, efter et tiaarigt Gjennemsnit;
5) Ældre Administrationsregnskaber, Huusholdningsregistere, samt Beskrivelse over Eiendommen og dens Drift;
6) Brandforsikkringspolicer

og andre lignende Documenter; samt, hvis der allerede tidligere i Eiendomme er optaget Laan, da

7) Vedkommende Creditors retligen udstedte Erklæring, om han vil lade sin Fordring udløse med Pantebreve, eller om han vil have samme udbetalt i rede Penge.

---

*) Concepter til Formularerne findes aftrykte mod Slutningen af dette Skrift.

Besiddere af Lehn, Majorater eller Beneficiargaarde maae tilligemed Anmeldelsen fremsende kongelig Bevilling til Pantsættelsen af samme.

§. 4.

Om Panteobligationens Udstedelse.

Fuldbyrdelsen af vedkommende Grundeiers Tiltrædelse som Medlem af Foreningen skeer ved at han til sammes Kasserer afleverer en efter Formularen i Bilag II affattet Pante- og Rente-Forskrivning, i hvilken hans Forpligtelser mod Foreningen, ifølge disse Love, nøie ere bestemte, samt ved at han derefter af Foreningens Kasserer mod Qvittering erholder det ham bevilgede Laan udbetalt i Foreningens Obligationer eller Pantebreve.

§. 5.

Laanenes mindste Størrelse.

Under 450 Rbdl. r. S. bliver intet Laan bevilget.

Hvad Bestemmelserne med Hensyn til de i 2det Afsnit afhandlede Pantebreve angaaer, da er det væsentligste Spørgsmaal, som her møder, om Pantebrevene skulle være opsigelige fra Ihændehavernes Side, eller om deres Antal kun skal udbetales efter Lodtrækning, efterhaanden som Amortisationen fordrer det. — At det med Hensyn til Pantebrevenes Cours vilde være ønskeligt, om Man kunde tilstaae Ihændehaverne Ret til med et vist Varsel at opsige samme, er aabenbart, idet nemlig intet Papir, der bærer den almindelige eller en med Hensyn til dets Egenskaber for tilstrækkelig anseet Rente, kan staae under Pari, naar det kan opsiges med et kortere Varsel. Alle de i det forrige Aarhundrede oprettede Creditforeninger tilstede Creditor en saadan Ret, i det de have

stolet paa, at Søgningen efter Pantebreve skulde være saa stor, at de ikke skulde kunne komme i Forlegenhed ved Opsigelse, og at det længere Varsel af 6 Maaneder, med hvilket Pantebrevene skulde opsiges, vilde bevirke, at Man istedetfor at vente denne længere Tid, skulde, naar Man ønskede rede Penge, vælge at afhænde Pantebrevene paa det almindelige Pengemarked, istedetfor at opsige samme, samt at Man endeligen ved Hjælp af Reservefondet skulde kunne udholde tilfældigen indtræffende og forbigaaende Vanskeligheder *). Erfaringen viste ogsaa dette Raisonnements Rigtighed som Regel, men tillige, at samme som enhver anden Regel ikke er uden Undtagelse. I Aaret 1806 før Krigens Udbrud vare alle de preussiske Creditforeninger i den meest blomstrende Forfatning, og, skjøndt der var Mangel paa rede Penge i Landet, stode alle disse Instituters Pantebreve dog over Pari: de pommerske nemlig i 108, de schlesiske i 107, de churmarkske i 106, og de øst- og vestpreussiske i 102. Den Ødelæggelse, som overgik Preussen under den for Landet fordærvelige Krig med Frankrig, bevirkede imidlertid, ikke blot at Pantebrevene sank, skjøndt ikke under Pari, men ogsaa at der blev opsagt et saare betydeligt Antal af samme **). Da Krigen havde frembragt en betydelig

*) Paa samme Maade har Man ved den meklenborgske, den posenske, den calenbergske, den bremenske og den østfrieslandske Creditforening bestemt, at Pantebrevene aldeles ubetinget kunne opsiges af Ihændehaverne ved ½ Aars Varsel, uden at have anden Basis for denne Opsigelighed end Reserve- og Amortisationsfondet og Sandsynligheden af at et større Beløb end heraf kan udbetales ikke vil blive opsagt.

**) Allerede tidligere, nemlig mod Slutningen af det forrige Aarhundrede, blev paa een Gang en Mængde Pantebreve opsagte, i det nemlig en Deel Capitalister fandt det fordeelagtigere, at anlægge deres Penge i de Papirer, med hvilke den preussiske Regjering da udbetalte den af samme overtagne Deel af den polske

Mangel paa klingende Mynt, var der ingen Søgen længere efter Papirer, og Creditforeningernes Direktion kunde altsaa ikke som hidtil, ved atter at afhænde de opsagte Pantebreve, forskaffe sig de til sammes Udbetaling fornødne rede Penge, og til ved Hjælp af Reservefondet og Handelsoperationer at klare for sig var det opsagte Beløb for stort. Regjeringen troede at burde forhindre det herved nødvendiggjorte Salg af en saare betydelig Deel af Landets Godser, og udstedte derfor under 19 Mai 1807 et Moratorium (Indult, Jernbrev) for Creditforeningerne. Dette bevirkede imidlertid naturligviis, at disse Instituter ganske mistede deres Credit. Pantebrevene sank betydeligt, og der hengik omtrent et Decennium, inden Creditforeningerne kom sig efter dette dødelige Stød *). For at sikkre sig for lignende Tilfælde, har Man senere bestemt, at Pantebrevene

---

Gjæld. Ogsaa kort efter den schlesiske Creditforenings Oprettelse blev paa een Gang et betydeligt Antal Pantebreve opsagt, hvilke denne Anstalts Fjender havde opkjøbt, for ved en pludselig Opsigelse at bevirke dens Fald. I begge disse Tilfælde befandt Creditforeningerne sig vel i stor Forlegenhed, men vare dog ved Regjeringens Bistand i Stand til at opfylde deres Forpligtelser.

*) I Aaret 1818 stode de schlesiske Pantebreve dog atter i 103—105, de pommerske i 102—104, og de churmarkske i 101—102; og Moratoriet blev derfor den 1 Januar 1819 hævet for disse tre Creditinstituter. I Øst- og Vestpreussen, der havde lidt saa betydeligt ved Krigen, at Man under samme havde været ude af Stand til at betale Størstedelen af Renten af Pantebrevene, hævede disse sig langsommere. Ved det nysnævnte Tidspunkt stode de vestpreussiske Pantebreve endnu kun i 70—82, og de østpreussiske i 83—85, og Regjeringen saae sig desaarsag nødt til at lade Indulten vedblive. Senere hævede de sig imidlertid efterhaanden, og i Aaret 1832 blev Moratoriet for samme ophævet ved Kabinetsordrer af 13 Sptbr. og 26 Decbr. (see preuß. Gesetzs.). For Øieblikket staae selv de af disse Pantebreve, som kun yde $3\frac{1}{2}$ p. C. i Rente, over Pari.

kun ere opsigelige forsaavidt de i den nyere Tid oprettede „Tilgungsfond und die zur Einlösung reservirten Bestände" tillade det, og at Loddet skal decidere, hvis flere Pantebreve skulde blive opsagte end af samme kan indløses. — Som Argument mod at bygge Pantebrevenes Opsigelighed paa den nyligt omtalte Sandsynlighed har Man imidlertid ikke nødig at tage sin Tilflugt til de fordærvelige Følger, som heraf fulgte for de preussiske Creditforeninger; thi det indsees let, at der kun behøves, at Pantebrevene en kort Tid staae 2 til 3 p. C. under Pari, for at Foreningen erholder dem alle opsagte, og, om det end er i høieste Grad usandsynligt, at Pantebrevene, naar Creditforeningen er hensigtsmæssigen organiseret, nogensinde skulde komme til at staae under Pari, saa lader det sig dog ikke nægte, at et Sammenstød af Conjunkturer paa den politiske og merkantilske Horizont kunde bevirke det. En saadan Insolvents som den, i hvilken de preussiske Instituter befandt sig i Aarene 1807—1818, er det dødeligste Stød, som kan ramme en Creforening, til hvis væsentlige Natur det just hører, at den maa være organiseret saa fast, at Intet uden en fuldkommen voldsom Tilintetgjørelse maa kunne forhindre den i at opfylde de Betingelser, den har paataget sig; og det synes derfor aabenbart, at Man ikke bør bygge Creditforeningen paa saa løs og farlig en Grundvold *). Naar Man imidlertid ikke vilde for-

*) Det bør dog erindres til Undskyldning for de ældre Creditforeninger, at, da disse intet Amortisationsfond havde, saa havde de kun Valget mellem ubetinget Opsigelighed og fuldkommen Uopsigelighed, hvilken sidste det ogsaa vilde være meget misligt at statuere, og ikke, som naar der finder regelmæssig Amortisation Sted, Valget mellem ubetinget Opsigelighed, og Opsigelse til Udbetaling af Amortisationsfondet i den Tidsorden, i hvilken Opsigelsen er forkyndt. De nyere Creditforeninger som i den omhandlede Henseende have fulgt de ældres Exempel (see Noten S. 18), have imidlertid ikke denne Undskyldning at anføre.

lade sig paa Sandsynligheden i, at Man stedse vilde kunne finde Kjøbere til de Pantebreve, som bleve opsagte af deres Ihændehavere, og dog vilde have, at Pantebrevene skulde være ubetinget opsigelige, da vilde det være nødvendigt at bestemme, at de af Grundeierne modtagne Laan ogsaa skulde kunne opsiges af Direktionen; men herved vilde Man berøre Debitorerne een af de allerværsentligste Fordele og Beqvemmeligheder ved Creditforeningen, og betage denne en vigtig Deel af dens velgjørende Virksomhed. Det synes derfor utvivlsomt at være det Rigtigste, med Hensyn til det omhandlede Spørgsmaal at følge den Middelvei, som den würtembergske Creditforenings Bestemmelser angive, nemlig at Pantebrevene vel kunne opsiges, men at de kun udbetales af Amortisationsbeløbet i den Tidsorden, i hvilken de opsiges, og at altsaa de senere Opsigelser, hvis Amortisationsfondet et Aar var ude af Stand til at udbetale alle de skete Opsigelser, overvises paa Fondets Indtægter i det eller de følgende Aar, saa at ved enhver Opsigelse den seneste Betalingstermin forud nøie bestemmes. Reglen vil saaledes blive, at Enhver efter Varslets Udløb strax kan erholde Pantebrevenes Beløb udbetalt: deels vil der nemlig efter al mulig Sandsynlighed ikke blive saa mange opsagte som Amortisationsfondet formaaer at indløse *), (i det Pantebrevene ville gaae som Papirpenge, og Man i alt Fald, naar Man vil have dem omvexlede mod Sølv, vil finde det beqvem-

*) Ved den würtembergske Creditforening har Man hvert Aar været nødt til at foretage Lodtrækning af Pantebreve til Udbetaling, i det de opsagte Pantebreves Beløb ikke har været saa stort som det aarlige Amortisationsbeløb. Kun en eneste Gang, nemlig kort efter den første Rentenedsættelse, oversteg Summen af de opsagte Pantebreve Amortisationsbeløbet, men selv da kun med det ubetydelige Beløb af omtrent 1000 fl., hvilke da bleve overviste til Udbetaling ved næste Termin.

mere at omsætte dem paa Pengemarkedet end at vente Varselstiden); deels vil Man, ved at lade den Opsigende udlevere Pantebrevet ved Opsigelsen mod en paa Ihændehaveren udstædt Qvitteringsanviisning, ved hvis Foreviisning Ihændehaveren til den i samme nævnte Termin erholder Pantebrevets Beløb udbetalt, blive i Stand til, ved i Mellemtiden at afhænde Pantebrevet, at modtage Opsigelse til øieblikkelig Udbetaling efter Varselstidens Udløb, endogsaa over Amortisationsfondets Kræfter. Men, selv om Man i Uheldstilfælde skulde blive nødt til at gjøre Brug af den nævnte Reservation, og at overvise Udbetalingen paa et følgende Aar, synes dette ikke at ville skade Pantebrevenes Cours. En Mængde forskjellige Statspapirer staae nemlig i Pari eller derover, uagtet de kun udbetales efter successiv Lodtrækning, og saaledes med Hensyn til Opsigeligheden staae paa samme Punkt, som en med Amortisation forbunden Creditforenings Pantebreve, naar disse vare aldeles uopsigelige, og altsaa temmelig langt tilbage for Pantebreve, der ere opsigelige med den nysnævnte Reservation med Hensyn til Udbetalingstiden. At vore danske 50 og 100 Rigsdalersedler staae næsten ganske pari med et lige Beløb i Sølv, uagtet det Tidspunkt, inden hvilket de ville kunne realiseres, er en Deel Aar bortfjernet, taler ogsaa for, at den omhandlede Bestemmelse ikke vil have nogen skadelig Indflydelse paa Pantebrevene, og dette er ligeledes Tilfældet med det i Aaret 1571 oprettede, endnu den Dag i Dag bestaaende, Münchener Ewiggeldinstitut, hvis til et Beløb af 10 Millioner Gylden circulerende Papirers Cours selv den ved samme bestemte evige Uopsigelighed ikke har skadet *). Ogsaa

*) I Riedls Skrift „Das Ewiggeldinstitut in München" findes udførlig Underretning om denne mærkelige Anstalt, hvis Formaal med faa Ord er, at befordre uopsigelige i Bygninger og

de betydelige Laan, som den engelske Regjering har optaget, vise tilstrækkeligen, at Capitalisterne i Reglen ikke bryde sig om Capitalens Tilbagebetaling, naar blot Renten punktligt erlægges; thi ved alle de ældre engelske Laan var nemlig Regjeringens første Betingelse, at Creditorerne renuncerede paa deres Ret til nogensinde at fordre Capitalen tilbage, og dette har ikke blot ikke skadet Obligationernes Cours, men det vakte endogsaa en temmelig almindelig Misfornøielse, da Man for et Par Decennier siden begyndte ved Hjælp af synkende Fonds at gjøre Capitalafbetalinger.

At Pantebrevene maae være opsigelige fra Foreningens Side, er aldeles nødvendigt, deels for det temmelig sandsynlige Tilfældes Skyld, at de komme til at staae over Pari; (thi, da hele Amortisationen naturligviis kun kan være baseret paa en Paricours, saa kan Foreningen heller ikke indløse de Pantebreve, hvis Inddragelse samme fordrer, til et høiere Beløb); deels for at Direktionen, naar Conjunkturerne tillade at nedsætte Renten af dem, kan opsige og indløse alle de den ældre høiere Rente svarende og derfor over Pari staaende Pantebreve med det Beløb, den erholder ved Udstedelsen af de nye, der yde en lavere Rente, men derfor ogsaa kun staae i Pari *).

Grundstykker i München prioriterede Laan med ualmindelig Sikkerhed for Renten. En kortere Skildring af dette Institut, som for Dieblikket er det eneste tilbageværende af sin Art, findes i Mahrs Handbuch für bairische Staatsbürger, 1835, S. 187—199.

*) Bestemmelsen i den meklenborgske Creditforening, at Foreningen ikke kan opsige Pantebrevene (§. 81), har saaledes havt til Følge, at Man ikke har kunnet foretage nogen Rentereduktion, uagtet Obligationerne stode høit nok dertil over Pari, og Bestemmelsen i det posenske Creditinstituts 11te og 37 §., at Direktionen,

Hvad Størrelsen af den mindste Sum angaaer, paa hvilken Pantebrevene maae lyde, da bestemmer den schlesiske Creditforening 20 Thlr., og den pommerske, østpreussiske, vestpreussiske, lüneborgske og bremenske 25 Thlr. som minimum i saa Henseende, medens derimod den churmarkske sætter det til 50 Thl., og den würtembergske til 100 fl. rhinl. At sætte minimum i saa Henseende meget lavt, som for Ex. til 25 Rbdlr., maa vistnok ansees for rigtigst, deels fordi smaa Obligationer i Publikum nyde langt større Yndest og Efterspørgsel end store, hvorom Man tydeligen overbevises ved den ikke ubetydelige Opgjeld som Man i Kjøbenhavn stedse hos Vexelmæglerne kan erholde ved at ombytte smaa Obligationer med store *); deels fordi slige mindre rentebærende Papirer betydeligt befordre Sparsommeligheden og den for Creditforeningen og Staten lige vigtige Capitalisering, i det Haabet om at kunne bringe en Sum til at blive rentebærende virker bedre

naar den opsiger et Pantebrev, enten skal give et andet Pantebrev af samme Art i Stedet, eller 3 p. C. Agio, er Aarsag i, at Løftet i §. 32 om Amortisationstidens Tilendebringelse i 41 Aar er bundet til den Betingelse, at Pantebrevene ikke i Almindelighed staae over Pari, hvilket de alt længe have gjort, og til at Gjældsafbetalinger kun kunne skee med posenske Pantebreve, hvilke da kun modtages for deres Nominalbeløb. Ogsaa ved det østpreussiske og det vestpreussiske Creditinstitut findes den uheldige Bestemmelse, at Pantebrevet kun kan opsiges til Ombytning mod et andet Pantebrev af samme Slags, hvilket Man i Preussen kalder, at Pantebrevet er „uafløseligt."

*) De smaa preussiske Pantebreve staae derfor stedse noget høiere i Cours end de større, ligesom de lüneborgske Creditscheine paa 25—100 Thlr. kun svare 2 p. C. i Rente, medens sammes Obligationer, der udstedes paa et Beløb af mellem 200—1000 Thlr., svare en Rente af 3 p. C.; see §§. 97, 106 og 109. — Paa Courssedlerne staae ogsaa ofte smaa og store Obligationer af samme Laan forskjelligt noterede.

end den bedste Laas paa Sparebøssen; samt endeligen fordi det derved bliver lettere for Besidderne af en større Capital at drage Fordeel af Rentes Renten. Da Udstedelsen af et stort Antal mindre Pantebreve imidlertid betydeligt forøge Administrationsomkostningerne, har Man ved flere Creditforeninger fundet det fornødent at bestemme, hvilken Qvotadeel af Laanet Grundeierne skulle være berettige til at fordre udbetalte i smaa Pantebreve. Ved den posenske Creditforening er det saaledes bestemt, at $\frac{1}{8}$ Deel af Laanet stedse skal gives i smaa Pantebreve, ɔ: paa 25, 50 og 100 Thlr. (§. 225). Ved de øvrige preussiske Creditforeninger har Laantageren Ret til at forlange $\frac{1}{10}$ Deel af Laanet udstedt i Pantebreve paa under 100 Thlr., og for en større Deel af de modtagne Laan udsteder den würtembergske Creditforening heller ikke smaa Obligationer. Den omhandlede Qvotadeel kunde imidlertid dog maaskee, for at befordre Pantebrevenes Yndest hos Publikum, gjerne bestemmes til en Femtedeel, uden at Administrationen derved blev for meget besværet.

Med Hensyn til Bestemmelsen af, hvor ofte Renten af Pantebrevene skal udbetales, da er det et af den nyere Tids financielle Kunstgreb, at sætte lange Mellemrum mellem hver Gang Renten af Obligationen udredes, og derimod lade Debitorerne yde samme qvartalsviis eller halvaarsviis, og saaledes at drage Fordeel af Interusuriet. Det synes, som om Man i Analogi hermed kunde, (saaledes som det ved den würtembergske og den calenbergske Creditforening og ved den hannoverske Tiendecreditanstalt er bestemt), lade Grundeierne betale deres Renter halvaarsviis, men Renten af Pantebrevene kun udbetales een Gang om Aaret, og saaledes vinde en Indtægt for Reservefondet, uden at Man derved vilde skade Pantebrevenes Cours. Vel gives der mange blandt dem, der

leve af Renter, som ere saa slette Huusholdere, at de med den høieste Længsel vente paa Dagen til Renternes Udbetaling; men dette vil dog neppe have nogen Indflydelse ved Kjøbet af Pantebrevene, da Mennesker af denne Charakteer stedse indbilde sig, at de næste Gang nok skulle faae Pengene til at slaae til indtil den næste Udbetalingstid. At Obligationerne ved de østerrigsk-rotschildske og badensk-gollilske Laan stedse have staaet over Pari, uagtet Rentebeløbet af samme først udbetales naar de ved Lodtrækning forfalde til Udbetaling, altsaa ved de senest udtrukne først efter en Snees Aars Forløb fra Udstedelsesdagen, synes ogsaa afgjort at tale for, at en Bestemmelse som den omhandlede ikke vil skade Pantebrevene. — Det er ligeledes i det Diemed at skaffe Foreningen et rentefrit Kasseforraad eller ved Hjælp af Interusuriet en lille Indtægt, som kunde tilflyde Reservefondet, at det er foreslaaet, at Grundeierne ved Laanets Modtagelse skulle betale Renter for Tidsrummet fra Modtagelsesdagen indtil den første halvaarlige Termin, og saaledes fremdeles bestandigt yde Renten forud. Godseieren vil dette ikke genere, da Tidspunktet til den første Renteydelse, paa hvilken jo det Hele kommer an, falder sammen med Laanets Udbetaling, og da han jo, hvis han skulde have øieblikkelig Brug for den hele Summa, kan optage saa meget Mere i Laan som et halvt Aars Rente udgjør, og for Foreningen vil det, som Læseren let vil kunne tænke sig, være til flere Fordele, at have et større, rentefrit Kasseforraad.

Med Hensyn til de samtlige Foreningsmedlemmers solidariske Hæften for Opfyldelsen af Foreningens Forpligtelser i Anledning af Pantebrevene, maa Følgende bemærkes. Naar Foreningens Pantebreve vare aldeles uopsigelige fra Ihændehaverens Side, og dens samtlige Gjæld altsaa en Eviggjæld, da vilde det naturligviis være nok, naar Foreningsmedlemmerne

vare solidarisk forpligtede for Renten; thi om Capitaler kunde der jo i saa Tilfælde ikke blive Spørgsmaal. Da Pantebrevene nu efter det Foranførte vel ere opsigelige, men kun efter Amortisationsfondets Kræfter, saa kan der i Virkeligheden umuligt blive noget Spørgsmaal om Hæften for Capital, men kun om Hæften for den rigtige Erlæggelse af Renten og Amortisationsbidraget. At en med Forsigtighed taxeret Eiendom ikke i det første Par Aar skulde kunne udbringes til en Sum, der oversteg tre Fjerdedele af Taxationssummen med det aarlige Beløb af Renten og Amortisationsbidraget, er næsten ikke tænkeligt, og for senere i Tidens Løb paafølgende Forringelser i dens Værd garanterer Amortisationen, som jo til samme Tid har formindsket Gjælden. Godseiernes Risiko ved den solidariske Hæften er saaledes for aldeles Intet at regne. Det synes derfor ikke at kunne bifaldes, at den würtembergske Creditforening nyligt af Frygt for at den solidariske Forpligtelse skulde afskrække Godseierne fra at betjene sig af dens Hjælp, har ophævet samme, saa at nu kun Reservefondet er til Sikkerhed for den punktlige Opfyldelse af Foreningens Forpligtelser. Thi, skjøndt Reservefondet virkeligen yder aldeles tilstrækkelig Sikkerhed i den omhandlede Henseende, saa er det ikke det store Publikums Sag at indsee dette, og, uagtet Ophævelsen af den solidariske Forpligtelse ikke hidtil har skadet den würtembergske Forening *), (i det nemlig dens Credito-

*) Den ovenomhandlede Ophævelse var, da den skete, en Uretfærdighed, da den var en Forandring i et bestaaende Contraktsforhold, foretagen af den ene Part uden den anden Parts Samtykke. Da alle Pantebrevene imidlertid senere, paa Grund af Rentereduktionerne, ere blevne opsagte til Udbetaling, og nye emitterede, i hvilke ingen solidarisk Hæften er lovet, saa har nu Ingen Ret til at beklage sig over den omtalte Bestemmelse.

rer udelukkende ere større Capitalister, hvilke ses klart i alle slige Forhold), saa kunde det dog let hænde sig, at det senere kunde hæmme dens yderligere Virksomhed. Den solidariske Hæften har i sin Natur noget Imponerende, der ret er skikket til at slaae den store Masse, der er mistænkelig af Natur og ikke tilbøielig til at høre paa Raisonnements eller til at læse Afhandlinger, medens Godseierne derimod i Reglen ere saa oplyste, at de ville indsee, at en saadan Forpligtelse ikke truer dem med nogen Fare, og den solidariske Hæften synes derfor ogsaa utvivlsomt at burde finde Sted ved en Creditforening. Om ogsaa nogle enkelte af Foreningens Medlemmer, af Mangel paa klar Indsigt i dennes Natur og Reservefondets Betydning, skulde nære nogen Frygt for denne deres Garanti, da kan dette ikke skade, da det vil gjøre dem mere klartseende, hvis Misbrug skulde indsnige sig ved Foreningens Bestyrelse, og bevirke, at Sligt ikke vil hengaae i Stilhed.

Et Spørgsmaal, som ogsaa kan opkastes med Hensyn til Pantebrevene, er, om den Debitors Eiendom, som har foranlediget deres Udstedelse, skal nævnes i samme som specielt Hypothek foruden det generelle, som haves for Pantebrevene i de af alle Foreningsmedlemmerne stillede Hypotheker. I de preussiske Instituters Pantebreve er et saadant Specialhypothek nævnt, til hvilket Creditor først skal holde sig, hvis Creditforeningen ikke opfylder sine Forpligtelser, inden han kan gjøre sin Panteret i de samtlige Foreningsmedlemmers Eiendomme gjældende, hvorved Man har troet at forøge Capitalisternes Tillid til den Sikkerhed, som Pantebrevene yde. At den, der har Pant i samtlige en Forenings Medlemmers Eiendomme, ogsaa har Pant i hver Enkelts, er imidlertid en saa simpel Slutning, at Man vel maa forudsætte, at Publikum vil gjøre samme, og Man kan derfor vist gjerne undlade en Formali-

tet, der kun indeholder en Forpligtelse og ingen særegen Rettighed for Pantebrevsihændehaveren, og som forsaavidt er besværlig for Creditforeningen, som den har til Følge, at den enkelte Debitors Eiendom ikke kan udslettes af Pantebogen, uden at just de samme Pantebreve, i hvilke denne er nævnt, ere indløste, hvilket, da Pantebrevene ere adspredte vidt og bredt, medfører en Deel Uleilighed.

Paa Grund af det Anførte foreslaaes følgende Bestemmelser med Hensyn til Pantebrevene.

2det Afsnit.

Om Pantebrevene.

§. 6.

Om Pantebrevenes Form og Størrelse.

Pantebrevene ere hypothekariske, med Rentecoupons forsynede, paa Ihændehaveren lydende Obligationer, (Gjældsforskrivninger), som Creditforeningens Direktion udsteder paa Grund af de til samme af Foreningsmedlemmerne udstedte Hoved-Panteobligationer.

Pantebrevene, som paa Forlangende kunne erholdes noterede i Foreningens Bøger paa et bestemt Navn, udstedes i Summer paa 25, 100, 500 og 1000 Rbdlr. r. S.

Bilaget Nr. II indeholder en Formular for et Pantebrev.

§. 7.

Om Sikkerheden for Capital og Rente af Pantebrevene.

Indbegrebet af samtlige af de enkelte Foreningsmedlemmer stillede Hypotheker er til Sikkerhed for hvert enkelt af Pantebrevene, hvorved altsaa en speciel Hæften af et enkelt Hypothek for det enkelte Pantebrev bortfalder.

§. 8.

Om Renternes Hæving.

Renterne af Pantebrevene blive uden Qvitiering udbetalte til Ihændehaverne af sammes Rentecoupons, mod disses Udlevering.

De aarlige Betalingsterminer ere enten den 1ste Januar, 1ste April, 1ste Juli eller 1ste October, og Renterne kunne kun hæves ved Foreningens Hovedkasse i Kjøbenhavn eller paa de i Pantebrevene nævnte Steder.

§. 9.

Om Følgen af at Renten ikke hæves til rette Tid.

Naar Vedkommende ikke afhenter Renterne i Løbet af de næste tre Maaneder efter Forfaldstiden, kan han først gjøre Krav paa dem ved den følgende Forfaldstermin, og det uden at kunne fordre Rentes Renten, hvilken da tilfalder Reservefondet.

§. 10.

Om Pantebrevsihændehavernes Ret til at opsige Pantebrevene til Udbetaling.

Pantebrevsihændehaverne kunne med 6 Maaneders Varsel opsige deres Pantebreve, og disses Paalydende bliver da udbetalt af det i 3die Afsnit omhandlede Amortisationsfond i den Orden, i hvilken Brevene ere opsagte. Skulde Summen af de i Løbet af et Aar skete Opsigelser overstige Amortisationsfondet og de øvrige disponible Betalingsmidler, saa blive de senere Opsigelser overviste til Udbetaling i et paafølgende Aar, saa at ved enhver Opsigelse den seneste Betalingstermin forud nøiagtigen bestemmes. Ved Opsigelsen udleveres Pantebrevet til Foreningen mod en paa Ihændehaveren udstedt Anviisnings-Qvittering, ved hvis Foreviisning Ihændehaveren til den i samme bestemte Termin erholder Pantebrevets Beløb contant udbetalt.

§. 11.

Om Foreningens Ret til at opsige og indløse Pantebrevene.

Foreningen kan med 6 Maaneders Varsel opsige Pantebrevene til Udbetaling, og, forsaavidt en Deel Pantebreve efter §. 17 aarligt udtrækkes til Indløsning, træder Bekjendtgjørelse i Aviserne af de udtrukne Numre i Stedet for Opsigelse, ligesom Pantebrevsihændehaverne i det Hele taget ikke kunne fordre Opsigelser kundgjorte for dem paa anden Maade end gjennem de offentlige Blade.

§. 12.

Bestemmelser angaaende bortkomne Pantebreve.

Mortifikation af bortkomne Rentecoupons eller af Pantebreve, der ikke ere noterede, kan ikke finde Sted.

Den, der fører et efter Omstændighederne antageligt Beviis for, at han mod sin Villie har mistet et Pantebrev eller dettes Rentecoupons, kan derimod, naar samme ikke i 20 Aar er blevet fremlagt, efter dette Tidsrums Udløb erholde samme udbetalt.

Mod behørig i 20 Aar vedvarende Sikkerhedsstillelse kan han ogsaa, efter at have præsteret det nysomtalte Beviis, strax erholde Beløbet udbetalt. Beløbet af bortkomne eller ved Ulykkestilfælde tilintetgjorte Pantebreve, til hvilke Ingen har godtgjort sin Eiendomsret, tilfalder Reservefondet.

Med Hensyn til de i det tredie Afsnit foreslaaede Bestemmelser angaaende Laanenes Amortisation, da møder der strax ved samme det væsentlige Spørgsmaal, om Debitor ogsaa bør være nødt til at amortisere det modtagne Laan, eller om dette kunde overlades til hans frie Villie. At enhver fuldmyndig Mand bør have den høiest mulige Frihed til at bestemme Alt hvad der kun angaaer ham selv, maa vistnok antages som

Regel; men det maa tillige her erindres, at det omhandlede Punkt, som saa mange andre af Creditforeningens Bestemmelser, ikke blot angaaer Debitor, men ogsaa Creditor, og at ingen Creditforening kan have Fasthed eller vinde Fremgang, uden at der med lige Omhu er sørget for begge Parters Tarv. Da Amortisationen nu er den bedste Garanti for den fuldkomne Sikkerhed for de givne Laan, som er Creditforeningens Basis og Creditorernes væsentligste Fordeel, (i det der, hvad senere nærmere skal blive omtalt, hverken gives noget bedre eller noget andet hensigtmæssigt Middel til at sikkre Anstalten for Tab ved Grundeiendommens synkende Priis og Forringelse i Værd), saa er altsaa allerede herved sammes indirecte Nødvendighed godtgjort. — Et andet Standpunkt, fra hvilket Amortisationen imidlertid ogsaa bliver aldeles fornøden, er med Hensyn til Pantebrevenes Opsigelighed. Godseierne ønske naturligviis at erholde Laanene fra Creditforeningen uopsigeligen. At lade Pantebrevene være aldeles uopsigelige, kan ei gaae an, da dette vilde skade deres Cours. At bygge deres Opsigelighed paa Haabet om, at Efterspørgslen efter samme stedse skulde være saa stor, at Man ingensinde ved Opsigelse skulde kunne komme i en større Forlegenhed, end at Man ved Hjælp af Reservefondet skulde kunne rede sig ud af samme, vilde, efter det S. 67 Anførte, være for farligt. Der bliver saaledes Intet andet tilbage end Oprettelsen af et Amortisationsfond, der kan tjene Pantebrevsihændehaveren til Sikkerhed for, at det Tidspunkt, til hvilket han efter foregaaende Opsigelse, selv under de alleruheldigste Omstændigheder, kan erholde sit Pantebrev udbetalt, lader sig bestemt og med Sikkerhed fastsætte. — Hertil kommer, at der ved en Creditforening, der ikke var forbunden med Amortisation, og som altsaa ikke havde dette Middel til at holde de letsindige Laansøgere borte, nødvendigt

maatte finde en Control Sted med Laanenes Anvendelse, i det Creditforeningens Formaal kun bør være, at lette Optagelsen af Laan, der have en produktiv Bestemmelse, men ikke Optagelsen af Laan i Almindelighed. Mod at begrunde en Creditforening, ved hvilken der hverken fandt Control Sted med Laanenes Anvendelse, eller en regelmæssig Amortisation, taler det advarende Exempel, som de preussiske Creditforeninger have givet. Den lettere og behageligere Maade, paa hvilken Godseierne ved Hjælp af Creditforeningerne kunde erholde Laan, Sikkerheden for Opsigelse og den Omstændighed, at Creditforeningerne ikke som de Private kunde negte letsindige og slette Huusholdere Laan, bevirkede nemlig sammesteds, at en ikke ringe Deel Laan blev optagne, som kun bleve anvendte paa en lidet gavnlig Maade. Den Omstændighed, at Creditforeningerne snart saae sig i Stand til at give Laan mod en Rente, der var over en Procent lavere end den ellers gængse, opvakte ogsaa hos Flere det Ønske, at drage Fordeel heraf. En Deel Godseiere optoge derfor Laan hos Creditforeningen paa deres tidligere gjældfrie Godser, for at spekulere med Pengene eller at udlaane dem til den høiere almindelige Rente, men lede efterhaanden ved disse dem uvante Forretninger høist betydelige Tab. Langt større Skade end den anførte opstod imidlertid ved, at en ikke ubetydelig Deel Godseiere lode sig bevæge af Letheden i at faae Laan og af den overdrevne Lyst til Godsbesiddelse, som Jordeiendommenes ved Creditforeningerne bevirkede overordentlige Stigen i Priis havde fremkaldt, til at optage Laan til det Yderste, de paa deres Godser kunde erholde, for Laanene at kjøbe andre Jordeiendomme, derpaa optage Laan paa disse, og derved atter kjøbe nye, saa længe det vilde slaae til. Denne Fremgangsmaade, som Flere vel ogsaa fulgte af Forfængelighed og Lyst til Anseelse,

bevirkede nemlig, at Vedkommende bleve aldeles blottede for Driftscapitaler og ude af Stand til selv at føre det nøie Opsyn, uden hvilket Landvæsnet sjeldent drives med Held, og havde derfor ogsaa Manges Ødelæggelse til Følge. Den stærke Spekuleren i Godshandel var ogsaa Jordeiendommene meget fordærvelig, i det nemlig Enhver i den korte Tid, han havde en Eiendom, søgte at drage den størst mulige Fordeel af samme, uden at bekymre sig om, at den derved blev udsuget, naar dette blot ikke var for synligt. At uduelige Folk, hvem ingen Privatmand vilde have solgt en Eiendom paa det Vilkaar, at ¾ Deel eller Halvdelen af Kjøbesummen skulde blive staaende i samme, nu kunde kjøbe Godser, naar de besadde ¼ Deel eller Halvdelen af Kjøbesummen, og derpaa optoge Resten i Laan hos Creditforeningen, var naturligviis til Skade for Agerdyrkningen, saa meget mere som den for Øieblikket i Danmark almindelige Vildfarelse, at den, der Intet veed, og ei duer til Andet, dog har Kundskab og Dygtighed nok til at være Landmand, dengang ei var sjelden i Preussen. At Man nu ved Oprettelsen af en Creditforening bør søge at sikkre sig mod den nyligt skildrede forskjelligartede Ulempe, som ingenlunde var begrundet i nogen for Preussen individuelle Omstændigheder, men kun var den naturlige Følge af Aarsager, som vistnok overalt vilde frembringe den samme Virkning, (hvorfor Struensee ogsaa havde forudseet, at samme vilde indtræffe, og Kraus ligefrem forudsagt dette) *), synes at være indlysende. Hertil gives der imidlertid kun to Midler, nemlig enten en Control mod Laanenes Anvendelse, eller Fastsættelsen af saa stort et Amortisationsbeløb, at letfindige og spekulerende Laan-

*) Jfr. Struensees Abh. über wichtige Gegenstände der Staatswirthschaft Th. 1 S. 159, og Kraus's Staatswirthschaft 5te D., S. 106.

føgere ikke finde deres Regning ved at benytte Foreningens Bistand. — Hvad det førstnævnte af disse Midler, nemlig en Control med at der gjøres en produktiv Anvendelse af Laanene, imidlertid angaaer, da er samme i Udførelsen saa vanskeligt, at det næsten er aldeles uanvendeligt, hvorfor det ogsaa kun finder Sted ved en eneste af de hidtil oprettede Creditforeninger *), og et regelmæssigt Amortisationsbeløb vil derfor altsaa ogsaa fra det nysomhandlede Standpunkt være nødvendigt, naar Man ikke vil udsætte sig for, at Institutets Virksomhed kommer til at forfeile sin Hensigt. Da Tiltrædelsen til Creditforeningen ikke er nogen tvungen Sag, kan der heller ikke ved Fastsættelsen af et saadant Amortisationsbidrag synes at være gjort noget Skaar i Nogens Frihed. Det er imidlertid kun paa Grund of Omsorg for Creditforeningens Sikkerhed og Fasthed, at der bør gjøres en Undtagelse fra Reglen,

*) Den ovenberørte Creditforening er den lüneburgske, i hvis fa- derlige Statuter følgende Gjenstande (i §. 61) ere anførte som de, til hvilke Foreningen giver Laan: a) Zur Aussteuer der Töchter; b) zur Unterhaltung der Söhne auf Akademien und Eqvipirung derer, welche in Kriegsdienst gehen; c) zur Abfindung Geschwister oder Lehnsanverwandten; d) zur Unternehmung eines nothwendigeu Baues; e) zur Wiedereinlösung versetzten Pertinentien; f) zum Ankauf nutzbarer Grundstücke; g) zur Verbesserung des Guts-Haushalten; k) zur Ersetzung des erlittenen Verlusts bey Unglücksfällen, als Viehsterben, Hagelschlag, Ueberschwemmung u. d. gl., hvortil §. 63 tilføier, at Kassen mod tilbørlig Sikkerhed stiller Caution for Medlemmer, som skulle overtage Bestyrelsen af en for dem nyttig Virksomhed, hvorved en saadan er nødvendig, hvilket da med Hensyn til Virkningen er det Samme, som at den i slig Anledning giver dem Laan. Naar et af Medlemmerne i en af de nævnte Anledninger ønsker et Laan, da maa han efter §. 62 ikke blot bringe Attester om sammes virkelige Tilstedeværelse, men ogsaa tillade, at Creditforeningen drager umiddelbar Omsorg for Laanets tilsigtede Anvendelse.

at det bør overlades til enhver fuldmyndig Mand, selv at afgjøre, hvorvidt han vil sørge for sin Fremtid eller ikke, og det Amortisationsbidrag, som Enhver maa yde, bør derfor paa den anden Side ikke fastsættes høiere end de nysomtalte Formaal fordre. Bestemmelsen af, hvorvidt Laantageren vil udrede et større Bidrag eller ikke, angaaer da kun ham selv, og bør derfor ogsaa være aldeles overladt til hans eget Forgodtbefindende. Erlæggelsen af et aarligt Afdrag af ¼ p. C. vil, hvad der senere nøiere skal blive viist, være tilstrækkeligt til at skaffe den med Hensyn til Pantets mulige Forringelse fornødne Sikkerhed, og vistnok ogsaa til at fjerne slette Huusholdere og Spekulanter fra Foreningen, og ¼ p. C. synes derfor at burde fastsættes som det Beløb, hvilket Laantageren i det Mindste har at erlægge i aarligt Gjældsafdrag *), hvorved Gjælden

*) Amortisationsbidraget er saa forskjelligt fastsat ved Udlandets Creditforeninger, at der fra samme ikke kan hentes nogen analogisk Bestemmelse. Ved den polske Creditforening er det 2 p. C., og Gjælden amortiseres derved i 28 Aar. Ved den posenske og den ostfrieslandske Creditforening og den bairiske Hypothekbank er det 1 p. C., og Amortisationstiden ventes sammestedes at blive fra 41—45 Aar. Ved den würtembergske Creditforening har det i den senere Tid været anslaaet til $\frac{2}{17}$ p. C. (36000 fl. af 5,700,000 fl.), hvorved det maa bemærkes at Amortisationsafdraget ved denne Forening varierer, i det enhver Indtægt, Foreningen paa hvilkensomhelst Maade har, anvendes til Amortisationen, for hvis Vedvarelse Man derfor kun har kunnet fastsætte et maximum af Tid, nemlig 50 Aar. Ved den calenbergske Forening er Amortisationsbidragets minimum bestemt til ½ p. C., og Amortisationstiden til 60 Aar. Ved den meklenborgske og den bremenske Forening er Afdragets minimum kun ¼ p. C., og Amortisationstiden er ved det sidstnævnte Institut ansat til 72 Aar, og ved de af de preussiske Creditforeninger, som i den senere Tid have erholdt en regelmæssig Amortisation, er Bidraget endnu lavere, saa at Hensigten aldeles forfeiles.

da (efter en Rentefod til 4 p. C.) vil blive amortiseret i 47 Aar. Skjøndt mange af Læserne vistnok synes, at Godseierne let maae kunne udrede ¾ p. C. i aarligt Amortisationsbidrag, og skjøndt det ogsaa seer saaledes ud paa Papiret, og derfor ogsaa ofte er blevet fremsat paa samme, saa forholder det sig dog anderledes i Virkeligheden, og, naar Man vil efterregne, hvad der bliver Landmanden tilovers, naar alle Renter, Skatter, Afgifter og Driftsomkostninger ere fradragne, da vil Man finde, at det i Reglen er saa lidet, at ¾ p. C. af den i hans Eiendom prioriterede Gjæld ikke vil foraarsage ham et ringe Besvær. Men herved maa Man erindre, at den ham ved Creditforeningerne efter al Rimelighed forskaffede Nedsættelse i hans Rente vil gjøre ham denne Byrde betydeligt lettere, ja maaskee endogsaa inden ikke lang Tid være lige saa stor som hele Amortisationsbidraget *), ligesom den forøgede Kraft, hvormed han driver Produktionen, (thi at de optagne Capitaler anvendes hertil, forudsættes, da Creditforeningens Øiemed kun er at befordre Capitalers nyttige Anvendelse og ikke uproduktiv Consumtion), vil skjenke ham et forholdsmæssigt saa meget større Overskud, at han heri vil finde en betydelig Lettelse i den omhandlede Byrde. At Udsigten til at kunne forskaffe sig en blidere Alderdom og at sørge for sine Børns Fremtid ogsaa vil laane ham en fornyet Virksomhed, og gjøre ham mangt et Savn lettere, er aabenbart **). Desuden

*) Ved den i Aaret 1826 oprettede würtembergske Creditforening var Man, som tidligere anført, efter fire Aars Forløb i Stand til at nedsætte Renten af Laanene ½ p. C., og har nu, efter 4 nye Aars Forløb, atter kunnet nedsætte den ½ p. C. Hvorfor skulde en dansk Creditforening ikke kunne have samme Held? og, hvis dette var Tilfældet, vilde Rentebesparelsen jo dække saavel Amortisationsbidraget som Administrationsomkostningerne.

**) Jfr. det med Hensyn til Bønderne S. 28 Note *) Anførte.

faaes Intet i Verden for Intet, og mindst kan man vente at Man uden nogetsomhelst Besvær skulde erholde saa betydelige Fordele som det er, inden et ikke saa langt Tidsrum *) at blive aldeles fri for sin Gjæld, eller inden et kortere Tidsrum at kunne, naar Man maatte finde det ønskeligt, enten optage et nyt Laan, eller, ved at omskrive Restbeløbet af det ældre til Hovedstol og ved at begynde Amortisationen forfra, at faae sin aarlige Renteydelse nedsat og derved at erholde blidere Kaar **). De preussiske Creditforeninger skaffede Laan-

*) Tiden, i hvilken en Gjæld afbetales ved Amortisation, retter sig efter Rentefoden og Afstanden mellem Terminerne for Rentens Erlæggelse. Ved et i halvaarlige Terminer erlagt aarligt Afdrag af 1 p. C. afbetales til Exempel en Gjæld naar Rentefoden er 5 p. C. i 36 Aar, og naar den er 4½ p. C. i 38, og naar den er 4 p. C. i 41 Aar. Naar Renten af Pantebrevene nedsættes, forlænges altsaa Amortisationstiden. Hvis Renten kun blev erlagt een Gang om Aaret, vilde Amortisationen fordre længere Tid. De mathematiske Formler, efter hvilke alt det Fornødne saavel med Hensyn til disse Beregninger som til de øvrige, hvortil en Creditforening kan give Anledning, med Lethed lade sig udregne, findes i alle de bedre Haandbøger i den politiske Arithmetik, saasom i Florencourts hidtil uovertrufne Abhandlungen aus der juristischen und politischen Rechenkunst; J. A. Michelsen Anleitung zur polit.-oekon. Rechenkunst, og Löhmanns Handbuch für juristische und staatswirthschaftliche Rechnungen, Leipzig 1829.

**) Den posenske Creditforening kan hverken tillade, at Debitor optager saa Meget i nye Laan, som han har amortiseret af det ældre, eller at han ved Laanets Omskrivning begynder Amortisationen forfra; thi, da den er stiftet paa 41 Aar, og efter dette Tidsrums Forløb skal ophøre, maa al Gjæld til dette Tidspunkts Udløb være betalt. Den würtembergske Creditforening har heller ikke troet at kunne tillade nogen af Delene. Den følger nemlig, som tidligere bemærket, ikke Pantebrevssystemet, men er grundet paa store Laan. Disse danne forskjellige Serier, med forskjellig Reservefond, Bogføring &c., og Debitor maa saaledes

tagerne en Lettelse i Renten af over 1 p. C., ja paa flere Steder endog af 2 p. C. Naar Man havde anvendt den saaledes besparede Procent til Amortisation, da vilde Debitorerne, uden at være haardere bebyrdede end hidtil, efter 41 Aars Forløb, altsaa mellem 1810—1820, have været frie for al Gjæld, og Foreningerne vilde da ikke have været udsatte for al den Nød, i hvilken de befandt sig under og efter Krigen. Man tog imidlertid ikke en saadan Bestemmelse, af Frygt for at Godseierne skulde finde den trykkende, og de fleste preussiske Godser ere derfor endnu den Dag i Dag beheftede med den Gjæld, der for 50 til 60 Aar blev gjort paa samme, og de nærværende Besidderes Børn vilde rimeligviis have fundet den uformindsket, naar Man ikke i den senere Tid havde beskjeftiget sig med Indførelsen af en regelmæssig Amortisation. At der gives en Deel Godseiere, hvis Forfatning er saadan, at de end ikke interimistisk kunne taale den mindste Forøgelse i deres Byrder, og hvem Bestemmelsen af et Amortisationsbidrag altsaa indirecte vil hindre fra at kunne deeltage i Foreningen, lader sig desværre vel ikke nægte. Men disse er Foreningen da, for at opretholde sin Credit, paa hvilken dens hele Existents og Virksomhed beroer, aldeles nødt til at overlade til den Skjebne, de uden et saadant Instituts Oprettelse ellers vilde have havt *). De Indvendinger, Man har frem-

---

forblive under den Serie, under hvilken han hører. Saadanne som Bestemmelserne her ere foreslaaede, synes derimod Intet at være til Hinder for at tilstaae Debitor de omhandlede Tilladelser, naar der blot ved Optagelsen af de nye Laan, hvis Direktionen anseer det nødvendigt, finder en ny Taxation Sted.

*) Man skylder Sandheden at bemærke, at det desværre ikke lader sig negte, at de ovenomtalte Godseiere let kunne blive deterioris conditionis ved en Creditforenings Oprettelse, i det nemlig deres Creditorer herved kunne blive ledede til at opsige dem de

sat mod Amortisationen, ere meget intetsigende. Indvendingen, at Debitors Frihed indskrænkes, og at der paalægges ham en ny og besværlig Byrde, er allerede besvaret. At en regelmæssig Amortisationsplan ikke hindrer Debitor i paa een Gang at afbetale en større Deel af hans Gjæld, vil sees af de i §§. 14 og 18 foreslaaede Bestemmelser; og Indvendingen, at Amortisationen vanskeliggjør Deling paa Skifte, er ligesaa intetsigende; da den Arving, der paa Skifte modtager en Eiendom, der er behestet med en Gjæld, af hvilken der ved Amortisationen er betalt en Deel, naturligviis ikke ved Ansættelsen af Gjælden kan beregne sammes oprindelige Beløb, men kun Restbeløbet.

Bestemmelsen (i §. 14), at Debitor i de tre første Aar efter Laanets Modtagelse ikke kan afbetale mere end Halvdelen af Laanet, er, ligesom den senere hen foreslaaede Bestemmelse, at Debitor i de fem første Aar efter Laanets Afslutning ikke kan, ved aldeles at afbetale sin Gjæld, udtræde af Foreningen, gjort i den Hensigt, at forhindre, at Nogen skal, naar Pantebrevene staae over Pari, optage Laan for at gjøre sig en Gevinst ved at sælge Pantebrevene til den høiere Cours, og derpaa tilbagebetale Laanet med dets lavere nominelle Beløb. En saadan Fremfærd vilde nemlig nøde Foreningen til at opsige en Mængde Pantebreve, hvilket, da enhver Opsigelse af et Papir, der staaer over Pari, til Udbetaling efter dets Paalydende er Ihændehaveren i høieste Grad ukjærkommen, vilde have til Følge, at Pantebrevene vilde synke.

Paa Grund af det Foranførte foreslaaes følgende Bestemmelser med Hensyn til Amortisationen.

---

laante Capitaler, for at anbringe dem i Foreningens Pantebreve, og Optagelsen af nye Laan paa Grund af Capitalernes stærkere Søgen til Creditforeningen blive dem vanskeligere.

3die Afsnit.

Om Gjældens Afbetaling.

§. 13.

Om Bidraget til Amortisationsfondet.

Foruden Renten af Pantebrevene og Bidraget til Administrationsomkostningerne yde Foreningsmedlemmerne aarligt i 47 Aar $\frac{3}{4}$ Procent af de modtagne Laan, hvormed samme i det nævnte Tidsrum successivt afbetales ved Hjælp af et synkende Fond *).

§. 14.

Om Erlæggelse af et større aarligt Gjældsafdrag i et kortere Tidsrum.

Det staaer ethvert Foreningsmedlem frit for, at yde et høiere aarligt Afdrag end det i den foregaaende Paragraph nævnte, og derved forholdsmæssigen at forkorte den Aarrække, i hvilken han er rentepligtig.

§. 15.

Om Erlæggelse af et mindre Gjældsafdrag i et længere Tidsrum.

Erlæggelsen af et mindre Gjældsafdrag end det i §. 13 nævnte i et forholdsviis længere Tidsrum kan kun finde Sted, naar Direktionen paa Grund af særlige Omstændigheder, som i høi Grad maatte tale derfor, bevilger det herom indgivne Andragende.

---

*) Tidsrummet, i hvilket Gjælden herved vil blive afbetalt, kan egentligt ikke bestemmes med Sikkerhed, da sammes Længde beroer paa Størrelsen af Renten, som ydes af Pantebrevene. Naar Renten af Pantebrevene er 4 Procent, amortiseres Gjælden ved en aarlig Ydelse af $\frac{3}{4}$ Deel Procent af sammes oprindelige Beløb i 47 Aar.

§. 16.

Om den successive Afbetaling af hele Foreningens Gjæld ved Pantebrevenes Indløsning.

Afbetalingen af Foreningens samtlige Gjældsbeløb skeer ved en successiv Indløsning af de af samme udstedte Pantebreve og Rentecoupons efter Amortisationsfondets Kræfter.

§. 17.

Om Lodtrækning af de Pantebreve, som skulle udbetales.

Naar Beløbet af de i et Aar opsagte Pantebreve ikke er saa stort som Amortisationsfondets Beløb, bestemmes de Pantebreve, som skulle indløses, ved Lodtrækning. Udfaldet af denne Lodtrækning bekjendtgjøres i de offentlige Blade i det Mindste 6 Maaneder før Udbetalingstiden. Med Udløbet af denne Termin ophører Forrentningen.

§. 18.

Om Indbetaling af en Sum i Gjældsafdrag.

Naar Debitor som Gjældsafdrag indbetaler en given Sum (hvilket i de tre første Aar efter Laanets Modtagelse dog ikke kan skee til et større Beløb end til Halvdelen af de modtagne Laan), da kan han vælge imellem, enten i Fremtiden i det samme Tidsrum, i hvilket han uden en saadan Indbetaling skulde have ydet Rente og Afdrag, at yde et forholdsviis saa meget mindre Beløb i Rente og Capitalafdrag, eller at vedblive at yde det samme Beløb som hidtil i Rente og Capitalafdrag, og ved Hjælp af den indbetalte Sum saaledes rykke ned i et senere Aar i Amortisationen, og altsaa inden et forholdsviis saa meget kortere Tidsrums Forløb at blive fri for sin Gjæld.

§. 19.

Om Omskrivning af det til en given Tid tilbageværende Restbeløb af Gjælden.

Naar Debitor har ved Amortisation afbetalt en Deel af

sit Laan, da kan han, men dog kun med Direktionens Tilladelse, faae det tilbagestaaende Restbeløb omskrevet til Hovedstol, og saaledes, ved at begynde Amortisationen forfra, som om Restbeløbet var et nyt Laan, han havde gjort, for Fremtiden kun svare Rente og Afdrag af samme.

§. 20.

Om Optagelse af Saameget i nyt Laan som af det ældre er amortiseret.

Med Direktionens Tilladelse kan han ligeledes optage Saameget i nyt Laan som han har afbetalt ved Amortisationen, i hvilket Tilfælde hans ældre Conto aldeles opgjøres, og en ny begyndes, hvis Amortisation begynder forfra. Dog maa han i saa Tilfælde, hvis han har et Debet i Reservefondets Bøger (see §. 25), contant udbetale samme, ligesom Direktionen ogsaa er berettiget til at fordre, at det ved en ny Taxation af Pantet godtgjøres, at dets Værd ikke er forringet siden den sidste Taxation.

§. 21.

Om den mindste Størrelse af de Summer, som modtages i Gjældsafdrag.

Størrelsen af den Sum, Debitor indbetaler i Gjældsafdrag, kan, naar han vælger det førstnævnte af de i §. 18 omtalte Alternativer, ikke være under 100 Rbdlr. r. S., og, naar han vælger det sidstnævnte Alternativ, maa Beløbet have en saadan Størrelse, at han ved sammes Betaling i det Mindste kan rykke et Aar frem i Amortisationen. Mindre Summer kunne imidlertid modtages som Forudbetaling af kommende Rente. I det sidstnævnte Tilfælde erholder Debitor Godtgjørelse for Renten af denne Sum i Forudbetalingstiden, hvis Summens Størrelse er over 25 Rbdlr. r. S., og Tidsrummet over et halvt Aar.

§. 22.

Om det med Indbetalingen af et Gjældsafdrag forbundne Varsel.

Indbetalingen af et Gjældsafdrag maa, paa Grund af Bestemmelsen i §. 11, forkyndes Foreningen med et Varsel af 6 Maaneder, med mindre Betalingen skeer med Pantebreve, af hvilke da, foruden Værdien af Pari, ogsaa Renten beregnes Vedkommende indtil Indbetalingsdagen.

I Anledning af de Bestemmelser, som i det 4de Afsnit ere foreslaaede angaaende Reservefondet, maa først med Hensyn til Nødvendigheden af et saadant Følgende bemærkes: Een af Creditforeningernes væsentligste Eiendommeligheder er, efter det tidligere Anførte, at Creditor ikke med Hensyn til sin Fordring af Capital og Rente er bunden til nogen enkelt Eiendom, men at han i saa Henseende har Pant i alle de til Foreningen hørende Godser. Med Hensyn til Creditor hefte altsaa Foreningens Medlemmer Een for Alle og Alle for Een, og ere saaledes solidarisk forpligtede *). Med

*) Ved Oprettelsen af det schlesiske Creditinstitut var Man gaaet et Skridt endnu videre, i det Man havde gjort alle Besidderne af ridderlige Godser i Schlesien, uden Hensyn til om de havde optaget Laan af Institutet og altsaa kunde ansees som Medlemmer af samme eller ikke, forpligtede for Capital og Rente af Pantebrevene. (1 Afd. Cap. 4. §. 1, Cap. 6 §. 2). I Chur- og Neumark vilde Ridderskabet ikke underkaste sig en saadan almindelig Garanti, og i Statuterne for den sammesteds oprettede Creditforening, (jfr. Indledningen til 1ste Afd., og 1 Afd. Cap. 2 §. 12), blev det derfor bestemt, at Tiltrædelsen til Creditforeningen skulde være frivillig. Ved Oprettelsen af den pommerske Creditforening (2 Afd. Cap. 4 §. 1 og 3 og Cap. 5 §. 2 og 3) og den vest- og østpreussiske (2 Afd. Cap. 4 §. 1, Cap. 6 §. 1 og 2) lykkedes det derimod Regje-

Hensyn til Direktionen kunne de derimod naturligviis kun ansees tributarisk forpligtede, det vil sige: forpligtede til at udrede hvad der ved Fordelingen paa dem alle pro rata af det Tab, Foreningen muligen kunde lide ved det af et enkelt Medlem stillede Hypothek, kan falde paa Enhver især. Men selv en saadan Fordeling vilde, naar den virkeligt kom til Ud-

---

ringen at sætte sit Ønske igjennem, (i det Man nemlig beroligede Godseierne med, at denne Generalgaranti kun skulde være en Formalitet, og at der aldrig skulde blive gjort Brug af samme, hvad der da heller ingensinde er blevet), og ved Revisionen af det østpreussiske Creditinstituts Reglement paalagdes, ved §. 2 og 13 i de nye Statuter af 24 Decbr. 1808, endogsaa alle Landeiendommene i Østpreussen, der havde en Værd af 500 Thlr. eller derover, en saakaldet Generalgaranti. Det Ubillige i en saadan er indlysende, og den kan heller ikke blive mere end en blot Formalitet, da den simpleste Retfærdigheds Grundsætninger dog, naar den skulde bringes til Udførelse, maatte fordre, at alle Laantagernes Godser først maate ved Direktionen være solgte, og disses Insolvents derved beviist, (et Tilfælde, som Man ved en Creditforenings Organisation ikke engang maa kunne tænke sig), inden der kunde blive Spørgsmaal om, at Direktionen kunde holde sig til de Godseiere, som ikke havde optaget Laan hos Institutet; og som en saadan Formalitet har samme ogsaa viist sig, i det Creditanstalterne under Krigen vare ude af Stand til at opfylde deres Forpligtelser og søgte Indult (jfr. S. 67), uden at der i fjerneste Henseende blev noget Spørgsmaal om de ved Generalgarantiens Medforbundnes Forpligtelser. Hvad der bevægede Storkantsler Cramer, hvem Frederik den 2den havde overdraget Creditinstituternes Organisation, til at fordre samme, var, at han, som han selv siger, troede „daß der Beitritt des ganzen Standes nothwendig sey, theils um das Institut bei dem ein- und ausländischen Publico vollständig zu accreditiren, theils um durch seine Mitwürkung und sein bei der Sache habendes Interesse zu verhindern, daß die Vorschriften des Reglements nicht überschritten, und keine Favores statuiret werden, die ein Verschuldeter sub spe reciproci zu erweisen sich nur allzu geneigt würde finden lassen."

førelse, vække en heel Deel Misfornøielse, og fornemmelig Omtalen og Debatteren i Publikum, der ikke vilde undlade at svække Foreningens Credit, og det er derfor, at Man ved alle saadanne Institutter har sørget for et Reservefond, deels for at Man af samme kunde udrede de muligen indtræffende Tab ved at en Eiendom (hvad der iøvrigt saare vanskeligt vil kunne blive Tilfældet), naar det kom til Exekution, uagtet alle de trufne Forsigtighedsregler ikke skulde være tilstrækkelig til at tilfredsstille Foreningens Fordringer, deels for at Man ved sammes Hjælp kan dække de tilfældige Udgifter, til hvis Udredelse Administrationsbidragene i enkelte Aar muligen kunde befindes utilstrækkelige. De ældre preussiske Foreninger erholdt alle ved deres Oprettelse en Gave af Kongen; (thi at erholde en større Sum i Forskud mod en ringere Rente end den almindelige, er det Samme som at erholde en mindre til Gave), og samme blev med paaløbende Renter anvendt til Reservefondets Begrundelse. Det samme var Tilfældet med den esthlandsk-lieflandske Creditforening *). De nyere have derimod alle seet sig nødte til af Laantagerne at fordre en Provision af 4—6 Procent. Hvad en saadan Provisions Erlæggelse angaaer, da har det ikke blot noget i høi Grad Stødende, at Creditforeningen begynder sit Forhold til sine Medlemmer med at lade dem forskrive sig for en større Sum end de virkeligt modtage, (hvorfor Provisionernes Erlæggelse ogsaa overalt har opvakt megen Uvillie); men samme maa ogsaa ansees for skadelig, da den er en Udgift, som træffer Godseieren paa det

*) Den russiske Keiser gav nemlig den esthlandske Creditforening et Forskud af 2,500,000 Rubler, og den lieflandske et Forskud af 700,000 Rubler til 3 p. C., og et lige saa stort Beløb mod samme Rente til Amortisationernes eller det synkende Fonds Begrundelse.

ugunstigste Tidspunkt, nemlig inden han er begyndt at komme til Kræfter, og saaledes rammer den tilsigtede Produktion i dens Fødsel. Det synes derfor, at Man bør søge at undgaae samme, hvilket formeentligt kan skee paa følgende Maade. Reservefondet har, saaledes som Bestemmelserne her ere foreslaaede, flere smaa Indtægter, nemlig: a) den Interusuriumsindtægt, som vindes ved at Direktionen modtager Debitorernes Renteydelse halvaarsviis, men kun udbetaler den een Gang om Aaret; b) Renten af Rentebeløb, som ikke af Pantebrevsihændehaverne ere blevne afhentede inden tre Maaneder efter Forfaldstiden, og desaarsag først blive udbetalte i en paafølgende Termin; c) Beløbet af bortkomne og ved Ulykkestilfælde, saasom Ildebrand, Skibbrud o. d. l., tilintetgjorte Pantebreve og Rentecoupons, til hvilke Ingen har beviist sin Eiendomsret; d) Det Overskud, som det aarlige Administrationsbidrag muligen kunde give; og endeligen e) Renten og Rentes Renten af dets egne Capitaler. Da det nu maa ventes, at Reservefondet enten aldeles ikke eller kun i meget ringe Grad vil blive angrebet, saa ville disse Smaaindtægter rimeligviis tilsammen være tilstrækkelige til Bestridelsen af dets ringe Udgifter. For den Muligheds Skyld, at dette dog ikke skulde blive Tilfældet, tilstaaes Direktionen en Ret til at fordre, at Debitorerne skulle vedblive med Erlæggelsen af Rente og Amortisationsbidrag i tre Aar efter det Tidspunkt, ved hvilket deres Forpligtelser mod Foreningen ellers vare tilende, for at den i fornødent Fald, hvis Reservefondet ikke skulde kunne bestride sine Udgifter, kan i denne Anledning gjøre Laan paa denne tilkommende Indtægt *).

---

*) Ved den würtembergske Creditforening er det, for at skaffe Reservefondet en Indtægt, bestemt at Debitorerne ere forpligtede at vedblive at yde Rente og Amortisationsbidrag i to Aar efter

Af denne Ret vil Direktionen, som anført, efter al Sandsynlighed ikke blive nødt til at gjøre Brug, uden det skulde være umiddelbart ved Foreningens Oprettelse, paa Grund af at Administrationsbidragene i de første Aar skulde vare utilstrækkelige til Bestridelsen af de ved den første Indretning noget forøgede Udgifter. Reservefondet er naturligviis, forsaavidt det skulde give noget Overskud, Foreningsmedlemmernes Eiendom. Over den Difference, som ved Foreningsaarets Ende maatte befindes mellem Reservefondets Indtægter og Udgifter i samme, forfattes aarligen en Repartition paa alle Foreningsmedlemmerne pro rata, i det disse i saa Henseende i Foreningens Bøger gives et credit eller debet, (debet ɔ: Andeel af den Gjæld, som Direktionen har gjort ved at optage Laan paa den tilkommende Indtægt, den i sin Tid kan forskaffe sig ved at gjøre Brug af den nysomtalte Ret); og ved Sammenlægningen af det enkelte Medlems credit og debet, samt af Renten og Rentes Renten af den sidstnævnte, udfindes, hvad den, der efter at have betalt sin Gjæld udtræder af Foreningen, eller den, der erholder sin Gjæld omskreven, har at gjøre Paastand paa, eller at erlægge, samt hvad den, der bliver i Foreningen til hans Gjælds Afbetaling ved Amortisationen, har at gjøre Krav paa, eller, hvis Facit er blevet et debet, hvor lang Tid han endnu skal vedblive med Erlæggelsen af sin tidligere Ydelse af Rente og Amortisationsbidrag. — Det er iøvrigt med Hen-

---

deres Gjælds Afbetaling. Reservefondet er imidlertid deres Eiendom, og hvad Overskud det maatte have fordeles altsaa i sin Tid imellem dem pro rata. De øvrige forviklede Bestemmelser, som i saa Henseende findes ved denne Creditforening, skal jeg ikke videre her omtale, da Man har fundet dem uhensigtmæssige, og derfor ogsaa har isinde med det Første at see at faae dem forandrede.

syn til Reservefondet af den høieste Grad af Vigtighed, at der med Strenghed vaages over, at der ikke gjøres nogetsomhelst andet Brug af samme end det i Statuterne bestemte, for at det ikke skal gaae som det er gaaet med flere Foreningers Reservefond og navnligen med den schlesiske Creditforenings. Dette Institut havde flere Indtægter, der skulde tilfalde Reservefondet, hvis samtlige Beløb ansloges til omtrent 10,000 Thlr. aarligt. Struensee beregner i sin Afhandling over denne Creditforening, at, naar samme ingen Tab led, vilde disse ti tusind Thlr. aarligt, efter 30 Aars Forløb, med Rente og Rentes Rente, udgjøre en Sum af over 700,000 Thlr., og efter 80 Aar endog af 10 Millioner, og denne Forfatter gjorde allerede, som Pigen med Melkebøtten i Lafontaines Fabel, fine Forslag til, hvorledes det til den Tid vilde være bedst at benytte den saaledes opdyngede enorme Sum; men, da de 30 Aar vare forløbne, var den schlesiske Creditforenings Fond saare ubetydeligt, i det sammes Indtægter, istedetfor at accumuleres, vare blevne consumerede, ikke ved Tab, som Foreningen havde lidt, men ved Udredelser til Gagetillæg, Gratialer, Diætforhøielse o. a. d. Hvis dette ikke havde været Tilfældet, men Indtægterne med Nøiagtighed vare blevne satte paa Rente, og Rentes Renten lagt til Capitalen, vilde Reservefondet i Aaret 1807 have havt en saadan Størrelse, at Man ved Hjælp af samme vilde have været i Stand til at undgaae hele den Forlegenhed, i hvilken Man da, som tidligere omtalt, befandt sig. At al den Skade, som er udsprungen af Fortidens Skjødesløshed i Bestyrelsen af mange forskjelligartede offentlige Fonds, vil staae for Nutiden som et advarende Skrækkebillede hvis man skulde føle sig fristet til at afvige fra den foreskrevne Vei, er et Haab, Man vistnok er berettiget til at gjøre sig, og Man tør saaledes vel vente, at det vil gaae bedre med de

nyere Creditforeningers Reservefond, end det er gaaet med flere af de ældres.

Med Hensyn til Reservefondet foreslaaes saaledes følgende Bestemmelser.

4de Afsnit.

Om Reservefondet.

§. 23.

Om Reservefondets Formaal.

Reservefondets Bestemmelse er, at være et Assurancefond for de Tab, Foreningen muligen kunde have ved enkelte Medlemmer, og for de uforudseelige, Administrationsfondets Kræfter overstigende, Udgifter, som maatte indtræffe.

§. 24.

Om Reservefondets Indtægtskilder.

Reservefondet dannes af følgende Indtægskilder:

1) Af den Indtægt, som Foreningen aarligen erholder ved at Debitorerne yde deres Rente halvaarligen, medens Creditorerne kun erholde samme udbetalt een Gang om Aaret (§. 8 og 27);
2) Af hvad der maatte blive tilovers af det aarlige af Laantagerne til Administrationsomkostninger ydede Beløb;
3) Af Renten af de Rentebeløb, som ikke af Pantebrevsihændehaveren afhentes inden Udløbet af 3 Maaneder fra Forfaldsdagen, og desaarsag først udbetales i en paafølgende Termin (§. 9);
4) Af Beløbet af bortkomne og tilintetgjorte Pantebreve og Rentecoupons, til hvilke Ingen har godtgjort sin Eiendomsret (§. 12);
5) Af Renten og Rentes Renten af de Pantebreve, som ere kjøbte for de Reservefondet tilflydende Indtægter, og ikke,

PARSONS LIBRARY
University of
MICHIGAN

inden de afgave Rente, atter afhændede, for at bestride Reservefondets Udgifter;

6) Af hvad anden tilfældig Indtægt Foreningen muligen maatte erholde; samt endeligen

7) Af Laan, som Direktionen er berettiget til at optage til Bestridelse af Reservefondets Udgifter paa den Indtægt, som det i sin Tid kan have, ved at gjøre Brug af den samme med Hensyn hertil tilkommende Ret til at fordre, at Foreningsmedlemmerne, naar deres Gjæld er amortiseret, endnu i tre Aar skulle vedblive at yde det samme Beløb, som hidtil, i Rente og Amortisationsbidrag.

§. 25.

Om Reservefondets Opgjørelse.

Over den Difference, som ved Foreningsaarets Ende befindes imellem Reservefondets Indtægter og Udgifter i samme, forfattes en aarlig Repartition paa alle Foreningens Medlemmer pro rata, i det disse i saa Henseende i Foreningens Bøger gives et credit eller et debet; og ved Sammenlægningen af det enkelte Medlems credit eller debet i de forskjellige Aar udfindes det, hvad Foreningsmedlemmerne, naar deres Gjæld ved Amortisationen er afbetalt, have at gjøre Krav paa, eller, hvis Facit skulde være et debet, hvor lang Tid de endnu have at vedblive med Erlæggelsen af det samme Beløb, som de hidtil have ydet i Rente og Afdrag.

Med Hensyn til Motiveringen af de i det 5te Afsnit angaaende Laantagernes Forpligtelser og Rettigheder foreslaaede Bestemmelser indeholdes det Fornødne allerede i det tidligere Bemærkede. Hvad Fastsættelsen af det aarlige Bidrag til Administrationsomkostningernes Bestridelse til $\frac{1}{4}$ Deel Procent angaaer, da er samme vel minimum af hvad ved de bestaaende Creditforeninger er fastsat, men ved en hensigtsmæssig og spar-

sommelig Indretning vil dette dog visnok være tilstrækkeligt. Ved de ældre preussiske Creditforeninger er Bidraget ⅕ Deel Procent, og, skjøndt sammes Bestyrelse er temmelig kostbar, har det ikke alene været tilstrækkeligt, men Man har endogsaa kunnet kjøbe store Bygninger til Forvaltningslocale, og samle betydelige Capitaler. Ved den lüneburgske Forening, hvor Bidraget var fastsat til $\frac{1}{10}$ Deel Procent, havde Man ligeledes et Overskud. Ved den posenske Creditforening har Man derfor kun sat Bidraget til ¼ Deel Procent, hvilket saavel sammesteds som ved den würtembergske Creditforening *) har viist sig at være tilstrækkeligt, hvorfor ogsaa den bremenske og den ostfrieslandske Creditforening har bestemt Administrationsbidraget til dette Beløb. At de preussiske Creditanstalter lade sig betale $\frac{3}{10}$ Deel Procent af Pantebrevenes Paalydende een Gang for alle som Godtgjørelse for Omkostningerne ved disses Trykning og Stempling, samt for Pergamentet til samme, synes i sin Form noget smaaligt, og bør derfor vel ikke efterlignes. Alle Hypothekomkostningerne falde derimod naturligviis, som ved alle andre Laan, Skyldneren til Last. At Regjeringen imidlertid ikke vil søge at vinde nogen directe forøget Indtægt ved en Creditforenings Oprettelse, og altsaa kun vil forlange, at Hypothekobligationerne, som sædvanlig, skulle skrives paa Stempel-

*) Ved den würtembergske Creditforening er Administrationsbidraget vel $\frac{13}{30}$ Deel Procent, nemlig 26 Kreutzer af hver 100 fl.; men Omkostningerne have i de senere Aar kun beløbet sig til circa 11,500 fl. af 4 Millioner Gylden, altsaa omtrent til ¼ Deel Procent, og Bidraget synes kun at være sat saa høit for at skaffe en Indtægt til Reservefondet ved Overskuddet, i det Man nemlig ved denne Creditforening af al Magt søger at forøge Reservefondet, hvilket nu, da den solidariske Forpligtelse ved samme er bleven ophævet, ene hæfter for Opfyldelsen af Forpligtelserne med Hensyn til de udstedte Obligationer.

papir, men derimod ikke fordre, at Pantebrevene med deres Coupons, som jo kun ere Hypothekobligationers partielle Repræsentanter, ogsaa skulle skrives paa saadant, lader sig vistnok sikkert vente, og det saa meget mere, som den Beskatning, der ved Stempelpapiret lægges paa Optagelsen af Laan, ingenlunde kan ansees som hensigtsmæssig, da den er en Beskatning af en af Produktionens Hjælpekilder *), medens det kun er Produktionens Nettoudbytte Man bør belægge med Afgift.

Een og anden Læser vil maaskee finde, at de Bestemmelser, som ere foreslaaede for det Tilfælde, at Rentebeløbet ikke erlægges til rette Tid, ere noget for strenge, og at Direktionen burde have Ret til at bevilge Ansøgninger om Henstand med Rentens Erlæggelse, naar den fandt, at Omstændighederne i høi Grad talte derfor. Det maa imidlertid her erindres, at en streng Overholdelse af Rentens punktlige Erlæggelse er begrundet i selve Creditforeningernes Natur og Væsen, i det samme ikke selv har Noget, hvoraf den kan give, men kun er et Mellemled mellem Creditor og Debitor, kun tager med den ene Haand for at udgive med den anden, og kun formaaer at skaffe Grundbesidderne de gunstigere Vilkaar for de modtagne Laan ved at yde Creditor en ualmindelig Sikkerhed for Capitalen og for Rentens punktlige Erlæggelse, ligesom ogsaa at hele Principet for Gjældens Amortisation er betinget af Rentens og Afdragenes punktligste Betaling. Ved at give Henstand med Rentens Erlæggelse, eller i enkelte Ulykkestilfælde endogsaa reent at eftergive samme, vilde en Creditforening tabe sit Charakteristiske, og gaae over til at blive Hjælpe= eller Understøttel=

*) Antallet af de Laan, som gjøres til uproduktiv Consumtion, er nemlig meget ubetydeligt i Sammenligning med det Antal, der gjøres i den Hensigt, produktivt at anlægge samme.

seskasse *). Desuden kan Debitors Stilling, paa Grund af Amortisationen, ingenlunde ansees for mislig i den omhandlede Henseende; thi, naar han ved Hjælp af denne har afbetalt en Deel af sin Gjæld, da kan han, hvis det paa Grund af Ulykkestilfælde skulde være ham umuligt at svare Renten for en enkelt Termin, med Direktionens Tilladelse, som i saa Tilfælde naturligviis ikke vil blive ham negtet, optage en mindre Capital i nyt Laan (§. 19 og 20), og saaledes hjælpe sig ud af sin Forlegenhed. Det Tilsyneladende Haarde i den Ubøielighed, med hvilken Creditforeningerne maae fordre

---

*) De preussiske Creditforeninger have vel indladt sig paa, ved store Ulykkestilfælde at give Godseierne Henstand, ja endog Forskud af Creditforeningens Fond; men det maa erindres, at de ogsaa alle havde en dem af Kongen skjenket Capital. Den nye baierske Hypothekbank har i §. 59 følgende Bestemmelse: „Die Bankadministration kann einem von unverschuldeten großen Unglücksfällen getroffenen Gutsbesitzer, nach Beschaffenheit der Umstände und Würdigung der persönlichen Verhältnisse, auf vorgängige Untersuchung nicht nur eine längere oder kurzere Nachsicht in Entrichtung seiner schuldigen Leistungen, sondern auch weitere gesicherte Anlehen auf einen zur Erholung angemessenen Zeitraum geben. Der auf diese Begünstigung Anspruch machende hat der Bank die erlittene Beschädigung unter Beilage gerichtlicher Zeugnisse binnen 14 Tagen, vom Tage der Beschädigung anfangend, anzuzeigen;" men det maa her erindres, at denne Hypothekbank er et Actie-Selskab, der naturligviis i alle slige Forhold har langt friere Hænder, fornemmelig fordi det selv bærer Tabet, hvis et saadant skulde indtræde. Imidlertid har dog den bremenske Creditforening, om hvem dette ikke gjælder, i §. 33 bestemt, at „zur Vermeidung einer jeden unbilligen Härte soll vom Vereine auf einen erweislich unverschuldeten Nothstand des Interessenten in so weit Rücksicht genommen werden, und billige Nachsicht wegen Einziehung seiner Rückstände eintreten, als er mit den von Vereine selbst übernommenen Verpflichtungen vereinbar ist; doch steht darüber der Credit-Commission allein die Cognition zu."

alle Laantagernes Forpligtelser opfyldte, formindskes ogsaa, naar Man betænker, at Strenghed i at fordre en Præstation opfyldt saa ofte er til Fordeel for Skyldneren, at Man vil kunne anføre ti Tilfælde, i hvilke Eftergivenheden vilde være ham til Skade, for hvert enkelt, hvori den vilde være ham til Gavn. „Naar Bonden veed, at han uundgaaeligt til et vist Tidspunkt skal yde 10", sagde engang en af vore erfarneste Statsmænd til mig, „da vil han under sine Bestræbelser for sikkert at kunne dette i Reglen producere 12, medens han uden en saadan uundgaaelig Nødvendighed kun vilde have produceret 8." Og dette gjelder vistnok ikke alene med Hensyn til Bonden, men ogsaa i Almindelighed.

Med Hensyn til Laantagernes Pligter og Rettigheder foreslaaes saaledes følgende Bestemmelser.

5te Afsnit.

Om Laantagernes Forpligtelser og Rettigheder.

§. 26.

Om hvad Foreningens Medlemmer aarligt have at yde.

Foreningens Medlemmer have til samme at erlægge et aarligt Rentebeløb, der er sammensat af Renten af Pantebrevene 4 Procent, Amortisationsbidrag ¾ Deel p. C. og Administrationsomkostninger ¼ Deel Procent, og altsaa i Alt udgjør 5 Procent om Aaret, hvorved deres Gjæld til Foreningen successive afbetales i 47 Aar. Jfr. §. 13.

§. 27.

Om Terminerne og Stedet for Rentebeløbets Indbetaling.

Det i forrige §. omtalte Rentebeløb betales forud i halv-

aarlige Terminer. Disse ere efter Debitors Valg, enten 15 Febr. og 15 Aug., eller 15 Mai og 15de Novbr. Naar Pantebrevenes Udlevering ikke skeer til disse Renteterminer, saa maa Debitor strax ved sammes Modtagelse contant udbetale Renten for Mellemtiden, saa at Rentens Forudbetaling stedse skeer til de nævnte Terminer. Betalingen maa sendes til Foreningskassen i Kjøbenhavn eller hvilket Sted Direktionen ellers maatte have opgivet, i gode Myntsorter og uden Omkostninger for samme.

§. 28.

Om den i Tilfælde af Restance med Rentebeløbets Indbetaling stedfindende Fremfærd.

Da den planmæssige Opfyldelse af de Creditforeningen paahvilende Forpligtelser, og altsaa sammes hele Existents, er afhængigt af Rentebeløbets punktlige Erlæggelse, saa er det nødvendigt, at samme maa fordres med den største Strenghed. Skulde derfor en Debitor ikke til den bestemte Tid indbetale sit forfaldne Rentebeløb, da vil samme efter 20 Dages Forløb fra Forfaldsdagen paa hans Bekostning blive optaget som Laan hos et Handelshuus, og Foranstaltninger øieblikkeligen blive trufne til Sagens Forfølgning ved Rettergang. Naar Direktionen trende Gange har været nødt til at forskaffe sig den forfaldne Rente ved Tvangsmidler, er samme efter §. 30 berettiget til, med tre Maaneders Varsel at opsige Debitor Restbeløbet af hans Gjæld til Foreningen.

§. 29.

Om Udtrædelse af Foreningen.

Foreningens Medlemmer kunne, naar fem Aar fra deres Indtrædelse ere forløbne, til enhver Tid udtræde af Foreningen, naar de betale Restbeløbet af deres Gjæld til samme, og, hvis de skulde have et Debet i deres Reservefonds Conto, da tillige dette. (Jfr. §. 25.)

§. 30.
Om tvungen Udbetaling af Restbeløbet af Gjælden.

De modtagne Laan ere i Reglen uopsigelige fra Foreningens Side; dog kan Direktionen med 3 Maaneders Varsel opsige Debitor Restbeløbet af hans Gjæld til Udbetaling,

1) Naar Foreningen 2 Gange har været nødt til ved Tvangsmidler at forskaffe sig den forfaldne Rente;
2) Naar Gjælden ved Salg, Skifte o. d. l. deles, og hver Deel ikke maatte være 600 Rbdlr. værd;
3) Naar Direktionen maatte finde, at Pantets Værd ved Debitors slette Huusholdning er forringet ¼ Deel, og ikke længere yder tilstrækkelig Sikkerhed.

Med Hensyn til Reservefondet, gjælder den samme Bestemmelse ved tvungen Udbetaling af Gjælden som i foregaaende §. er bestemt ved frivillig.

§. 31.
Om Pantets Salg.

Naar Debitor ikke, ifølge Opsigelsen, til den fastsatte Tid betaler sin samtlige Gjæld til Foreningen, saa kan Direktionen til Fyldestgjørelse af sin Fordring forlange Hypothekets Salg.

§. 32.
Om Renunciation paa Procedure og Exceptioner.

Laantagerne renuncere paa al Procedure og paa alle Exceptioner, Moratorier, Appel til høiere Ret med Hensyn til den i første Instants skete Exekution, o. d. l., og erklære, at de, som paa Grund af en liqvid Gjæld, underkaste sig en blot summarisk Fremfærd.

§. 33.
Om Afregning med Debitor.

Enhver Debitor erholder ved sin Udtrædelse en fuldstændig Afregning, af hvilken han blandt Andet kan see, hvorledes hans Gjæld til de forskjellige Tidspunkter er bleven formindsket.

Da en Creditforenings hele Tilværelse beroer paa, at den har tilbørlig Sikkerhed for, at den, hvis Debitor ikke skulde opfylde sine Forpligtelser, kan ved at realisere sit Underpant erholde den udlaante Capital eller det uafbetalte Restbeløb af samme tilbage, saa hører den i det 6te Afsnit afhandlede Materie om Hypotheket og Bestemmelsen af dets Værd naturligviis til de allervigtigste. En stor Deel af Læserne vil det vistnok synes, at Man i den omhandlede Henseende maa tilstrækkeligen kunne sikkre sig ved med tilbørlig Forsigtighed og Omhu at taxere det tilbudne Hypothek. At Taxationen foretages med Nøiagtighed og Grundighed, er virkeligen ogsaa en saare vigtig Sag, og ved at begrunde en Creditforening maa Man derfor ikke blot anvende den høieste Grad af Omsorg paa Taxationsinstruxernes Affattelse *), efter en nøie Prøvelse af de tidligere oprettede Creditforeningers Taxationsprinciper **), (ja Man skye endogsaa ikke en vis Ængstelighed ved Udar-

---

*) Da de forskjellige Instruxer, som et Creditinstitut gjøre fornødne, naturligviis maa udarbeides med stadigt Hensyn til Statuterne, saa har jeg, da det jo ikke blot er usikkert, om der i vort Fædreland vil blive oprettet en Creditforening, men ogsaa, hvordanne, hvis dette blev Tilfældet, Grundtrækkene i Statuterne vilde blive, ikke troet det hensigtmæssigt at anvende en Tid, for hvilken jeg for Dieblikket har en mangesidig Anvendelse, til muligen til ingen Nytte at udarbeide Udkast til Instruxerne.

**) I Rabes Samling XI D. S. 231 findes Taxationsinstruxerne for den schlesiske Creditforening; XI D. S. 332 for den brandenborgske; XII D. S. 130 for den pommerske; XII D. S. 403 for den vestpreussiske; XII D. S. 352 for den østpreussiske. I XII D. S. 639 findes ogsaa et Udkast til Taxationsprinciperne for den meklenborgske Creditforening, hvilke ere fortrinligen tjenlige til Veiledning med Hensyn til Egne, hvor der finder Kobbeldrift Sted. De posenske Taxationsgrundsætninger findes i preuß. Gesetzs. for 1821 S. 268, og de ostfrieslandske i Hannover. Gesetzs. for 1829 III Abth. S. 220.

beidelsen, da en tidlig Forsigtighed er bedre end en silдig Anger, og forglemme for Alting ikke, efter visse Tidsrums Forløb, saaledes som det skeer ved de preussiske Foreninger, at revidere Taxationsgrundsætningerne, for at forandre dem efter Tidsforholdene); men Man maa ogsaa ønske og vente, at de Mænd, hvem Creditforeningens Direktion overdrager Taxationernes Optagelse, ville søge ad den videnskabelige Vei at forskaffe sig de til det overdragne Hvervs heldige Udførelse fornødne theoretiske Kundskaber, og gjøre sig fortrolige med de herlige Skrifter over Taxationsvæsnet, som fornemmelig Creditforeningerne og Katastervæsnet have fremkaldt i Udlandet, saasom Flotows Mesterværk: Anleitung zur Fertigung der Ertragsanschläge, 1820; Klebe, Anleitung zur Fertigung der Grund-Anschläge 1828; Schmalz, Versuch einer Anleitung zur Veranschlagung ländlicher Grundstücke, 1829; og Oeconomi-inspekteur Blechmanns Abschüzungssystem *). — Men selv en fuldkommen noiagtig Taxation af den som Hypothek tilbudne Eiendom, (hvilken dog allerede i og for sig hører til de saare vanskelige Gjenstande), kan imidlertid ikke være Creditforeningen nok; thi endogsaa en ideal Vurdering vilde blot kunne

*) De, som ikke maatte være i Besiddelse af noget af de ovenanførte Skrifter, kunne ogsaa finde Underretning i den omhandlede Henseende i: Meyers Grundsätze zur Verfertigung richtiger Pachtanschläge, 1809; Nicolai oekon. jurid. Grundsätze von der Verwaltung des Domainewesens in den preuss. Staaten; 1802, 2den Deel; Sturm Kammeralpraxis S. 6—146; Borowski Abriß des praktischen Kammeral- und Finanzwesens in den k. preuß. St. 1805 1 D. S. 1; Daum Materialien zu einer verbesserten Abschätzung des Acker- Wiesen- und Weidebodens, 1828. Et nyligt udkommet Værk i denne Materie er Kreyßigs: Berichtigung und naturgemäße Begründung der landwirthschaftlichen Ertragsberechnungen, Güter-Veranschlagungen und Werthetaxen.

vise, hvad en Eiendom for Dieblikket er værd, men kunde ingen Sikkerhed afgive for, at den vedvarende eller i et halvt Sekulum vil beholde denne Værdi. At Jord og Grund høre til de Gjenstande, som ere mindst udsatte for at tabe i deres Værdi, er en af de Sætninger, som eengang ere komne ind i Verden, og som de Fleste høre saa ofte gjentage, at de troe paa samme uden nøiere at eftertænke Sagen, og dog er denne Sætning i den Grad urigtig, at der endogsaa gives faa Gjenstande, der ere en saadan Priisforandring underkastede som just den omhandlede. Vi ville ikke her opholde os ved, at ikke engang Jordens Værd er uforanderlig og blivende — i det dens Produktionsevne, (og paa denne, og ikke paa dens blotte Tilværelse, beroer jo dens Værd), ikke blot kan svækkes og tilintetgjøres ved den uafladelige Forandringer frembringende Naturs Indvirkninger, saasom ved Oversvømmelser, Sandflugt o. d. l., men ogsaa i høi Grad svækkes ved en ufornuftig Fremgangsmaade i sammes Drift —; og, da en saadan Forringelse i Jordens Brugsværd er sjeldnere, og tillige i Reglen vil have Indflydelse paa dens Bytteværd eller Priis, ville vi blot holde os til denne. Naar vi nu spørge, hvorefter en Eiendoms Priis i Handel og Vandel bestemmes, da vil Svaret blive, efter den aarlige Nettoindtægt, som ved en hensigtsmæssig Fremgangsmaade kan haves af samme, og efter Rentefoden, i det nemlig den aarlige Nettoindtægt, ophøiet til Capital med den ved den almindelige Rentefod givne Multiplicator, giver Eiendommens Priis. Spørger Man atter, hvoraf den aarlige Nettoindtægt bestemmes, da vil Svaret blive, ved det Overskud, som der ved Salget af de aarligen vundne Produkter efter Markedspriserne paa samme bliver tilbage, naar Skatter og Afgifter, Arbeidsløn og Renter af de i Eiendommens Drift anlagte Capitaler fradra-

ges *). Da nu Rentefoden er foranderlig, Produkternes aarlige Beløb meget foranderlig, Prisen paa samme ikke mindre omvexlende, Afgifterne til det Offentlige foranderlige, Arbeidslønnen foranderlig og Renten af Driftscapitalerne tildeels ogsaa, saa vil det let indsees, at Prisen paa Landeiendomme, der, som anført, afhænger af alle de nævnte Gjenstande, maa høre til dem, som ere meest Forandring underkastede, og at Anskuelsen om den uforanderligt vedvarende Sikkerhed, som Jord og Grund frembyder, (hvilken har bragt flere af de ældre Creditforeninger, som have holdt fast ved samme, i en Stilling, der let kunde blive meget mislig), hører til de populaire Vildfarelsers store Antal. Det vil saaledes ingenlunde være Creditforeningen nok, at den er i Stand til ved en paalidelig og grundig Taxation at forsikkre sig om den Værdi, som den som Hypothek tilbudne Eiendom har i det Dieblik, Eieren ønsker at optage Laan; men den maa ogsaa ved hensigtsmæssige Bestemmelser søge at sikkre sig mod de Tab, som saavel Pantets Forringelse i Brugsværd, som fornemmelig dets synkende Priis kunde medføre, og det saa meget mere, som den kun har det Privatmanden stedse tilkommende Sikkringsmiddel i saa Henseende, som ligger i Opsigelsesretten, i det Tilfælde, at det aabenbart er ved Debitors slette Huusholdning at Pantets Værdi er forringet **), men derimod ikke, naar dette er bevirket ved een eller

*) Naar Man betegner Nettoindtægten med R, Produkternes Markedspriis med x, Afgifterne med v, Arbeidslønnen med y og Renten af de i Eiendommens Drift anlagte Capitaler med z, saa er $R = x - v - y - z$. Betegner Man nu den ved Rentefoden opgivne Multiplicator, med hvilken Nettoindtægten hæves til Capital, med p, saa bliver Eiendommens Bytteværd eller Priis $= p\,(x - v - y - z)$.

**) For at Direktionen kan erholde Underretning om, at en Debitor ved slet Huusholdning forringer den til Hypothek stillede Eien=

flere af de andre nysnævnte Aarsager. (§. 30.) I denne Henseende har en med en hensigtsmæssig Amortisation forbunden Creditforening den betydelige Fordeel fremfor de en saadan manglende ældre Foreninger, at dens Pant aarligen, paa Grund af de stete Gjældsafbetalinger, stiger i Sikkerhed, eftersom det var at befrygte, at Tidens øvrige Forandringer kunde have bevirket en Forringelse i samme, ligesom Amortisationen ogsaa yder Creditforeningen (der ikke som en Privatmand kan tage Hensyn til Laansøgernes personlige Egenskaber og til den Grad af Sandsynlighed som der efter disse og hans Forhold er for, hvorvidt han i Fremtiden vil behandle den som Pant tilbudne Eiendom paa en hensigtsmæssig Maade eller ikke, men maa modtage Enhver, der kan stille den foreskrevne Sikkerhed), den Fordeel, at den falder de slette Huusholdere og dem, der blot ville gjøre Laan for uproduktivt at fortære samme, borte, i det slige Folk nemlig i Reglen kun bekymre sig om det nærværende Øieblik, og derfor ville finde det fordeelagtigere andensteds at optage Laan mod de sædvanlige Renter uden Forpligtelse til at betale aarlige Afdrag. — Det væsentligste og kraftigste af de Midler, ved hvilke Creditforeningerne have søgt at sikkre sig mod Tab ved Hypothekernes mulige Synken i Priis, er imidlertid dog, ikke at give Laan til Pantets fulde Taxationsværd, og Man har i Almindelighed i saa Henseende antaget som Regel, at Hypotheket skulde give dobbelt Sikkerhed,

doms Værdi, har den posenske Creditforening i §. 116 følgende Bestemmelse: „Jeder Theilnehmer ist verpflichtet der Direktion anzuzeigen, wenn ein Gutsbesitzer seinen Acker nicht behörig bestellt, außer Dünger kommen läßt, seinen Viehstand schwächt, oder nicht ergänzt, wenn er durch Zufall vermindert worden ist; wenn er Wohn- und Wirthschafts-Gebäude verfallen läßt und nicht ausbessert, Dämme eingehen läßt, und Holzungen aushaut. — Denne Bestemmelse synes imidlertid ikke værd at efterligne.

og dets Taxationsværdi altsaa i det Mindste være dobbelt saa stor som Laanets Beløb. Denne Fasthængen ved at fordre dobbelt Hypothek synes at hvile paa en historisk Basis. I hiin lange Periode, i hvilken Regjeringerne i Almindelighed troede, at de burde sørge for Undersaatterne i alle deres forskjellige Privatforhold, blev det vedtaget i en Mængde forskjellige Staters Lovgivninger, at den Øvrighedsperson, hvem Autorisationen af Grundeiendommenes Pantsættelse paalaa, tillige skulde undersøge, om samme afgav tilstrækkelig Sikkerhed for Creditor, og at han, hvis Pantet senere viste sig som utilstrækkeligt, selv skulde hefte for Capitalen. Denne besynderlige Bestemmelse, (der aabenbar synes at være en forfeilet Analogi af den med Forholdet mellem Lehnsherren og Lehnsbesidderne og med hele Feudalsystemets Natur ret passende Lehnsbestemmelse, som fordrede Lehnsherrens Samtykke til at Lehnsbesidderne maatte optage Laan paa Lehnet, men ogsaa, naar han havde givet dette, i visse Henseender gjorde ham ansvarlig for Laanet), maatte naturligviis gjøre vedkommende Øvrighedsperson yderst ængstelig med Hensyn til Laanenes Autorisation, og for at raade Bod herpaa, og dog at have en Regel, hvorefter Man kunde gaae, uddannede der sig efterhaanden overalt den Praxis, at den paagjældende Autoritet var ansvarsfri, naar Beløbet af det i Eiendommen optagende Laan i Forbindelse med de ældre Hypotheker ikke udgjorde mere end det Halve af Eiendommens præsumtive Værdi *). I

*) Den ovenomtalte uhensigtsmæssige Bestemmelse angaaende den autoriserede Øvrighedspersons Heften er senere hævet, saavel i Preussen (Frdg. 20 Debr. 1783, Bergs deutsche Polizey 5 D. S. 354), som i Frankrig; jfr. Code Napoleon Art. 2146 ff. og 2196 ff. Paa flere Steder i Tydskland gjælder den derimod endnu, for Ex. tildeels i Würtemberg; og dette maa vel ansees som Aarsagen til at Revisoren og Consulenten ved den würtem-

Overeensstemmelse med Antagelsen af Nødvendigheden af dobbelt Hypothek, hvilken fornemmelig herved synes lidt efter lidt at have faaet Indpas i Livet, bestemte den schlesiske Forenings Statuter (Th. 1 Cap. 1 §. 3), at der kun maatte gives Laan til Pantets halve Værdi *), og det samme blev vedtaget ved den vestpreussiske (Th. 1 Cap. 1 §. 3); ved den churmarkske vedtog Man i Reglen, kun at give Laan til halv Værdi, undtagelsesviis til $\frac{7}{12}$ (Th. 1 Cap. 1 §. 3, cft. med Nachtrag af 2 Apr. 1784 ad §. 3); hvorimod Man ved Oprettelsen af den pommerske og den ostpreussiske Creditforening besluttede, i Almindelighed at give Laan indtil $\frac{2}{3}$ Deel; (Th. 3 Cap. 1 §. 4 og ostpreusſ. Regl. af 1788 Th. 1 Cap. 1 §. 4). De Forlegenheder, som disse Creditforeninger, paa Grund af den aldeles ubetingede Opsigelighed, der fandt Sted ved samme, bleve underkastede i den nærmeste Periode efter den ødelæggende Krig med Frankrig, og de Tab de under samme lede, have skrækket tilbage til det gamle Princip med dobbelt Hypothek, og den ostpreussiske Creditforenings nyere Statuter, saavelsom den posenske, den meklenborgske **), den calenbergske, den würtembergske, den bremenske ***),

bergske Creditforening besørge alle Taxationerne, uden engang at begive sig til Stedet.

*) Ved det S. 5 Note *) in fine omtalte for Schlesien ved Frdg. 8 Juni 1835 oprettede Creditinstitut, kunne Godseierne dog, som sammesteds anført, faae Laan i Pantebreve indtil $\frac{2}{3}$ Dele af deres Eiendommes Værdi.

**) Naar Laanene ere under 8000 fl., fordrer den würtembergske Forening endogsaa tredobbelt Hypothek, med mindre Laansøgeren kan stille Communens Caution for Renten, i hvilket Tilfælde dobbelt Hypothek stedse er nok. (§. 55.)

***) Ved den bremenske Creditforening kan dog faaes Laan indtil $\frac{2}{3}$ Deel af Eiendommens Værdi, naar Man vil yde $\frac{1}{4}$ Deel Procent i aarligt Afdrag, og saaledes amortisere Gjælden i 47 Aar, istedetfor at det mindste Amortisationsbidrag ellers kuns er $\frac{1}{4}$ Deel Procent, hvorved Gjælden først afbetales i 72 Aar (§§. 8 og 20.)

og den nyligt oprettede baierske Hypothekbank fordre alle dobbelt Hypothek. Ved den senest oprettede Creditforening, nemlig den ostfrieslandske, er det derimod blevet bestemt, at Grundeierne kunne erholde Laan indtil ¾ Deel af deres Eiendommes Værdi (§. 6). — At en Grundeier maa kunne erholde Laan til det høieste Beløb, for hvilket han formaaer at give tilstrækkelig Sikkerhed, og altsaa indtil over Halvdelen af hans Eiendoms Værdi, er meget rigtigt; thi deels vil han ellers kun i en mindre Grad, og, hvis hans Eiendom allerede er forgjældet til dens halve Værd, slet ikke, være i Stand til at høste de Fordele, som en produktiv Anlæggelse af fremmede Capitaler i en Eiendoms Drift formaaer at yde, hvilket vil være til Tab for Urproduktionen og Nationalvelstanden; deels vil Ingen kunne erhverve Grundeiendom, uden at han er i Besiddelse af Halvdelen af Kjøbesummen for samme, og Lyst, Duelighed og naturligt Anlæg vil saaledes ikke, som Man maatte ønske det, være nok for at kunne hellige sig Agerdyrkerens Stand, men denne vil blive forbeholden for de med en vis Formuesbesiddelse Forsynede, hvad der da atter vil forringe Concurrenternes Antal ved Landeiendommenes Salg og sammes Udbringelse til de naturlige Priser. Medens det derfor ved en Creditforenings Organisation for Selvopretholdelsens Skyld er den første Pligt, at sørge for, at Laanets Beløb i Forhold til Pantets Værdi ikke er større, end at Man kan have den høieste Grad af Sandsynlighed for at være sikkert for Tab, saaledes synes det paa den anden Side at maatte være den næste Pligt, ikke at drive sine Fordringer med Hensyn til denne Sikkerhed videre end nødvendigt *). Efter de locale Forhold i vort Fædreland, og

*) Man vil maaskee herimod indvende, at Creditforeningen gjerne kan sætte sine Fordringer i den ovenomhandlede Henseende noget høit, da Debitor jo, hvis Pantet virkeligt yder en over-

efter de Bestemmelser, som iøvrigt her ere foreslaaede før en Creditforening for samme, synes det, som om Man ikke behøvede at vise saa stor en Strenghed i den omhandlede Henseende, som de nysnævnte Foreninger, men kunde lade sig nøie med at fordre, at Laanet ikke maatte overstige ¾ Deel af Hypothekets Taxationsværdi. Først og fremmest maa det erindres at den foreslaaede, Creditforening er forbunden med en Amortisationsplan, efter hvilken Gjælden aarligen vil forringes, og Pantets Sikkerhed altsaa ogsaa aarligen stige. At den meklenborgske, den posenske, den würtembergske og den calenbergske Creditforening, hvor ogsaa en regelmæssig og tilstrækkelig Amortisation finder Sted, fordre den samme Sikkerhed som de, der ingen saadan have, synes nemlig at være noget for strengt, især naar Man betænker, at det kun er i de nærmest efter Taxationen følgende Aar, i hvilke Frygten for at Hypotheket skal synke i Værd eller Priis er mindre, at Gjældens Formindskelse ved Amortisationen gaaer langsommere for sig, men at denne derimod i de fjernere, med større Fare truende Aar, tiltager i saa stærkt et Forhold, at al mulig Frygt i den omhandlede Henseende maa bortfalde. Man vil maaske herimod indvende, at Debitor efter de foreslaaede Bestemmelser kan, naar han har amortiseret en Deel af sin Gjæld, optage nyt Laan; men Man maa da erindre, at han hertil skal have Directionens Tilladelse, og at denne altsaa, enten ved at negte Laanets Optagelse, eller ved at fordre ny

fyldende Sikkerhed, kan henvende sig andensteds, for paa denne at optage et Laan. Men herved maa bemærkes, at Erfaringen overalt tilstrækkeligen har godtgjort den store Vanskelighed ved at faae Laan paa 2den Prioritet, naar den første Prioritets Størrelse er nogenlunde betydelig, og at denne Vanskelighed naturligviis vil stige ved en Creditforenings Indførelse.

Taxation af Hypotheket, kan sikkre sig i den omhandlede Henseende. Et andet Motiv til her at foreslaae, at Debitor skal kunne erholde ⅔ Deel af Pantets Taxationsværdi i Laan, have de strengere Bestemmelser været, som her ere foreslaaede med Hensyn til de Gjenstande, der skulle modtages som Hypothek (see §§. 38, 40, 41, 42 og 43), i det der nemlig ved disse er sørget for, enten ganske eller partielt at udelukke de for en Forringelse i deres Værd eller Priis ved Debitors slette Huusholdning eller Conjunkturerne meest udsatte Gjenstande. Hertil kommer, at Danmarks locale Forhold bevirke, at Landeiendommene i vort Fædreland ikke ere saa megen Foranderlighed underkastede i den omhandlede Henseende som i Udlandet. Vi have ingen med Oversvømmelse truende Floder, ingen ødelæggende Vulkaner, ingen Jordskred, Laviner eller Jordbortskyllelser, og, hvad de enkelte for Sandflugt og Havguser udsatte Egne angaaer, da kunne disse gjøres til en Undtagelse, saa at der i samme fordres dobbelt Hypothek. I Kornlande er ogsaa det aarlige Udbytte af Jordens Dyrkning langt mindre Forandring underkastet end i Lande, hvor Viinavl, Humleavl, Frugtavl eller Silkeavl udgjøre en stor Deel af Produktionen, og blandt Kornlandene hører Danmark, efter de Erfaringer, Man hidtil har gjort, atter til dem, som i den ringeste Grad ere Misvæxt underkastede, hvilket tilsammen naturligviis ogsaa maa bidrage til at fremvirke en større Jevnhed i Landeiendommenes Priis end andensteds.

Det er af disse forskjellige Grunde, at jeg har foreslaaet, at give Laan indtil ⅔ Deel af Hypothekets Taxationsværdi *),

*) Artikel 36 i Statuterne for den hamborgske Creditkasse bestemmer ogsaa maximum for en Eiendoms Behæftelse til ⅔ Deel af dens Taxationsværdi, uden at denne Bestemmelse vides at have havt nogen skadelige Følger.

et Forslag, til hvis Forsvar jeg ogsaa, selv om de tvende sidstnævnte af samme ikke fandt Sted, kunde paaberaabe mig flere berømte Statsoekonomers Anskuelser. Staatsraad Krause antager saaledes i sin National- und Staatsoekonomie (1 D. S. 190), at Man der, hvor det er almindeligt at give Laan mod dobbelt Hypothek, kan med fuldkommen Sikkerhed, naar der finder Amortisation Sted, give Laan indtil ⅔ Deel af Eiendommens Taxationsværdi, og den berømte Statsoekonom Prof. Lotz mener, at Man i Almindelighed, altsaa uden at der finder Amortisation Sted, sikkert maa kunne udlaane indtil ¾ Deel af samme (Revision der Grundbegriffe 2 D. S. 290); ja den bekjendte Nationaloekonom, Grev Soden, mener endogsaa, skjøndt neppe med Rette, at det under visse Betingelser maatte kunne lade sig gjøre, at laane i en Eiendom indtil dens fulde Taxationsværdi *). — Jeg bør imidlertid paa den an-

*) Grev Soden har i 2det Bd. af hans Nationaloekonomi S. 460 ff., og senere i et særegent lille Skrift, betitlet Nationalhypothekenbank (Leipzig 1813), gjort Forslag til et saadant Institut, som til enhver Grundeier skulde udstede Bankosedler til det fulde Beløb af hans Eiendoms Taxationsværdi. Disse Sedler skulde give den almindelige Rente, som halvaarligen skulde udredes af Godseierne til Ihændehaveren, eller, naar han var ude af Stand dertil, af Banken, som derfor ved Banknoternes Udleveriug til Godseierne skulde tilbageholde Rentebeløbet for tre Aar, og desuden have Ret til, naar den havde været nødt til at udbetale dette Beløb for ham, at lægge Beslag paa hans Eiendom, og at bortforpagte den, saa længe indtil den af det Beløb, hvormed Forpagtningssummen oversteg den aarlige Rente til Sedlernes Ihændehavere, atter havde Renten i Reserve for tre Aar. Naar Sedlerne havde været i Omløb i 6 Maaneder, skulde Banken være forpligtet til at realisere samme, naar det forlangtes, og for at erholde de hertil fornødne Contanter skulde alle Retsdeposita, Formynderipenge og alle Velgjørenhedsinstituters Capitaler omverles mod Banknoter. Enhver anden ret-

den Side heller ikke fordølge, at det er mig bekjendt, at en af Tydsklands dygtigste Skatsoekonomer, der har grundig Kundskab til de preussiske Creditforeninger, nemlig Prof. Hagen i Königsberg, er af den Mening, at det, selv naar der finder Amortisation Sted, er bedst at fordre dobbelt Hypothek. Hvis Man skulde finde det for voveligt, at give Laan indtil ¾ Deel af Eiendommens Taxationsværdi, saa synes det dog, som om Man i ethvert Tilfælde, (fornemmelig paa Grund af den nysomtalte større Strenghed, som der er anvendt ved Bestemmelserne med Hensyn til de Gjenstande, der kunne modtages som Hypothek), maatte kunne give Laan indtil ⅔ Deel.

Ved den schlesiske, den brandenborgske, den pommerske, den østpreussiske og den vestpreussiske Creditforening blive ved Hy-

---

lig Pantsættelse af faste Eiendomme skulde saaledes ophøre, og al udenrets være uden Virkning. Denne hele Plan, hvis Udførelse ikke blot vilde give Godseierne den betydelige Fordeel, at kunne erholde Laan lige indtil deres Eiendommes fulde Taxationsværdi, men ogsaa frembringe rentebærende Bankosedler, hvilket med Hensyn til Capitaliseringen vilde være en stor Fordeel for det Offentlige, hviler aabenbart paa den tidligere omtalte Vildfarelse, at ethvert Grundstykke har en vedvarende og uforanderlig reel Værdi, og falder altsaa med det simple Spørgsmaal, hvad Banken, som efter Forslaget ikke engang har nogen Executionsret med Hensyn til Capitalen, skal gjøre, naar Eiendommens Værdi er bleven saa forringet, at Ingen vil forpagte den for en Sum, der naaer eller overstiger Renten af de til dens fulde tidligere Taxationsværdi udstedte rentebærende Sedler. — En Udvikling af denne Plans øvrige svage Sider findes i Lotz's Revision der Grundbegriffe der Nationalwirthschaftslehre in Beziehung auf Theuerung und Wohlfeilheit 2 Th. S. 276—288. Lignende Forslag som det Odenske findes i: Murhard über Geld und Münze; Grev Buquoy: Vorschlag wie in jedem Staate ein auf ächten Nationalcredit fundirtes Geld geschaffen werden könnte; samt i Skriftet: Ideen eines Geschäftsmannes über Staatsbedürfnisse und Geld. Weimar 1808.

pothekstaxationerne ikke blot den til Eiendommen hørende Jord og de paa samme staaende Bygninger, men ogsaa Inventarium og Besætning, altsaa saavel rørlige som urørlige Gjenstande, taxerede og antagne som Pant. Man anseer nemlig Godset som fuldstændigen forsynet med Alt til dets hensigtsmæssige Drift Fornødne, og søger nu først at bestemme, hvad Bruttoudbytte Eiendommen da vel maatte kunne afgive. Herfra drager Man alle offentlige Afgifter, Vedligeholdelsesomkostninger og Arbeidsløn, og efter at have ophøiet det saaledes udfundne Nettoudbytte til Capital, drager Man tilsidst fra denne Prisen paa hvad der mangler Eiendommen i Inventarium og Besætning. At rørlige Gjenstande i det Hele taget aldeles ikke egne sig til Underpant, men kun til haandfaaet Pant eller til at befæste Personalcrediten, synes aabenbart, og dobbelt maa dette gjælde om Gjenstande som Qvæg o. dsl., om hvilke det ifølge Sagens Natur ikke kan forudsættes, at Debitor vedvarende vil beholde dem, men maa antages, at han vil afhænde dem, og i alt Fald kun skaffe andre i deres Sted. Hvor misligt det ofte kan være, i slige Tilfælde at overlade sig til Debitors Ærlighed, har Man ogsaa seet i Preussen, hvor det ikke har manglet paa Exempler paa, at Man for at erholde et større Laan har skaffet fremmedt Qvæg hen paa Godset paa Taxationsdagene; og hvor usikkert et saadant Pant er, vil, uden at Man har nødig at tænke paa Qvægsyge, Krig *) o. dsl., være

*) I flere preussiske Provindser mistede Godserne under Krigen næsten hele deres Besætning og Inventarium, og den Omstændighed, at disse Gjenstande vare medregnede ved Taxationen, var een af Hovedaarsagerne til, at en stor Deel Godser kunde synke under Halvdelen af deres tidligere Taxationsværdi, hvorved Creditforeningerne som føromtalt bleve ude af Stand til at opfylde deres Forpligtelser.

indlysende, naar det erindres, at Inventarium og Besætning just er det, hvis Værdi lettest forringes i slette Huusholderes Hænder, i det samme ikke blot skal conserveres, men ogsaa Tid efter anden fornyes. Det synes derfor nødvendigt, at Creditforeningen, som ikke kan tage Hensyn til Debitors Personlighed, maa udelukke Inventarium, Besætning og Udsæd *) fra at medtages ved Bestemmelsen af Taxationsværdien, og overlade den Grundeier, der ønsker Laan paa samme, at henvende sig til Folk, hos hvilke han har personlig Credit.

Hvad de til en Landeiendom hørende Bygninger angaaer, da synes det aabenbart, at disse kun bør taxeres efter den Værdi, de have i deres Forhold til Jorden, og ikke efter deres Værdi som Bygninger i og for sig, saa at Bygninger der aldeles intet oeconomisk Formaal have slet ikke medregnes. Paa Grund af Vanskeligheden ved at controlere en Bygnings Vedligeholdelse, og paa Grund af de Værdiforringelser, som selv den bedst vedligeholdte Bygning stedse lider i Tidens Løb, er dette Slags Gjenstande et saa usikkert Pant, at der til Exempel i Aaret 1821 blev solgt en Landeiendom i Preussen for 7500 Thlr., hvis Bygninger vare assurerede for over 12000 Thlr.; og det er desaarsag nødvendigt, at Man foruden den Sikkerhed, som Amortisationen i saa Henseende vil give, tager den samme Forsigtighedsregel, som den würtembergske Creditforening har truffet, nemlig at bestemme, at ikke mere end en vis bestemt ringere Deel af Hypotheket maa bestaae i Byg-

*) Ved den posenske Creditforening er vel ifølge §. 9 og 29 Inventarium og Besætning udelukket fra Taxationen, men Udsæden derimod ikke. Da Udsædens Vedligeholdelse imidlertid kun vanskeligen vil kunne lade sig controlere, synes det rigtigere, ogsaa at udelukke samme.

ninger. At disse sidstnævnte maae være assurerede, er en Selvfølge *).

Da en Eiendoms Værdi, som tidligere anført, udfindes ved, med den ved Rentefoden opgivne Multiplicator at ophøie Nettoindtægten af samme til Capitalværdi, saa opstaaer det Spørgsmaal, om denne Multiplicator skal bestemmes efter Renten af Pantebrevene, og, hvis dette besvares benægtende, da efter hvilken anden. Det indsees let, at Ingen vil bestemme sig til at kjøbe en Landeiendom, uden naar han troer, at han paa denne besværligere Maade vil kunne drage en høiere Rente af sine Penge, end naar han anlægger dem i Pantebreve eller andre aldeles sikkre Papirer, og Svaret synes derfor at maatte blive, at den Rente, efter hvilken den omtalte Multiplicator bestemmes, stedse maa være noget høiere, (hvorved Multiplicatoren forholdsviis bliver saa meget lavere), end den, som kan haves ved en fuldkommen sikker Anlæggelse af Capitaler i rentebærende Papirer, hvilket er en Forsigtighedsregel, som Man som oftest har overseet.

Paa Grund af det Anførte foreslaaes følgende Bestemmelser med Hensyn til Hypotheket.

*) I Preussen danne alle de Godseiere, som ere Medlemmer af en Creditforening, et reciprokt Assuranceselskab, der, (dog som et aldeles særligt Institut), staaer under Creditforenings-Direktionens Bestyrelse, saa at samme besørger Taxationen af de Bygninger, som skulle assureres, og af de forefaldende Brandskader, og halvaarligen reparterer Beløbet paa Selskabets Medlemmer, samt besørger den i Anledning heraf fornødne Indcassation og Udbetaling. De Fordele, som en saadan Forening af disse tvende Institutter under een og samme Direktion yder med Hensyn til Taxationerne og med Hensyn til Controleringen af Creditforeningens Taxv i Anledning af Assurancen, ere aabenbare.
Ved den posenske Creditforening ere Laantagerne ogsaa forpligtede til at indgaae i Hagel- og Qvægassuranceselskaber (§. 21).

6te Afsnit.
Om Hypotheket.

§. 34.
Om Underpantets Heften.

Det af enhver enkelt af de Foreningen tiltraadte Grundeiere stillede Hypothek hefter for sammes Forpligtelser i Anledning af det modtagne Laan, samt for de Omkostninger, Direktionen maatte have, hvis den skulde blive nødt til ved Tvangsmidler at bevirke sammes Opfyldelse.

§. 35.
Om Hypothekets Størrelse.

Da Grundbesidderne kun kunne erholde Laan indtil ⅘ Deel af deres Eiendommes ved Taxationen bestemte Værdi, maa denne sidstnævnte stedse overstige Laanets Beløb med en Fjerdedeel.

§. 36.
Om Nødvendigheden af at Hypotheket giver en aarlig Nettoindtægt, og om dennes Størrelse.

For at Foreningen stedse med Sikkerhed og uden Vanskelighed kan erholde hvad den hos sine Debitorer aarligen har at fordre, maa Hypotheket give en sikker og vedvarende Nettoindtægt, der i det Mindste maa overstige Summen af Laantagernes aarlige Præstationer til Foreningen med ¼ Deel. Dog lægges kun de almindelige Præstationer til Grund ved Beregningen heraf, om Debitor ogsaa, for i kortere Tid at kunne amortisere sin Gjæld, har paataget sig at svare et større aarligt Afdrag end det i Almindelighed bestemte.

Gjenstande, som ikke afgive nogen Nettoindtægt, for Ex. pragtfulde Herskabsbygninger, kunne saaledes vel optages i Taxationen med det Beløb til hvilket de sandsynligviis ved Salg vilde kunne udbringes, men kunne i og for sig ikke modtages som Hypothek.

§. 37.

Om Taxationsmændene.

Til Taxationernes Optagelse udvælger Generalforsamlingen 8 til 12 af Foreningens Medlemmer for ethvert Stift, hvilke een Gang for alle tages i Eed, og besørge deres Funktioner i fem Aar, efter hvilken Tids Udløb, de kunne vælges paa ny. Naar en Grundeier hos Direktionen anmelder sit Ønske om Optagelsen af et Laan, og Direktionen anseer en paa Stedet foretagen Taxation for nødvendig, udvælger den tre af disse Mænd til Taxationens Optagelse, og meddeler dem det hertil fornødne Commissorium, samt de af Laansøgeren til Oplysning om Hypothekets Værdi i Overeensstemmelse med §. 3 indsendte Dokumenter. Taxatorerne ere imidlertid i intet Tilfælde nødte til, udelukkende at lægge disse Data eller nogensomhelst ældre Taxation til Grund ved Fastsættelsen af Hypothekets Værdi, men kunne gaae ud fra ethvert Synspunkt, der efter deres Skjønnende kan tjene til at udfinde Pantets sande og sandsynligviis vedvarende Værdi, forsaavidt de blot ikke herved overtræde den dem af Foreningens Direktion meddeelte Instrux.

§. 38.

Om Bygninger paa Landet som Hypothek.

Bygninger paa Landet, til hvilke der ikke hører nogen Jord, kunne ikke modtages som Hypothek. I ethvert Tilfælde kunne Bygninger ikke udgjøre mere end ¼ Deel af den Værdi, til hvilken det samtlige Hypothek ved Taxationen ansættes.

Ingen Bygning kan udgjøre nogen Deel af Hypotheket, uden den er assureret mod Ildsvaade.

§. 39.

Om Beregningen af Nettoindtægten af Bygninger paa Landet.

Ved en Landeiendom kunne de nødvendige Vaaningshuse og oekonomiske Bygninger optages i Beregningen over den Net-

Indtægt, som Hypotheket giver, med 1 Procent af den Værdi, til hvilken de ere assurerede i Brandforsikkringen.

Slotte, store Herskabsbygninger, og andre Bygninger, som ingen Indtægt give, komme ikke i Betragtning ved Beregningen af Nettoindtægten af Pantet.

Krobygninger, Brændeviinsbrænderier og Møller paa Landet, til hvilke der høre Avl, kunne optages i den nævnte Beregning med et efter Omstændighederne nærmere bestemmende Beløb af Brandforsikkringssummen.

§. 40.
Om Skove som Hypothek.

Ved Hypothek for Laan til Privatpersoner maae Skovene ikke overstige en Femtedeel af Hypothekets Taxationsværdi, og kun Skove, som tilhøre Communer eller offentlige Stiftelser, kunne modtages alene som Hypothek. Dog maa Laantageren udtrykkeligt forpligte sig til at conservere og forstmæssigen at behandle de pantsatte Skove, selv om de i Frdg. 27 Septbr. 1805 i saa Henseende givne Bestemmelser skulde blive ophævede, og Skovbehandlingen given fri.

Ved Taxationen af Skove lægges Jordens Værdi, de paa det paagjældende Sted gængse Træpriser, Behandlingsmaaden af Skoven og Leiligheden til Afsætning af dens Produkter til Grund.

Ved større Skove, hvis sammenhængende Strækninger overstige 30 Tdr. Land, fordres en forstmæssig Taxation af en kongelig Forstbetjent, hvilken senere maa være prøvet af hans nærmeste Overordnede, og forsynet med Attest om, at intet Væsentligt er at erindre mod dens Indhold.

§. 41.
Om Arvefæsteafgifter, Tiendekorn, Hoveripenge og andre lignende Indtægter som Hypothek.

Arvefæsteafgifter, Tiendekorn, Hoveripenge og andre lignende, hvert Aar med det samme Beløb tilbageven-

dende Indtægter maae i Reglen ikke overstige det Halve af Hypothekets Taxationsværdi, og i intet Fald beregnes høiere til Capitalværd end med det 20 Dobbelte af hvad de, efter Fradrag af alle Byrder, som maatte hvile paa samme, befindes at udgjøre.

Hoveri, som ydes in natura, og Tiende, som ydes i Kjerven, komme ikke i Betragtning.

§. 42.

Om ubestemte Indtægter af en Eiendom som Hypothek.

Ved Indtægter, som hæves til ubestemte Tider, eller hvis Beløb ikke kan forudbestemmes, for Ex. Sigt og Sagefaldsindtægter, Recognitionsafgifter af Arvefæstegaarde o. a. dsl., maa et autoriseret Udtog af de Bøger, som i de sidste 10 Aar have været holdte over samme, fremlægges.

Slige Indtægter maae, efter Fradrag af alle paa samme hvilende Byrder, kun udgjøre en Fjerdedeel af den hele Nettoindtægt.

§. 43.

Om Græsningsjorder, Jagt og Fiskeri som Hypothek.

Græsningsjorder maae i Reglen ikke overstige $\frac{1}{8}$ Deel af Hypothekets Taxationsværdi.

Jagt, Fiskeri og alle lignende Bifordele blive kun tagne i Betragtning, naar de efter deres Nettoindtægt i det Mindste have en Capitalværdi af 1000 Rdlr. r. S.

§. 44.

Om Sammenstød af flere Gjenstande, der kun betinget modtages som Pant.

Naar der høre flere saadanne Gjenstande til Hypotheket, som efter §§. 38, 40, 41 og 43 hver for sig kun kunne udgjøre en vis Deel af Hypothekets Taxationsværdi, saa er det

Direktionen overladt at bestemme, i hvilket Forhold til hele Hypothekets Taxationsværdi disses samtlige Beløb kan antages.

§. 45.
Om Fradrag af Skatter, Communeafgifter og andre Byrder, samt af Administrationsomkostninger.

Ved al Indtægtsberegning maae Skatter, Communeafgifter og alle andre Byrder, af hvad Navn nævnes kan, paavises og bringes i Afdrag.

Ved større Godser eller Indtægter, som ikke ere bortforpagtede, maa desuden Administrationsomkostningernes Beløb for de 10 sidste Aar paa en troværdig Maade paavises, og Gjennemsnitssummen af samme fradrages Nettoindtægtens samtlige Beløb.

I Mangel af en saadan Godtgjørelse ville Admistrationsomkostningerne i Reg'en blive ansatte til en Tiendedeel af Nettoindtægtens Beløb.

§. 46.
Om Beregningen af Naturalier.

Ved alle Beregninger, der grunde sig paa Naturalier, maae disse ansættes efter Gjennemsnitsbeløbet af de sidste 20 Aars Priser, dog saaledes, at de to Aar, i hvilke Priserne have været høiest, og de to, i hvilke de har været lavest, udelades af Gjennemsnitsberegningen.

§. 47.
Om Taxationsinstruxer.

Foruden de her til Debitors Efterretning opgivne Momenter for Bestemmelsen af Hypothekets Værdi og Indtægtsbeløbet, er der udstedt udførlige Taxationsinstruxer, efter hvilke de, hvem Direktionen overdrager Hypothekets Taxation (§. 37), nærmere have at rette sig, saa at Taxationen vil blive udført efter faste Principer.

§. 48.

Om at Foreningen stedse maa have første Prioritet.

Paa Hypotheket maa der ikke hvile nogen Prioritet foran Creditforeningens Panteret. Hvis en saadan skulde være forhaanden, maa den paagjældende Pantecreditor paa Laansøgerens Regning udløses umiddelbart af Foreningens Kasse enten med contant Betaling, eller med en lige Sum i Pantebreve, med mindre han retsgyldigen erklærer, at han vil renuncere paa sin første Prioritet, og lade sig nøie med anden Prioritet efter Creditforeningens Fordring.

§. 49.

Om at stille en tredie Mands Eiendom som Hypothek.

Undtagelsesviis kan en tredie Mands Eiendom med dennes retsgyldige Samtykke modtages som Hypothek.

§. 50.

Om Afløsninger, som finde Sted under Pantsættelsestiden.

Hvis der under Pantsættelsestiden skulde finde en Capitalafløsning Sted af aarlige Afgifter, Hoveripenge, Tiendekorn o. dsl., maa Afløsningssummen overlades Creditforeningen til Laan mod den samme Rente, som der svares af Pantebrevene, saa længe indtil Hypotheket kan udslettes af Pantebogen, med mindre Godseieren skulde foretrække at anvende Afløsningssummen til Afbetaling paa hans Gjæld til Foreningen.

§. 51.

Om Godsforvalterens eller Administrationens Edsfæstelse.

Ved betydelige Laan, som optages af Privatpersoner, staaer det Direktionen frit, efter Omstændighedernes Beskaffenhed at fordre, at der skal fremlægges en med Ed stadfæstet Erklæ-

ring, i hvilken Godsets Forvalter eller Administratorer love, at Godsets Indtægter skulle blive anvendte til at tilfredsstille Creditforeningens Fordringer med Hensyn til hvad der aarligen af Laanet skal præsteres, inden der gjøres nogen anden Anvendelse af samme.

§. 52.

Om Stadfæstelsesdocumenter ved Laan til Communer.

Ved Laan til Communer og offentlige Stiftelser maa den disse overordnede Autoritets Samtykke godtgjøres ved Fremlæggelsen af en autoriseret Gjenpart af det Decret, ved hvilket Tilladelsen er given, ligesom ogsaa et af vedkommende Autoritet verificeret Dokument, som indeholder Communens Indtægter, Udgifter, Formue og Gjæld, maa fremlægges.

§. 53.

Om Verificationens Udstedelse.

Verifikationen af de Bilag, som indsendes til Creditforeningen kan kun skee ved en til Stadfæstelse berettiget, med offentligt Segl forsynet Øvrighedsperson eller Embedsmand, som ikke staaer i Laansøgerens Tjeneste. Øvrighedspersoner, som selv have Segl, behøve dog ikke, naar de paa Embedsvegne indsende Bilag, at lade disse verificere af en anden Autoritet, men kunne selv udstæde Verifikationen.

§. 54.

Om Hypothekets partielle Frigivelse.

Det staaer Creditforeningens Direktion frit, som Undtagelse, og uden at det kan fordres som en Rettighed, naar det kan skee uden Skade eller Fare for Creditforeningen, at befrie den som Hypothek stillede Eiendom for en til den ved Amortisation eller ved Afbetalinger bevirkede Formindskelse af Gjælden svarende Deel af Heftelsen.

§. 55.

Om Forandring af Hypotheket.

Det staaer Direktionen frit for, istedetfor det stillede Hypothek at antage et andet af samme Værd.

§. 56.

Om Forandring af Eier af Hypotheket.

Naar Debitors Forpligtelser ved Salg eller anden Maade gaaer over til flere Personer, saa blive disse solidarisk forpligtede i saa Henseende, og have desuden at antage en fælles Fuldmægtig, som udbetaler det samtlige Beløb til Foreningen, uden at herved foraarsages denne nogen Bekostning. Om Forandringer i Hypothekets Besiddelse og i Fuldmægtigens Person maa der hver Gang, en saadan indtræffer, gives Foreningen Underretning, ligesom der ogsaa maa tilstilles samme en verificeret Copi af den ved Notarius bekræftede Fuldmagt.

Desuden maa der ved enhver Besiddelsesforandring til Foreningen indsendes et verificeret Udtog af Pantebogen med Hensyn til den skete Overførelse af Hypotheket.

Hvis Værdien af nogen af de Dele, i hvilken Hypotheket er blevet udstykket, er mindre end 600 Rbdlr., har Direktionen Ret til, med tre Maaneders Varsel at opsige Debitor Restbeløbet af hans Gjæld til Udbetaling.

Hvad de Bestemmelser angaaer, som ere foreslaaede med Hensyn til Foreningens Administration, da ere disse af en saa simpel Natur, at de ikke trænge til nogen nøiere Udvikling eller Motivering, og jeg skal derfor med Hensyn til samme blot bemærke Følgende. At Direktionen, eller i det Mindste Pluraliteten af samme, ikke er Godseiere, der ere Medlemmer af Foreningen, og altsaa selv have Laan hos samme, synes at maatte ønskes, da den egne Interesse dog let ufor=

mærkt kunde bringe dem til i deres Anskuelser at hælde for meget til Debitorernes Side, selv om de end vare nok saa gjennemtrængte af Overbeviisningen om, at en Creditforenings Held kun bestaaer i at Capitalisternes og Godseiernes Interesser hævdes med lige Omhu; og Generalforsamlingen bør derfor vistnok ikke i sit Valg af Direkteurer være bunden til Foreningens Medlemmer. — I høi Grad ønskeligt vilde det ogsaa være, hvis tillige Pantebrevsihændehaverne eller Foreningens Crediterer kunde kaldes til Generalforsamlingerne. Dette lader sig imidlertid ikke vel gjøre, da de ere adspredte i forskjellige Lande, og desuden hvert Dieblik verle ved Pantebrevenes Salg. For imidlertid at sikkre sig, at deres Interesse ikke bliver overseet, synes det hensigtsmæssigt og nødvendigt, i Analogi med den ved den posenske Creditforening tagne Bestemmelse (§. 103), at en med juridiske og statsoekonomiske Kundskaber forsynet og med Creditforeningernes Natur og de bestaaende Creditforeninger nøie bekjendt Mand udvælges til, mod en passende Besolding og streng Ansvarlighed, samt med Sæde og Stemme ved alle Direktionens Forhandlinger, at være Pantebrevsihændehavernes Repræsentant, samt at der indrømmes ham Ret til, ved et veto at forhindre Udførelsen af enhver Direktionsbestemmelse, der synes farlig for Foreningens Creditorer, saalænge til Sagen er bragt for en Generalforsamling og afgjort ved denne *).

---

*) Hvis Obligationernes Ihændehavere havde havt en saadan Repræsentant ved den würtembergske Creditforening, vilde denne vistnok ved sit veto, i det Mindste interimistisk, have forhindret, at Bestyrelsen hævede den solidariske Forpligtelse, der tidligere var til Sikkerhed for Obligationerne, uden at spørge Ihændehaverne om deres Samtykke til denne Forandring i det eengang indgangne Retsforhold.

I Lighed med hvad ved alle andre lignende Institutter finder Sted, og ifølge Statens Berettigelse og Forpligtelse til at have Indseende med alle offentlige Selskaber, at de ikke krænke Statens almindelige Love eller Undersaatternes Rettigheder, synes en af Kongen udnævnt Commissair, som kan deeltage i alle Direktionens Møder, og meddele Bestyrelsen hvad han maatte finde der kunde være stridende mod Foreningens af Kongen confirmerede Statuter eller Statens Love, samt, i Tilfælde af at hans Advarsel ikke skulde blive hørt, gjøre Indberetning herom til Cancelliet, at være nødvendig.

At der med Hensyn til Alt, hvad der angaaer Creditforeningen og dens Bestyrelse, (ligesom ved ethvert andet Institut, hvis Fremgang beroer paa den offentlige Tillid og Credit), bør herske en fuldstændig Offentlighed, vil vel ikke engang blive nægtet af dem, som iøvrigt ikke ynde samme. Det synes nemlig aabenbart, at det ikke kan være nok, at Foreningens Bestyrelse, og i alt Fald Debitorerne, som komme paa Generalforsamlingerne, have den Overbeviisning, at Alt gaaer vel og overeensstemmende med Foreningens Tarv, men at ogsaa Creditorerne eller Pantebrevsihændehaverne, (altsaa Publicum), dele denne Overbeviisning, og dette lader sig bedst bærksættes ved en fuldstændig Publicitet.

De Bestemmelser, som foreslaaes med Hensyn til Administrationsvæsnet ere følgende.

7de Afsnit.

Om Creditforeningens Administration.

§. 57.

Creditforeningens Medlemmer bestyre selv dens Anliggender, og det enten umiddelbart paa Generalforsamlingen eller middelbart ved den af dem udvalgte Direktion.

§. 58.

Om Generalforsamlingens Virkekreds.

Til Generalforsamlingens udelukkende Afgjørelse er forbeholdt:

1) Ret til at give og forandre Lovene, under Forbehold af enhver Trediemands Ret og Kongens Stadfæstelse;

2) Ret til at vælge Medlemmerne af Direktionen og Revisionscommitteen, samt Suppleanterne for disse;

3) Ret til at meddele Direktionen Administrationsforskrifter, forsaavidt samme hverken stride mod Landets almindelige Love, Statuternes Bestemmelser, eller Pantebrevsihændehavernes eller nogen anden Trediemands Rettigheder, og in specie Ret til at bestemme Alt hvad der angaaer Størrelsen af Gager, Diæter eller Gratialer.

4) Ret til at undersøge Direktionens Bestyrelse, og til at prøve og stadfæste Regnskaberne.

5) Ret til at undersøge og afgjøre de af Foreningens Medlemmer eller andre Personer mod Repræsentantskabet fremførte Klager.

§. 59.

Om Generalforsamlingernes Afholdelse.

Generalforsamlingen holdes ordentligviis een Gang om Aaret, og Medlemmerne indkaldes til samme ved en gjennem de offentlige Blade bekjendtgjort Indbydelse. Extraordinaire Generalforsamlinger kunne imidlertid dog afholdes, naar Direktionen maatte finde det nødvendigt, eller naar 20 Medlemmer fordre en saadan.

Den af Direktionens Medlemmer blandt dem selv valgte Formand har Forsædet i Generalforsamlingen.

Beslutningerne affattes efter Stemmefleerhed, og der fordres en Afstemning af i det Mindste 20 Medlemmer, for at en Beslutning skal ansees for gyldig.

Foreningsmedlemmerne kunne møde ved Fuldmægtig, naar

denne er Medlem af Foreningen; dog kan Ingen være Fuldmægtig for mere end Een.

§. 60.

Om Direktionen i Almindelighed.

Direktionen bestaaer af fire Medlemmer, der hvert femte Aar vælges af Generalforsamlingen, som ved Valget er aldeles ubunden, og altsaa ikke indskrænket til at vælge blandt Foreningens Medlemmer.

De tidligere Medlemmer af Direktionen kunne vælges paany.

De fire Medlemmer, som have fleest Stemmer efter de udvalgte, blive Suppleanter, og indtræde efter deres Tour i Direktionen, naar denne ved dens Medlemmers Fraværelse eller Afgang maatte blive ufuldstændig, eller naar Direktionen maatte ansee en Forøgelse af dens Medlemmers Antal for ønskelig.

Direktionens Beslutninger affattes efter Stemmefleerhed, og til en Beslutnings Gyldighed fordres tre Medlemmers Tilstedeværelse.

Foruden disse fire Medlemmer af Direktionen udvælger Generalforsamlingen en med juridiske og statsoekonomiske Kundskaber forsynet og med Creditforeningernes Natur i Almindelighed og de bestaaende Creditforeningers Indretning i Særdeleshed nøie bekjendt Mand til, mod en Besolding af . . . Rdlr., der udredes af Administrationsfondet, at være Pantebrevsihændehavernes Repræsentant, og som saadan ansvarlig for, at Intet foretages til deres Skade. Den saaledes Udvalgte har Sæde og Stemme ved alle Direktionens Forsamlinger, og tillige Ret til ved sit veto at forhindre Udførelsen af enhver Direktionsbestemmelse, der synes ham stridende mod Pantebrevsihændehavernes Rettigheder og farlig for samme, saa længe til Sagen er bragt for en Generalforsamling.

Dette Medlem af Direktionen hefter med hele sin

Formue for, at Intet afgjøres i Direktionsmøderne, der aabenbart strider mod Pantebrevsihændehavernes Rettigheder.

§. 61.
Om Formanden.

Direktionen vælger en Formand og en Suppleant for samme af deres egen Midte.

Formanden bestemmer Direktionens Møder, leder Raadslagningerne, og bærer Omsorg for Beslutningernes Udførelse.

Formanden leder Administrationsforretningernes Gang i Overeensstemmelse med Statuterne; han har Opsigt over Kassen og Correspondancen, og har i det Hele taget at sørge for Alt, hvad der har Indflydelse paa Anstaltens Vel.

Til Formandens specielle Pligter hører, at han i det Mindste een Gang om Maaneden, i Forening med et Medlem af Direktionen og Bogholderen, foretager en Revision af Kassen, og indfører Resultatet af samme i Protokollen ved Direktionens næste Møde.

Som Vederlag for sit Arbeide nyder Formanden af Administrationsfondet en aarlig Gage af . . . Rdlr.

§. 62.
Om Foreningens Consulent.

Direktionen vælger en i Kjøbenhavn boende Sagfører til sin retskyndige Consulent.

Denne har at besørge de forekommende Retsforretninger, at prøve alle udstedende Dokumenter med Hensyn til sammes Lovformelighed, at besørge den herhen hørende Correspondance, og ved Direktionens Møder og paa Generalforsamlingerne at føre Protokollen.

Consulenten har kun raadgivende Stemme i Direktionens Møder.

Som Vederlag for sit Arbeide nyder han af Administrationsfondet en aarlig Løn af . . . Rdlr.

§. 63.
Om Direktionens Virkekreds.

Direktionen har at lede Creditforeningens Bestyrelse efter Statuterne og Generalforsamlingens Bestemmelser, og den repræsenterer Foreningen med Hensyn til dens Rettigheder og Pligter, saavel ligeoverfor Foreningsmedlemmerne som for Pantebrevsihændehaverne og enhver anden med Foreningen i Berøring kommende Person. Hvad den i Anledning heraf foretager sig er retsforbindende for Foreningen, uden at nogen særegen Stadfæstelse behøves. Dog er ethvert Foreningsmedlem paa den anden Side berettiget til at forlange Underretning om Direktionens Forhandlinger, og til at gjøre sine Bemærkninger i Anledning af samme, hvilke Direktionen da er forbunden til at tage i Overveielse. Direktionen afgjør alle Foreningens løbende Administrationsudgifter; den repræsenterer Foreningen for Domstolene, og kan paa sammes Vegne afslutte Forlig, og den antager hele det til alle de forskjellige Forretningers Udførelse fornødne Personale med gjensidig Opsigelsesret.

§. 64.
Om Kassereren og Bogholderen.

Kassereren og Bogholderen have at besørge alle de Kasse- og Bogføringsvæsnet og den bogholderiske Correspondance betræffende Forretninger, efter deres Instruxer og efter de dem af Formanden eller Direktionen givne Anviisninger.

For deres Arbeide nyde de af Administrationsfondet en aarlig Gage, Kassereren af . . . Rbdlr. r. S., og Bogholderen af . . . Rbdlr. r. S.

§. 65.
Om Revisoren.

Revisoren har at prøve Regnskaberne, og foreløbigen at undersøge de indgivne Andragender om Laan, og herover at afgive sin skriftlige Betænkning, samt i det Hele taget at besørge alle Revisionsforretninger, som overdrages ham.

For dette sit Arbeide nyder han af Administrationsfondet en aarlig Gage af . . . Rbdlr. r. S.

§. 66.

Om Regnskabet.

Det paaligger Direktionen at sørge for, at Bøgerne sluttes hvert Aar den 31te Decbr., og at der af samme uddrages et fuldstændigt Regnskab, som ikke blot viser Foreningens Indtægter og Udgifter, men ogsaa sammes virkelige Activ- og Passivstatus, og altsaa Resultatet af hvert Aars Bestyrelse.

Dette Regnskab prøves af Revisoren. Denne afgiver derpaa sin Betænkning over samme til Direktionen, og fremlægger for samme sine mulige Udsættelser, for at samme kan fordre dem besvarede. Efterat Direktionen har anerkjendt Regnskabets Rigtighed, bliver samme, i det Seneste den 30 Juni, overgivet Revisionscommitteen (§. 67), og, naar denne ligeledes har prøvet samme, bliver Resultatet af Regnskabet og en Oversigt over Foreningens Activer og Passiver, med den kongelige Commissarius's Verificering, af Direktionen bragt til offentlig Kundskab, og det fuldstændige Regnskab desuden fremlagt i Foreningens Contoir, for at ethvert af Medlemmerne, der har Lyst dertil, kan gjøre sig nøiere bekjendt med samme.

Direktionen har aarligen at give Generalforsamlingen en Beretning angaaende Resultaterne af dens Forvaltning, og ligeledes efter Udløbet af hver Termin, til Sikkerhed for Pantebrevsihændehaverne, at fremlægge Cancelliets Tilstaaelse, at den fra Direktionen har erholdt Underretning om Resultatet af Foreningens efter det dobbelte Bogholderies Regler førte Amortisationsconto, samt Qvittering for at sammes Beløb i indløste Pantebreve retligen er deponeret til Opbevarelse.

§. 67.

Om Revisionscommitteen.

Hvert femte Aar vælges af Generalforsamlingen tre af Foreningens Medlemmer til at danne en Revisionscommittee.

Disse have ingen Andeel i Foreningens Bestyrelse, men have fornemmelig kun i Generalforsamlingens Navn at prøve Regnskabet, efterat Revisor har erklæret samme for rigtigt, og at forsikkre sig om Kassevæsnets rigtige Forfatning.

Om Resultatet af sin Undersøgelse opsætter Revisionscommitteen en Beretning, og foredrager samme i den næste Generalforsamling som Referenter, hvisaarsag Regnskabet stedse maa tilstilles samme af Direktionen en Maaned før dennes Afholdelse. Direktionen er ogsaa forpligtet til at give Committeens Medlemmer enhver Oplysning, de maatte forlange.

Revisionscommitteen er berettiget til at fordre en extraordinair Generalforsamling sammenkaldt, a) naar Regnskabet ikke bliver samme tilstillet til den bestemte Tid; b) naar den finde Udsættelser i samme, over hvilke der ikke gives den en tilfredsstillende Oplysning; samt c) naar de troe, at overordentlige Forholdsregler, der ligge udenfor Direktionens Virkekreds, ere nødvendige, for at forebygge større Skade.

§. 68.

Om den kongelige Commissarius.

Den af Regjeringen udnævnte kongelige Commissarius paaligger det, at deeltage i Direktionens Møder, eller at fordre Oplysning om hvad der i samme eller i Foreningens Bestyrelse er passeret; at meddele Direktionen sine Erindringer over hvad han maatte finde i dens Fremgangsmaade at stride mod Foreningens eller Statens Love, og, naar disse Erindringer ikke skulde blive hørte, at gjøre Anmeldelse herom til det kongelige danske Cancelli, under hvilket Foreningen som offentlig Anstalt henhører.

Et Spørgsmaal, som endnu staaer tilbage, er, om det ikke vilde være hensigtsmæssigt, at forbinde Creditforeningen med indbringende Pengenegotiationer, for Exempel med en Seddel-

bank, og derved forskaffe den en Indtægt, og Grundeierne saaledes en Lettelse i deres Præstationer af Laanene. Dette Spørgsmaal synes aabenbart at burde besvares benegtende. Hvad in specie det nævnte Exempel angaaer, at forbinde Creditforeningen med en Seddelbank, saa at Grundeierne erholdt enten hele Laanet eller en Deel af samme i Bankens Sedler istedetfor i Pantebreve, (hvilket Forslag paa Grund af den betydelige Indtægt, det vilde bringe, har et meget glimrende Udseende, og derfor ogsaa ofte under mangehaande forskjellige Modifikationer og Skikkelser er blevet fremsat), da vilde dette være en høist farlig og fordærvelig Operation; thi, da Man jo ikke kunde tage den Bestemmelse, at de givne Laan skulde være øieblikkeligt opsigelige uden Varsel, (og, selv om Man vilde statuere en saadan Urimelighed, vilde Pengene jo ikke altid være øieblikkeligt at erholde), saa vilde Man ikke have nogen anden Basis for Sedlernes Realisering end den Sandsynlighed, paa hvilken desværre saa mangfoldige Banker have været byggede, at, saalænge det efter Livets almindelige Gang til Omvexling mod klingende Mynt præsenterede Antal Sedler prompte realiseres, vil det samtlige Beløb af de udstedte Sedler, eller den større Deel af samme, ikke blive frembudt til Omvexling; men hvorledes det staaer sig med denne Sandsynlighed, have da de talrige engelske og nordamerikanske Banker, saavel tidligere som i den senere Tid, tilstrækkeligen viist, ikke at tale om, at Institutter, paa hvilke Tusinders Velfærd beroer, aldrig bør bygges paa Sandsynligheder, selv om disse end ere nok saa store. Derfor afslog ogsaa den berømte Statsminister Carmer paa det Bestemteste Forbindelsen af en Seddelbank med den schlesiske Creditforening, da en saadan blev bragt i Forslag. „Am allermeisten", siger han i det i den Anledning udstedte Reskript af 19 Septbr. 1781, „halte

ich solche Operation sowohl dem Publico als der Landschaft selbst äusserst gefährlich. Dergleichen Pfandbriefe, die gar keinen innern Werth und keine reellen Rücksichten haben; deren Circulation gleich als bei den Law schen Actien auf einer bloßen Meinung des Publici von ihrer imaginairen Valeur gegründet ist; deren Summe sich in keinen andern Grenzen als die, so die Ehrlichkeit und Klugheit der jedesmaligen Administratoren bestimmen, einschränken läßt, und die bei jeder Veranlassung, durch den Zutritt einer höhern oder gar feindlichen Gewalt, bis ins Uendliche vermehrt werden können, müßen nothwendig bei dem geringsten Anstoße und erfolgenden überhäuften Realisationsforderungen, ihren Kredit verlieren; dies muß ebenso nothwendig ein allgemeines Mistrauen des Publici gegen die wirklichen Pfandbriefe nach sich ziehen, und ein allgemeiner Umsturz des ganzen Systems, mit der Ruin vieler hundert Familien verbunden, kann mir gar zu leicht die Folge dieser so brillant scheinenden Operation werden." — Hvad i det Hele taget en combineret Indretning af en Creditforening og en kunstig Forbindelse af samme med fremmedartige Forretninger, i den Hensigt derved at skaffe samme en Binding, angaaer, da maa det erindres, at jo mere sammensat en Maskine er, desto snarere vil den være udsat for at gaae istaa, og at jo mere combineret et saadant Institut er indrettet, desto mindre lader der sig give faste Instruktioner for dets Administration, saa at en betydelig Deel af samme maa overlades til Bestyrernes Conduite, hvilket let kan blive, til deres Vilkaarlighed. Desuden vil Man neppe være i Stand til at udfinde nogen indbringende Pengeforretning, der ikke muligen kunde medføre Tab, for hvilke en Creditforening, ved hvilken Sikkerhed er den første Grundbetingelse, aldeles ikke bør udsætte sig, og jo større de tilsigtede Fordele ere, desto mere vil

dette være Tilfældet, og desto mindre ville disse ogsaa bestaae Erfaringens Prøve.

Da jeg oftere har berørt den i Baiern projekterede, men ikke til Udførelse bragte, Creditforening, skal jeg, inden jeg ender dette Skrift, give en kort Beretning angaaende denne Sag, som i flere Henseender kan tjene til et advarende Exempel. De baierske Godseiere vare i Almindelighed efter Krigen i en endnu slettere Forfatning end den, i hvilken Størstedelen af Europas Landmænd paa den Tid befandt sig. Allerede dette maatte naturligviis, i Forbindelse med de lave Kornpriser, virke trykkende paa Godsernes Priis. Hertil kom, at Skatterne i et temmelig kort Tidsrum vare blevne forøgede til det Otte-dobbelte af deres tidligere Beløb, og at Man pludseligt havde indført et Lighedsprincip mellem de adelige og uadelige Godser med Hensyn til Statsafgifterne, hvorved de ridderlige Godser paa een Gang sank omtrent ⅓ Deel i deres Værd. Da der til samme Tid var Mangel paa rede Penge i Landet, blev en Mængde Capitaler opsagt, og, da en Deel Godser ved de herved bevirkede Realisationer af de anførte Aarsager befandtes utilstrækkelige til at tilfredsstille Creditorerne, sank Godseiernes Credit betydeligt, og det faldt saare vanskeligt, selv med fuldstændig Sikkerhed, at faae Laan i Landeiendomme, saa at de, som havde saadanne nødige, saae sig tvungne til at indgaae paa de haarde Betingelser, som Aagerkarlene, der naturligviis benyttede sig af Conjunkturerne, foreskreve dem. For at dette Onde vilde blive endnu langt værre, var der al mulig Sandsynlighed. Man havde nemlig erholdt en ny Hypotheklovgivning, der snart skulde til at træde i Kraft, hvilket rimeligviis vilde bevirke, at et høist betydeligt Antal Creditorer vilde opsige deres Capitaler, for paa ny at anlægge dem efter den nye Hypotheklovgivnings Bestemmelser, og en bety-

delig Deel bäierske Landmænd saae derfor med Bekymring den kommende Tid i Møde. Under disse Conjunkturer var det, at den i Baierns praktiske Statsliv hæderligen bekjendte Friherre Aretin i Aaret 1823 fremtraadte med sit Forslag til en Creditforening for de baierske Godseiere. Aretins Plan udmærkede sig ved de ganske overordentligt fordeelagtige Vilkaar, den frembød for Godseierne, og vakte derfor ogsaa, skjøndt de fleste indsigtsfulde Mænd vare overbeviste om dens Uiværksættelighed, en Opsigt i Publikum, som vel neppe i Baiern er bleven noget andet Forslag til Deel *). Beløbet af de Laan, som Godseierne anmeldte at de ønskede at optage hos denne Creditforening, steg i kort Tid til 15 Millioner Gylden, og Oprettelsen af en Creditforening blev i Almindelighed betragtet som et Universalmiddel mod al Landets Brøst og som en Foranstaltning, der vilde bringe Penge til at falde ned som Danaes gyldne Regn eller som Manna fra Himlen. Aretins Forslag var imidlertid vistnok uiværksætteligt. Det bestod i en Efterligning af de rothschild-østerrigske og badisk-gollitske Statslaan. Ved samme svares ingen aarligt udbetalt Rente af Obligationerne; men, naar disse ved den aarlige Lodtrækning udtrækkes til Udbetaling, erholde de Renten paa een Gang for alle de forløbne Aar. Da disse Laans Amortisation er beregnet til 23 Aar, ville altsaa de senest udtrukne Obligationer faae 23 Aars Rente udbetalt paa eengang. Ved i Mellemtiden at benytte Rentes Renten er det, at vedkom-

*) Grundtrækkene for Aretins Forslag til en Creditforening, hvilke det vilde blive for vidtløftigt her nøiere at udvikle, kunne sees i de af Aretin i den omhandlede Anledning udgivne Skrifter „Ueber die Einrichtung eines Creditvereins für das Königreich Baiern; vorläufige Mittheilungen, München 1823,“ og „Ausführliche Darstellung der bairischen Creditvereins-Anstalt ꝛc., München 1823.

mende Handelshuse have seet sig i Stand til at give en noget høiere Rente end den sædvanlige, og at forbinde Lodtrækningen med Præmien, og dog selv at have en betydelig Gevinst. Paa samme Maade var det, at Aretin organiserede en Creditforening, og det var ved at sætte Lodtrækningstiden til 50 Aar, at han, ved den herved vundne betydelige Rentes Rente, var i Stand til at kunne give Godseierne de billige Vilkaar. At der vel nok kan findes Folk, som i Tanken om den kommende Alderdom, eller med Hensyn til deres Børn, ville undvære Renten af en Capital i 21 Aar, men at Man kan være temmelig vis paa ikke at finde ret mange, der i 50 Aar ville undvære Renten af deres Penge, for efter dette Tidsrums Forløb at faae et større Totalbeløb, synes ikke at have været ham klart, og ved at sætte Vilkaarene billige for Godseierne, men for Capitalisterne saaledes, at disse ikke vilde indlade sig paa samme, havde han givet sin Creditforening et dødeligt Stød. Han fandt vel senere et Handelshuus, som tilbød sig at give en efter hans Plan oprettet Creditforening et Laan paa 12 Millioner Gylden; men dette Handelshuus har, (hvad ogsaa Summens Størrelse gjør troligt), neppe selv havt Pengene, men stolet paa at finde Kjøbere til Obligationerne; thi, da Regjeringen negtede sit Samtykke til en ved Hjælp af dette Laan paa Aretins Plan begrundet Creditforening, maa den vistnok, da Betingelserne vare meget fordeelagtige for Godseierne, have været overbeviist om, at det nysnævnte Handelshuus ikke vilde være i Stand til virkeligen at præstere hvad den tilbød at paatage sig. Medens Publikums Opmærksomhed i høieste Grad var henvendt paa denne Sag, udkom en anden endnu langt mere forviklet Plan til en Creditforening af Grev Soden *). Dette Forslag udmærkede

*) De, der skulde have Lyst til at forsøge paa at dechiffrere den

sig, (foruden ved dets Utydelighed, Uconseqventhed og Compliceerthed), deels ved, at det som en Modsætning til den aretinske Plan satte saa haarde Vilkaar for Godseierne, at hele Planen derved fik sit Banesaar, i det Godseierne nemlig ikke vilde indlade sig paa samme, deels ved at det forbandt Creditforeningen med bankierartige Forretninger. Da Regjeringen heldede mere til dette sodenske Forslag end til det aretinske, og da det frembød meget fordeelagtige Vilkaar for Capitalisterne, vandt det snart et stort Parti, og Publikum deelte sig nu mellem disse tvende Forslag, hvilket havde et høist betydeligt Antal Skrifter pro et contra til Følge, som kun udmærke sig ved den mærkværdige Mangel paa al statsoekonomisk Kundskab, med hvilken de i Almindelighed ere affattede. I et kort Tidsrum udkom saaledes: 1) Ueber den Creditverein und das Leihbankprojekt des Freiherrn von Aretin, von Fr. Spaun; 2) Ueber die Hypothekenrechte der Pfandbriefe in Beziehung auf den von Graf v. Soden herausgegebenen Entwurf eines allgemeinen Creditvereins; 3) Vielleicht ein Wort zu rechter Zeit bei Gelegenheit der Entwickelung des Graf. v. Sodenschen Plan zur Errichtung eines Creditvereins; 4) Beleuchtung einiger Bedenken, welche gegen den von dem Gr. v. Soden entworfenen Plan eines Kreditvereins für die baierischen Gutsbesitzer geaüssert werden; 5) Pfandbriefe vor dem Gerichte der Mathematik; 6) Ueber das Anlehnsgeschäft der vereinigten baierischen Gutsbesitzer, v. Hornthal; 7) An die hiesige Kammer der Abgeordneten, von Reindl; 8) Ueber die Einrichtung eines Creditvereines der Gutsbesitzer im Königreich Baiern, von einem

---

sodenske Plan ville finde den fremsat i det af Grev Soden som Manuskript til sine Venner meddeelte Skrift: Entwurf eines allgemeinen Credit-Vereines für die größeren Gutsbesitzer im Königreiche Baiern von Grafen v. Soden. 1823.

Preußen; 9) Patriotische Bemerkungen über die Errichtung eines Creditvereines, von einem Bayern; 10) Auch ein Wort über Creditvereine, von Graf v. Arco (indeholder en aldeles eiendommelig Plan); 11) Entwurf einer Nationalleihanstalt, von Farmbacher; 12) Ueber den dermaligen Zustand der Creditvereins-Angelegenheit in Baiern; og mange andre nu allerede aldeles til Grunde gaaede Smaapiecer. Følgen af alle disse Skrifter og al den Opmærksomhed, Publikum skjenkede samme, var imidlertid dog, at Sagen kom i Gang, og at Regjeringen helligede samme sin Opmærksomhed, og, efterat der i den Anledning havde været nedsat flere forskjellige Commissioner, og Sagen havde været Stænderne forelagt, bekjendtgjorde Regjeringen ogsaa under 25de April 1826 Statuterne for en Creditforening, hvilken de baierske Godseiere, som havde Lyst dertil, kunde tiltræde *). Disse Statuter vare imidlertid saa lidet heldigen udarbeidede, at den almindelige Mening var, at Man ikke kunde bruge dem, og der meldte sig som Følge heraf ingen Deeltagere, saa at Baiern, efterat en Creditforenings Oprettelse og Bedømmelsen af de sodenske og aretinske Forslag i flere Aar havde sat det hele Publikum i Bevægelse, og skjøndt Godseiernes Ønske om en Creditforening vistnok ingensteds har været udtalt saa hyppigt og saa kraftigt, hverken fik eller senere har faaet et saadant Institut. Da den til samme Tid oprettede, fortrinligen organiserede, würtembergske Creditforening efter dens Bestemmelser staae Nabolandene aaben, saa har en stor Deel af de baierske Godseiere henvendt sig til samme, og senere har Baiern i Aaret 1835 erholdt en velindrettet med Amortisation forbunden Hypothek- og Vexelbank i München, efter hvis Statuter $\frac{1}{3}$ Deel

*) De ovennævnte Statuter ere aftrykte i Regierungsblatt für das Königreich Baiern, 1826 No. 19.

af sammes Capitalstok skal anvendes til Udlaan mod Pant i Jordeiendomme, mod et maximum af 4 Procent i Rente *), hvorved for en Deel den herskende Trang til en Creditforening er bleven afhjulpen. — Denne den bairiske Creditforenings Skjebne kan tjene til et advarende Exempel overalt, hvor Man vil oprette lignende Anstalter, og give en gavnlig Opmuntring til at anvende al mulig Omhyggelighed paa Statuternes Udarbeidelse, og fornemmelig til at vaage over, at Capitalisternes og Grundbesiddernes Fordele ved Anstalten komme til at staae i Ligevægt, saa at ikke det ene Partie kan siges at være begunstiget paa det andets Bekostning. Hvis Man har bestræbt sig for meget for at gjøre Foreningen fordeelagtig for Grundbesidderne, da vil dette stedse være til Skade for Kapitalisterne, og, da dette vil have til Følge, at Pantebrevene ikke blive søgte, og saaledes synke i Cours, vil det tilbageslaaende ramme dem, hvis Fordeel Man havde for Øie. Har Man omvendt stillet Betingelserne altfor fordeelagtige for Capitalisterne, da ville Godseierne ikke have nogen Fordeel ved Creditforeningernes Medvirkning, og altsaa ikke søge samme, og det Hele vil saaledes gaae i Staa, og altsaa heller ikke kunne være Capitalisterne til nogen Binding. Det hele Forhold beroer paa en Vexelvirkning, og kan saaledes kun trives, naar der med lige Omhu vaages for begge Parters Tarv, og naar Anstalten bringer dem begge enten Fordele, eller Beqvemmeligheder, der have disses Værd.

---

*) Jfr. Bankloven af 1 Juli 1834 §. 6, Statuterne af 17de Juni 1835 §. 43, og, hvad Fremgangsmaaden ved Udlaanene angaaer, „Reglement der baierischen Hypothek- und Wechselbank für die Darlehnsgeschäfte gegen hypothekarische Sicherheit. München 1837."

Hvad nu den virkelige Udførelse af Oprettelsen af en Creditforening for danske Grundbesiddere angaaer, da vil samme, da en saadan Forening er et aldeles privat Institut, vistnok hensigtsmæssigst skee paa samme Maade som Oprettelsen af andre private Selskaber, altsaa ved en Indbydelse til dem, der ønske at være Medlemmer, (det vil her sige, ved en Creditforenings Medvirkning at erholde Laan i deres Eiendomme), om desangaaende at melde sig. Om det er fra en betydelig eller ubetydelig Person en saadan Indbydelse udgaaer, kan naturligviis ikke have nogen Indflydelse paa Overbeviisningen i Publikum om, hvorvidt en Creditforenings Oprettelse vil være gavnlig eller ikke, og vil altsaa være en ligegyldig Ting; og Enhver, som interesserer sig for Sagen, vil altsaa kunne virke til dens Udførelse ved Udstedelsen af en saadan Indbydelse. De, der maatte være overbeviiste om det Ønskelige i en Creditforenings Oprettelse, og maatte være villige til at indtræde i en saadan, og altsaa optage Laan hos samme i Pantebreve mod Hypothek i deres Eiendomme, ville da blot have at anmelde dette for Indbydelsens Udsteder *). Naar et tilstrække-

*) Den ovenomtalte Anmeldelse vil omtrent blive at affatte i følgende Udtryk: „I det jeg herved underretter Dem om, at jeg deler Deres Anskuelse om Ønskeligheden af en Creditforenings Oprettelse, og er villig til at tiltræde en saadan med den mig tilhørende Eiendom N. N., til et Beløb af . . . . Rbdlr., lover jeg herved tillige, enten personlig eller ved Fuldmægtig at bivaane den første Forsamling, til Udvælgelse af en provisorisk Direktion, eller i alt Fald at underkaste mig det ved de Tilstedeværende skete Valg og de af den provisoriske Direktion senere tagne Bestemmelser."

At Creditforeningen senere vil sørge for, at de anmeldte Hypothekers Taxation skeer i den samme Orden, i hvilken Anmeldelserne ere indløbne, og at altsaa de, som først have anmeldt sig, først ville erholde deres Laan udbetalte, er en Selvfølge, og

ligt Antal har tegnet sig, (og som tilstrækkeligt maa det vel kunne ansees, naar Beløbet af de til Optagelse mod en Creditforenings Pantebreve tegnede Laan udgjøre en Sum af 300,000 Rbdlr.) *), da vil Indbydelsens Udsteder have at bestemme og bekjendtgjøre Dagen til en Forsamling, paa hvilken Enhver vil have at møde, enten selv eller ved Fuldmægtig, for at vælge en provisorisk Direktion. Den saaledes udvalgte provisoriske Direktions Pligt vil det da blive, at lade Forsamlingen udvælge en Committee, til enten at revidere det her leverede Udkast til Statuterne, eller til at forfatte et nyt. Denne Committees Arbeide vil da senere blive at meddele Medlemmerne, og af samme at drøfte og stadfæste paa en Generalforsamling **),

der maa derfor sørges for, at Anmeldelserne ved Modtagelsen blive numererede.

*) Den lüneburgske Creditforening begyndte sin Virksomhed, da der var tegnet Hypotheker til et Beløb af 200,000 Thlr., skjøndt det i §. 10 af Statuterne var bestemt, at den først skulde begynde, naar de anmeldte Laan, som ønskedes optagne hos samme, beløb sig til 400,000 Thlr. Ved den sidst oprettede af de preussiske Creditforeninger, nemlig den posenske, gjorde Kongen af Preussen det ved Kabinetsordre af 15 Decbr. 1821 (Preuß. Gesetzs. S. 217) til en Betingelse, at den først maatte træde i Live, naar der var tegnet Hypotheker til et Beløb af 2 Millioner Thlr.; men herved maa erindres, at Creditforeningerne i Preussen ere saa rodfæstede og almeenbekjendte, at Anmeldelsen af en mindre Sum vilde vise, at Publikum ikke fandt en Creditforening i Posen nødvendig, en Slutning, som ikke hos os, hvor slige Institutter ere aldeles ubekjendte, vilde kunne gjøres af en lignende Omstændighed.

**) Det vilde vistnok være rigtigst, fra Begyndelsen af kun at udstede Lovene interimistisk paa 3 eller 5 Aar, og først senere, naar de havde udholdt Tidens Prøve, at give dem permanent Lovskraft, da Erfaringen ved slige i Livet meget indflettede Institutioner stedse i Begyndelsen viser en Deel, maaskee mindre betydelige, Mangler, hvilke da lettere blive afhjulpne, naar Lovene først ere interimistiske.

og de saaledes vedtagne Love derpaa at indsende til Regjeringen med en Ansøgning om sammes Autorisation. Naar Regjeringen har meddeelt Foreningen og Lovene sin Stadfæstelse, vil en ny Generalforsamling være at afholde, for at udvælge den virkelige Direktion, hvilken da alt det videre Fornødne i Anledning af den nu i Live traadte Creditforening vil paaligge.

Efter nu saaledes at have bidraget min Skjerv til at fremme en Sag, om hvis Gavnlighed jeg nærer den fasteste Overbeviisning, vil jeg ende denne Afhandling med det Ønske, at den her omhandlede Foranstaltning, hvis det ved de nøiere Drøftelser af denne Sag, som jeg haaber dette Skrift vil fremkalde, skulde blive stadfæstet, at samme maa ønskes udført i vort Fædreneland, ogsaa virkeligen maa blive iværksat, og at jeg ved dette Skrifts Udgivelse maa med min svage Haand have lagt Spiren til et Træ, under hvilket Tusinder i Fremtiden kunne søge Ly og Skygge.

Bilag.

No. I.

Formular til en Anmeldelse om Tiltrædelse til Creditforeningen.

Undertegnede ansøger herved Directionen for Creditforeningen for danske Grundbesiddere om at optage den ham tilhørende i N. N. Amt beliggende Eiendom N. N. i Creditforeningen, for en Summa af .... Rbdlr. r. S. Statuterne ere mig bekjendte, og jeg underkaster mig herved aldeles sammes Bestemmelser, ligesom jeg ogsaa indsender følgende til Oplysning om min Eiendoms Værdi tjenende Dokumenter ....., samt herved forpligter mig, saavel til paa Forlangende at meddele alle yderligere, forsaavidt jeg maatte være i Stand til at tilveiebringe dem, som til, naar den Sum jeg kan erholde tillaans definitivt er bleven bestemt, retsformeligen og efter den foreskrevne Formular til Foreningen at udstede den i §. 4 af Statuterne fordrede Pante- og Renteobligation.

N. N.

No. II.

Formular til et Pantebrev.

Pantebrev
for
100 Rbdlr. r. S.
udstedt
af
Creditforeningen for danske Grundbesiddere.
No. ....

Creditforeningen for danske Grundbesiddere udbetaler 100 Rbdlr. r. S. til Ihændehaveren af dette Pantebrev, naar denne

opsiger samme til Udbetaling i Overeensstemmelse med §. 10 i Statuterne, eller naar samme, efter skeet Opsigelse fra Foreningens Side, eller ved Lodtrækning efter §. 17, er forfaldet til Udbetaling. Indtil Indtrædelsen af et saadant Tidspunkt forrenter Foreningen dette Gjældsbrev med fire Procent, som udbetales een Gang aarligen, og det den første Gang den 1ste . . . . 184 . Udbetalingen skeer efter Pantebrevsihændehaverens Valg, enten ved Hovedkassen i Kjøbenhavn, eller ved en af Filialkasserne, i Aalborg, Aarhuus, Viborg, Ribe, Odense og Mariboe.

For den herved tilsikkrede Betaling af Capital og Rente hefter Foreningen med dens Hypotheker, samtlige de Grundbesidderes Eiendomme, som ere Medlemmer af Foreningen, og underkaster Foreningen sig herved, i Tilfælde af Mangel paa prompte Udbetaling af Capital eller Rente, den samme summariske exekutive Procedure, som den selv efter §. 32 i Statuterne har mod Foreningens Skyldnere i Tilfælde af Restance.

Rentecoupons for de førstkommende 10 Aar ere vedføiede dette Pantebrev. Ved det sidste Coupons Forfald blive nye Coupons udleverede paa Foreviisning af den modtagne Talon.

Kjøbenhavn, den . . . . .

Creditforeningen for danske Grundbesiddere.

N. N. — Kongelig Commissarius.

N. N. — Formand.

N. N. — Kasserer.

N. N. — Bogholder.

N. N. — Consulent.

(L. S.)

Indførelsen i Hovedbogen Litra . .

stadfæster

N. N.

Bogholder.

Kjøbenhavn, den . . . .

UofM

No. III.

Formular
for en
til
Creditforeningen for danske Grundbesiddere
udstedt
Panteobligation.

Vi Undertegnede, jeg N. N., og jeg N. N., sammes Ægtehustru, tilstaae herved, for os og vore Arvinger, af Creditforeningen for danske Grundbesiddere i Pantebreve at have modtaget . . . . Rbdlr. r. S., siger og skriver . . . . Rigsbankdaler rede Sølv.

Vi love herved, i Rente af denne Sum, i Amortisationsbidrag og Administrationsomkostninger at svare et aarligt Rentebeløb af . . . . Rbdlr. r. S., siger og skriver . . . . Rigsbankdaler r. S., hvilke stedse betales forud, Halvdelen den 1ste . . . . og Halvdelen den 1ste . . . ., og portofrit og i gode Myntsorter at udbetale samme paa hvad Sted inden Riget Foreningens Direktion maatte bestemme. For Mellemtiden fra Dagen, paa hvilken Pantebrevene udleveres, indtil den 1ste . . . 184 ., paa hvilken den første Rentetermin indtræffer, forpligte vi os til forud ved Pantebrevenes Modtagelse at erlægge Rente i Forhold af 4 til 100.

Naar vi rigtigen have ydet det nysnævnte Rentebeløb i . . . . Aar, saa ere alle vore Forpligtelser med Hensyn til Creditforeningen løste, og in specie Forbindtligheden til at gjenerstatte den modtagne Capital.

Vi erklære herved, at vi, naar vi staae tilbage med Rentebeløbets Betaling, ville finde os i, at det resterende Beløb tilveiebringes ved Laan hos et Handelshuus til fem Procent eller derunder, og at vi ubetinget underkaste os enhver Exekutionsart, som Lovene tilstede ved liqvid Fordring, saa at den Exekutionsmaade, som Creditforeningen maatte vælge, efter at have til Retten indgivet sin Klage, uopholdeligt og uden Ind-

sigelse fra vor Side kan indtræde. In specie indvillige vi i, at Creditforeningen den anden Gang en saadan Restance med Rentebeløbets Indbetaling finder Sted, kan andrage paa hele Hypothekets Salg, og iværksætte samme saaledes, at Kjøberen indtræder i vore Rettigheder og Forbindtligheder, og overtager den stipulerede Rentebetaling. Vi tillade desuden Creditforeningen med tre Maaneders Varsel at opsige os den resterende Deel af vor Gjæld til samme, uden nogensomhelst Exception fra vor Side, naar Gjælden ved Salg, Skifte o. d. l. er bleven deelt, og hver Deel ikke efter sit oprindelige Beløb naaer en Sum af 500 Rbdlr. r. S., eller naar samme maatte finde, at det af os stillede Hypothek ved vor egen Forseelse er forringet ¼ Deel af dets Værdi, og ikke længere yder tilstrækkelig Sikkerhed.

Til Sikkerhed for alle vore Forpligtelser som Skyldnere til Foreningen pantsætte vi herved til samme med første Prioritetsret den i efterstaaende Udtog af Pantebogen betegnede, os tilhørende Eiendom, indtil et Beløb af . . . . Rbdlr. r. S., siger og skriver . . . . Rigsbankdaler rede Sølv, saalænge til vi ere uden nogen Forpligtelse mod Foreningen. Vi indrømme Creditfor.ningen Ret til, til enhver Tid at have Indseende med dette Hypotheks Tilstand, og forbinde os til ved alle Leiligheder hertil at yde den fornødne Bistand. Desuden skal der ved enhver Besiddelsesforandring til Creditforeningen indleveres Udtog af Pantebogen med Hensyn til Hypothekets Overførelse. Hvis der ved Contrakt eller Arv indtræder en Deling af Hypotheket, skal der blive antaget en Fuldmægtig til at udbetale Renten paa een Gang for samtlige Parcellister *).

*) Naar der ere flere Skyldnere, maa den ovenanførte Passus lyde saaledes: „Vi forpligte os ogsaa til, stedse ved en Fuldmægtig, og navnligen, saalænge vi ingen Anmeldelse om Forandring i saa Henseende gjøre, ved N. N., paa een Gang for os alle til Foreningen at udbetale det samtlige halvaarlige Rentebeløb.